

КРЪГ

СПИСАНИЕ НА МЛАДИЯ ЯПОНИСТ

БРОЙ 10/2022

ЮБИЛЕЕН, ПОСВЕТЕН НА 10-ГОДИШНИНАТА ОТ
ИЗДАВАНЕТО НА СПИСАНИЕТО

Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

Съставител *Бойка Цигова*
Редактор на броя *Цветомира Иванова*

Адрес на редакцията

1303 София
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
Център за източни езици и култури
Катедра Японистика
Бул. Тодор Александров № 79
Тел. (+359 2) 871 7058
jstudies.su@gmail.com
<http://japanology.bg>

Настоящото издание се осъществява с финансовата подкрепа
на Японската фондация.

Катедра ЯПОНИСТИКА

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

JAPANFOUNDATION

© 2022 Бойка Цигова – съставител, художествено оформление, лого и корица
© 2022 Цветомира Иванова – съставител
© 2022 Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

ISSN 1314-9539

СЪДЪРЖАНИЕ

ОТ СЪСТАВИТЕЛИТЕ	5
ОТЗИВИ НА СТУДЕНТИ ЗА СПИСАНИЕТО „КРЪГ“	7
ОТЛИЧЕНИ ТЕМАТИЧНИ РАЗРАБОТКИ НА СТУДЕНТИ ЯПОНИСТИ ПРЕЗ 2021/2022 ГОДИНА	11
Лина Добрева 『竹取物語』ТАКЕТОРИ МОНОГАТАРИ – ЖАНРОВИ И СТИЛИСТИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ	13
Константин Киров РАКУГО - ПОЯВА, РАЗВИТИЕ, ОСОБЕНОСТИ НА ЖАНРА И СЮЖЕТИ	23
Ина Радуловска СЪВРЕМЕННА ЯПОНСКА ЗДРАВНА СИСТЕМА	28
Богдан Нейков СТРУКТУРНИ, ЕСТЕТИЧЕСКИ И ИДЕЙНИ АСПЕКТИ В『徒然草』И『方丈記』	41
Синем Мюмюн ЯПОНСКИ НАЦИОНАЛНИ ПАРКОВЕ. ПАРК „ШИРЕТОКО“	44
Янулка Киримова ЯПОНСКИ КОСМИЧЕСКИ ПОСТИЖЕНИЯ ПРЕЗ 21 ВЕК	55
Николай Дралев ПОЛИТИЧЕСКИЯТ РОМАН И ДВИЖЕНИЕТО ЗА СВОБОДА И НАРОДНИ ПРАВА	69
Дарина Зданович ВЛИЯНИЕТО НА СИСТЕМАТИЗИРАНЕТО НА ЯПОНСКАТА ПИСМЕНОСТ ВЪРХУ ЛИТЕРАТУРНИТЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ОТ СЛЕДВОЕННИЯ ПЕРИОД ПО ПРИМЕРА НА ПРОИЗВЕДЕНИЯТА НА ОСАМУ ДАДЗАЙ И ЮКИО МИШИМА.....	77
Албина Юрцевич ДЕВИАНТНОТО ПОВЕДЕНИЕ И ОБРАЗЪТ НА ЖЕНАТА В ПРОИЗВЕДЕНИЯТА ДОКУФУ-МОНО ПРЕЗ РАННИЯ ПЕРИОД НА ЕПОХАТА МЕЙДЖИ	91
АКАДЕМИЧНИ ПОСТИЖЕНИЯ НА СТУДЕНТИ ЯПОНИСТИ ПРЕЗ 2021/2022 ГОДИНА	105

НАГРАДИ В КОНКУРСА ПО ОРАТОРСКО МАЙСТОРСТВО НА	
ЯПОНСКИ ЕЗИК 日本語弁論大会 (2022 г.)	107
НАГРАДИ ЗА ЕСЕ НА ЯПОНСКАТА ФОНДАЦИЯ „АКЕБОНО“	115
УЧАСТИЕ НА СТУДЕНТИ ЯПОНИСТИ В	
АКАДЕМИЧНИ СЪБИТИЯ	125
ДНИ НА ОТВОРЕНИТЕ ВРАТИ	127
КОЛЕКТИВНИ ПРОЯВИ НА СТУДЕНТИ ЯПОНИСТИ 2021/2022	133
ПЕТНАДЕСЕТИ ПРАЗНИК НА ЯПОНСКАТА	
КУЛТУРА – БУНКАСАЙ/日本文化祭	135
ОСМИ БАЛКАНСКИ ЛАГЕР ПО ЯПОНСКИ ЕЗИК И КУЛТУРА	138
„ЛЕТЕН УНИВЕРСИТЕТ“ – ЛАГЕР В СИНЕМОРЕЦ	140
ЩАФЕТЕН МАРАТОН «ЕКИДЕН 2021»	
УЧАСТИЕ НА ЯПОНИСТИКА В СОФИЯ ЕКИДЕН	144
УЧАСТИЕ В XLKM RUN ЩАФЕТА, ОРГАНИЗИРАНА ОТ УЧАСТИЕ В	
XLKM RUN ЩАФЕТА, ОРГАНИЗИРАНА ОТ 5KM RUN 2022	146
НАШИЯТ АФИШ (2022 – 2023 АКАДЕМИЧНА ГОДИНА)	147
ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН БАКАЛАВЪР В КАТЕДРА ЯПОНИСТИКА	149
ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН МАГИСТЪР В КАТЕДРА ЯПОНИСТИКА	150
МАГИСТЪРСКА ПРОГРАМА „ЯПОНСКИ ЕЗИК И КУЛТУРА“	150
МАГИСТЪРСКА ПРОГРАМА „ЯПОНИСТИКА:	
ОБЩЕСТВО И КУЛТУРА“	150
ОБУЧЕНИЕ ЗА СЛЕДДИПЛОМНА КВАЛИФИКАЦИЯ:	152
КУРС „ЯПОНСКИ ЕЗИК И КУЛТУРА“	152
КУРС „УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА КОМУНИКАТИВНИТЕ УМЕНИЯ ЗА	
УСПЕШЕН ДИАЛОГ С ИЗТОКА“	153
ИНТЕНЗИВЕН КУРС ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ИЗПИТА ЗА ВЛАДЕЕНЕ	
НА ЯПОНСКИ ЕЗИК JLPT 日本語能力試験	153
ИЗДАНИЯТА НА СПИСАНИЕ „КРЪГ“ (2012 – 2021 г.)	155

ОТ СЪСТАВИТЕЛИТЕ

КРЪГ - СПИСАНИЕ НА МЛАДИЯ ЯПОНИСТ е първо по рода си профилирано печатно издание в България. Осъществява се като дългосрочен проект, създаден по идея на професор д-р Бойка Цигова, през 2012 г. Неговата цел е по-мощно представяне и популяризиране на японската култура в България чрез съвместните усилия на студенти, докторанти и преподаватели японисти от Катедра Японистика във Факултета по класически и нови филологии на СУ „Св. Климент Охридски“.

Настоящият Брой № 10 е юбилеен, посветен на 10-годишнината от издаването на списанието. В него са представени разработки на курсови проекти, есета и преводи на студенти от бакалавърската програма на катедра Японистика. Броят включва и рубрики за награди на студентите от катедра Японистика в международни, национални и университетски конкурси, за изяви в културни и спортни събития. Отбелязани са и участията на студентите в инициирани от тях публични формати, както и в академични събития, организирани от катедра Японистика.

Съставителите на списанието *КРЪГ* са убедени, че изданието съответства на интересите на студентите японисти да имат своя постоянна трибуна, която осигурява публичност на стремежите им да огласяват и споделят знания, резултати от първи изследователски стъпки в науката, умения в дискусии, обсъждания и самостоятелни аналитични проучвания.

Списанието дава шанс на младите японисти да популяризират своите знания и постижения в японистиката, които да ги стимулират в бъдещата им професионална реализация като специалисти в науката за Изтока в България и по света.

Надяваме се, че списанието *КРЪГ* ще продължи да предизвиква обществен резонанс в контекста на академичните и научни постижения на българската японистика.

ОТЗИВИ
НА СТУДЕНТИ
ЗА
СПИСАНИЕТО
„КРЪГ“

ОТЗИВ ЗА СПИСАНИЕТО „КРЪГ“

Анна-Мария Кирилова

специалност Японистика, Магистърска програма

„Японски език и култура“, I курс

Списанието на младия японист „КРЪГ“ вече е установена платформа за публикуване на разработките на студентите от специалност „Японистика“ и свързващо звено между трудовете и постиженията на проходящите в научната дейност студенти и масовата аудитория.

То се е утвърдило като средство за изразяване не само на научните интереси на студентите японисти, но и на творческия им потенциал. На страниците му читателите могат да открият както богато тематично разнообразие от курсови разработки, лични мнения и отзиви на студентите по повод участието им в различни конкурси и състезания, така и авторски текстове и преводи. Важно е да се отбележи и наличието на богат илюстративен материал, който съпътства статиите.

Списанието е значима част от издателската дейност на специалност „Японистика“, защото е продукт на съвместните усилия на преподавателския състав и студентите. От първия брой през 2012-та година до днешното десето юбилейно издание „КРЪГ- Списание на младия японист“ под редакцията на професор Бойка Цигова успява да устои на проверката на времето. То се е превърнало в постоянна академична трибуна, която дава възможност на студентите-японисти да популяризират своите разработки и постижения и да изпълнят ролята на медиатори между далечна Япония и съвременната българска реалност.

ОТЗИВ ЗА СПИСАНИЕТО „КРЪГ“

Синем Мюмюн

специалност Японистика,

В наши дни информацията става все по-достъпна. В ерата на интернетта няма нещо, което да не можеш да научиш с помощта на два клика. Но с това възниква и въпросът „Колко е достоверна информацията в интернет?“. В интернет пространството лични убеждения могат да бъдат представени като факти и всичко, което е публикувано там, може да бъде променяно от всеки, който пожелае. Но тогава на кои източници на информация може да се доверим? Тук на помощ се стичат книгите, научните студии и списанията, като едно от тях е списанието „Кръг: списание на младия японист“.

Списанието „Кръг“ е създадено от японисти за японисти и за всеки, който проявява жив интерес към японската култура. То обхваща широк диапазон от теми, свързани не само с японската литература, но и с изкуството, обичаите, актуалните проблеми на японското общество, поп културата и много други. Всяка една публикация в списанието е резултат от задълбочени проучвания от страна на авторите, като темите са внимателно подбирани в зависимост от интересите на читателите. Независимо дали става въпрос за студент японист или просто любител на японската култура, в списание „Кръг“ има по нещо за всеки. Информацията е поднесена по интересен начин, често придружена от снимков материал. От десет години насам списанието е достоверен източник на информация и е приятел на всеки, чийто интерес към японската култура не остава на повърхността, а се стреми към по-задълбочено познание.

ОТЛИЧЕНИ ТЕМАТИЧНИ РАЗРАБОТКИ

НА СТУДЕНТИ ЯПОНИСТИ
ПРЕЗ 2021/2022 ГОДИНА

『竹取物語』 *ТАКЕТОРИ МОНОГАТАРИ* ЖАНРОВИ И СТИЛИСТИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Лина Добрева

специалност Японистика, II курс

Такетори Моногатари 竹取物語 е първото литературно прозаично произведение в японската литература¹. Преведено на български език, заглавието означава „Повествование за Дървосекача“. Произведението е също така известно с алтернативното си име 『かぐや姫の物語』 („Кагуя Химе но Моногатари“), което в превод на български език означава „Приказка за Принцеса Кагуя“.

Такетори Моногатари въвежда напълно нов жанр, все още непознат на японската литература, а именно прозата като литературна форма на изказ, която се отличава от останалите литературни форми, с липсата на нужда от творчески похвати за оформлението на текста, като например рими и строфи. Тази литературна форма се приближава много близо до говоримата реч. Именно поради тази причина, прозата е основната литературна форма, която се използва за приказки и разкази (в случая за разглежданата тук творба).

Жанрът на *Такетори Моногатари* е комплексен. Въпреки, че на български език би се превело като приказка, е по-точно да използваме термина *моногатари* 物語². *Моногатари* се превежда като „разказ“ или „повествование“ и се отнася за наративната жанрова сфера на японската литература. Нещо повече, с този термин често се обозначават и други японски литературни произведения, написани между епохите Хейан и Муромачи (794 – 1573 г.). Точната дата на написването на произведението е неизвестна, но се смята, че е написано между края на 9-ти век и началото на 10-ти век. Най-старият запазен ръкопис е от 1592 г.³ Смята се, че първоначално приказката е била предавана устно, след което е била написана на китайски език, и на по-късен етап, е била написана на *кана* ⁴.

Авторството на произведението е неизвестно. Най-големият фактор в определянето на автора е, че в тази епоха много малко хора са били образовани, съответно мнозинството не са били способни да четат и пишат. От

¹ Shirane, H., Suzuki, T., & Lurie, D. (Eds.). *The Cambridge History of Japanese Literature*. Cambridge: Cambridge University Press. 2015. Pp. 121

² Цигова, Бойка. „Пътят на словото“, СУ „Св. Климент Охридски“, София, 2006, стр. 99 – 101

³ Katagiri et al. 1994: 95

⁴ Keene, Donald. „Seeds in the Heart: Japanese literature from Earliest Times to the Late Sixteenth Century. Columbia University Press. 1999. pp. 434 – 441

това следва, че авторът е бил с аристократичен произход, и е силно вероятно да е живял близо до столицата Хейанкьо.

За възможни автори се смятат поетите Минамото но Шитаго 源順 (911–983 г.), абат Хенджьо 遍昭 (816–890 г.), Ки но Цураюки, 紀貫之 (866–945 г.) и Ки но Хасео 紀長谷雄 (842–912 г.)⁵. Освен това, заради присъстващите в произведението мотиви на опозиция срещу авторитета на императорския двор се смята, че авторът е бил член на фракция, опонираща срещу императорската власт.

Възможно е авторът да не е бил един човек, а група хора. До ден днешен, авторството на Такетори Моногатари остава обект на дискусия.

Исторически контекст

Епохата Хейан 平安時代 (794–1185 г.) се характеризира с изключителен бум на литературата. Почти всички ранни произведения на епохата са били написани на китайски език, заради стремежа на Япония да се приспособят към Китайския модел на култура.

По време на тази епоха, документите са били попълвани на китайски език. Аристократичните мъже са използвали китайски език за писане на поезия и проза.⁶

В тази епоха се създава сричковата азбука кана, което улеснява писането на японски език. Заслугите за въвеждането на кана се присъждат на Ку:кай, (空海, 774–835 г.) още известен като Ко:бо: Дайши, (弘法大師) основателят на будистката школа Шингон.

Първоначално, писането на кана става популярно сред жените. След известно време мъжете също приемат този по-лесен стил на писане. Повечето известни произведения от тази епоха са написани на кана.

Сюжет

В Такетори Моногатари се разказва за момиче, наречено Принцеса Кагуя.

Когато стар дървосекач, наиме Такетори но Окина 竹取翁 („старият секач на бамбук“) събирал бамбук в гората, изведнъж видял изключително силна светлина, идваща от едно единствено бамбуково дърво. Сиянието било толкова силно, че наподобявало светлината на пълнолуние. Там, той

⁵ [https://www.japanese-wiki-corpus.org/literature/Taketori%20Monogatari%20\(The%20Tale%20of%20the%20Bamboo%20Cutter\).html](https://www.japanese-wiki-corpus.org/literature/Taketori%20Monogatari%20(The%20Tale%20of%20the%20Bamboo%20Cutter).html)

⁶ Shonagon, Sei. The Pillow Book. Penguin Publishing Group. 2006.

намерил малко момиченце. Момиченцето било толкова малко, че той можел да я прибере в дланта на ръката си.

Той стигнал до извода, че щом е срещнал момиченцето, докато работи усърдно по своя занаят, значи тя е била дар от Вселената за него и за неговата жена, с която от дълго време са искали да имат дете, но не успяли. Той грижовно прибрал момиченцето, след което той и жена му започнали усърдно и внимателно да я отглеждат, изпълнени с възторг, че най-после имат дете. Те също били учудени от магическия начин, по който тя им била донесена.

От този ден нататък, старият дървосекач често намирал в същия бамбук злато и кристали, които му помогнали да забогатее и да предостави прекрасен дом на жена си и дъщеря си.

След три месеца, момиченцето пораснало, превръщайки се в млада жена. Тя била изключително сияйна и красива. Тя омайвала абсолютно всеки човек, чиито очи попаднали върху нея. Поради тази причина, родителите ѝ я скрили от хората, за да може тя сама да избере човека, на който да позволи да я гледа.

Заради сиянието и невероятната ѝ красота, те я кръстили Принцеса Кагуя かぐや姫 („Кагуя-химе“, „Сияещата принцеса“).

Девојката станала изключително известна с красотата си, и множество охажори започнали да искат ръката ѝ. Те стояли с месеци пред къщата ѝ, с надеждата да я видят поне веднъж. За тяхна жалост, принцесата нямала желание да се покаже. След известно време, повечето охажори се отказали, но сред тях останали петима рицари, готови на всичко за да бъдат с нея.

Минало горещото лято, след което минала суровата зима, а петте рицари стояли вярни пред къщата. Те доказали на бащата, че са сериозни кавалери, които заслужават шанс да бъдат с нея. Старият дървосекач уведомил принцесата. Тя решила да даде на всеки един от тях индивидуална задача при условие, че щяла да се омъжи за този, който я изпълни успешно.

Задачите, които им дала, били абсолютно невъзможни. Съответно, петимата рицари или се провалили, или се опитали да измамат принцесата. Естествено, тя отказала да се ожени за който и да е от тях.

След това, принцесата привлякла интереса на Императора на Япония. Той се опитал да я омъжи за него чрез заповед, при което тя го предупредила, че ако я накара насила да се омъжи за него, тя завинаги ще изчезне от лицето на Земята. След като решил да отиде лично и да я види със собствените си очи, той мигновено се влюбил в нея. Започнал да ѝ пише поеми и писма, и за разлика от писмата на всички предишни охажори, той бил единственият, на чиито писма тя отговаряла с искрено желание.

След време, принцесата започнала да плаче всяка нощ. Тя най-после си спомнила истината за съществуването си, защото всъщност била принцеса

на Луната, а изпращането на Земята е било нейното наказание. Тя знаела, че на 15-тия ден на месец август, лунните жители щяли да дойдат за да я приберат обратно.

Разбирайки това, старият дървосекач и Императорът се ядосали и организирали армия от две хиляди войници, с които да отблъснат Лунното семейство в нощта, когато дойдат да я вземат.

В определената нощ пълната луна изгряла и сияйна каляска се появила в тъмното небе. В нея бил и царят на Луната. Той благодарил искрено на стария дървосекач, и му казал, че златото и кристалите, които старецът намирал в бамбука, именно тези, с които той успял да забогатее, са били изпратени с цел да се погрижи пълноценно за Принцеса Кагуя.

Точно преди да си тръгне, Принцеса Кагуя написала едно последно писмо на Императора, подарявайки му с него специален подарък - еликсир на вечния живот. Лунната каляска потеглила и всички изпратили принцесата със сълзи на очите.

Императорът не искал да докосва еликсира на живота, защото да живее вечно без единствената си истинска любов би било мъчение за сърцето му. Той наредил еликсира да бъде унищожен на върха на планината Фуджи но Яма 不死の山 („планината на безсмъртието“) заедно с неговото последно писмо до Принцеса Кагуя.

Според легендите, името на планината Фуджи идва от „безсмъртие“, заради излятия от войската на Императора еликсир, заради която сила до ден днешен излиза пушек от върха на планината.⁷

Жанрова характеристика

Жанрът на произведението е *моногатари*.

Днешно време, това може да се преведе като приказка, наратив и новела, и във всички случаи става въпрос за дълги, прозаични произведения, говорещи за романтични връзки между аристократични мъже и жени. Написани са от гледната точка на страничен наблюдател.⁸

В „Генджи моногатари“, произведението „Такетори моногатари“ е наречено „родител на литературната романтика, първи по рода си“ (物語の意で始めの親).

В произведението има елементи на два под-жанра на *моногатари*, като главният под-жанр е *цукури-моногатари* 作り物語 („прозаично съчинение“)

⁷ Shirane, H., Suzuki, T., & Lurie, D. (Eds.). The Cambridge History of Japanese Literature. Cambridge: Cambridge University Press. 2015. Pp. 123

⁸ Shirane, H., Suzuki, T., & Lurie, D. (Eds.). The Cambridge History of Japanese Literature. Cambridge: Cambridge University Press. 2015. pp. 121

представляващ наратив за аристократична придворна романтика. В „Такетори моногатари“ главната романтична връзка е тази между Принцеса Кагуя и Императора, които макар и да не са заедно, в продължение на 3 години си разменят писма, което прави и двамата искрено щастливи. Той е човекът, за който тя си мисли преди да замине за Луната, а нейната липса е причината той да се откаже от безсмъртието.

Вторият под-жанр е *денки-моногатари* 伝記物語 („биографична история“), който включва разкази за фантастична случка. В разглежданото произведение, най-забележимите фантастични елементи на приказката са сияещата поява на Принцесата, заедо с още по-сияйното, изпълнено със силни емоции потегляне към небесното царство на Луната.

От гледна точка на западната литература, произведението може да бъде считано за ранна проява на научно-фантастичния жанр. Това главно се дължи на факта, че Принцеса Кагуя не е човек, а космическо създание.

Най-близкият еквивалент на моногатари в българската литература е жанрът „приказка“, който се характеризира присъствието на множество фолклорни елементи.

Някои елементи на „Такетори моногатари“ се приближават до разкази и митове принадлежащи на паметника „Нихоншъоки“, 日本書紀 и кадастралните сборници *фудоки*, 風土記 също така и на легенди, специфични за различни райони на Япония ⁹.

Например, в „Танго фудоки“ 丹後国風土記 е описана легендата за Светилището Нагу, в която легенда става въпрос за момиче-лебед, дошло от небесата, отгледано от смъртни хора и влюбено в смъртен мъж.

В 16-тата книга на поетичната антология „Маньо:шю“ 万葉集 е описана история за стар дървосекач, който се среща с небесни девици, предоставящи му безсмъртие.¹⁰¹¹ Има много текстове в японската литература, с които може да се направят паралели със сюжета на „Такетори моногатари“.

Стилистична характеристика

Стилът на Такетори Моногатари е **наративен**.

Наративният стил е най-често срещаният стил в литературната фикция. Наративният стил се фокусира върху героите, техните действия и заобикалящите ги случки.

⁹ Shirane, H., Suzuki, T., & Lurie, D. (Eds.). *The Cambridge History of Japanese Literature*. Cambridge: Cambridge University Press. 2015. Pp. 121

¹⁰ Horiuchi (1997:345–346)

¹¹ Satake (2003:14–18)

При литературната фикция, реалистично мислене се комбинира с художествени елементи, чрез което се създава въображаем свят.

Принцеса Кагуя и родителите ѝ са измислени герои, докато за петте рицари се смята, че са вдъхновени от, или представляват, истински хора.¹²

С образите на рицарите са свързани историческите личности Абе но Миуши 阿倍御主人, Отомо но Миюки 大伴御行, Исоноками но Маро 石上麻呂, Фудживара но Фухито 藤原不比等 и Таджихи но Шима 多治比嶋. Всички тези мъже са служили на Император Тенму, и понеже отговарящите на тях рицарски образи са представени иронично и смехотворно, „Такетори моногатари“ може да бъде интерпретиран от политическа гледна точка, като критика към манталитета на властния император и неговите служители.¹³

Диалозите на Принцеса Кагуя и рицарите съдържат етимологии на японски изрази с цел хумористичен и поучителен ефект.¹⁴ Пример за това е рицарят Курамочи, който в гнева си изхвърля фалшивата купа на Буда, която Принцеса Кагуя му заръчала да донесе.

На японски език, изразът е *хачи о суцу* 鉢を捨 („изхвърляне на купата“), което препраща читателя към израза *хаджи о суцу* 恥を捨 („изхвърляне на срама“), защото рицарят, изхвърляйки фалшивата купа, също така изхвърля срама от извършената от него измама.

Друга интересна етимология е решението на Императора да изгори еликсира на живота точно на върха на планината Фуши но Яма - планината на безсмъртието. Това създава достойна теория, че името на планината „Фуджи“ означава „безсмъртие“ и идва именно от излиятия от императора еликсир.¹⁵

„Такетори моногатари“ съдържа в себе си изключително голямо изобилие от мотиви, които играят важна роля за развитието на сюжета. Това са мотивите за **красота, любов, власт, богатство, изгнание, измама, наказание, принадлежност и дълг**.

Красотата на Принцеса Кагуя е изумителна и заслепяваща, но тя се опасява, че това е единственото нещо, което охажорите ѝ виждат в нея. Именно заради неземната си красота, тя бива възприемана повърхностно от охажорите си.

¹² Shirane, H., Suzuki, T., & Lurie, D. (Eds.). *The Cambridge History of Japanese Literature*. Cambridge: Cambridge University Press. 2015. Pp. 122

¹³ Shirane, H., Suzuki, T., & Lurie, D. (Eds.). *The Cambridge History of Japanese Literature*. Cambridge: Cambridge University Press. 2015. Pp. 122

¹⁴ Shirane, H., Suzuki, T., & Lurie, D. (Eds.). *The Cambridge History of Japanese Literature*. Cambridge: Cambridge University Press. 2015. Pp. 122–123

¹⁵ Shirane, H., Suzuki, T., & Lurie, D. (Eds.). *The Cambridge History of Japanese Literature*. Cambridge: Cambridge University Press. 2015. Pp. 123

Любовта между Принцеса Кагуя и Императора е истинска, но в същото време невъзможна, защото той е смъртен, а тя не е. Тя не принадлежи на Земята, и макар любовта им да е споделена, е напълно неосъществима.

Властта заслепява хората и подтиска човешината и добрите им качества. Императорът в началото мисли, че може чрез силата на властта и авторитета си да получи любовта на Принцеса Кагуя, но това е много далеч от истината, защото любовта не може да бъде създадена насила. Императорът престава своите опити да заповядва на Принцеса Кагуя да бъде с него, и вместо това поема по пътя на искреността. От жалък опит за насилствена любов, тяхната връзка прераства към истинска и споделена любов.

Богатството може да бъде постигнато от всеки искрен и почтен човек, дори и стария, беден дървосекач. Макар и беден, вместо да изкарва парите си с измама, той години наред честно и почтено сече дърва. Това негово качество го е прави подходящ баща в очите на царя на Луната, и затова Принцеса Кагуя е била изпратена именно на него.

Измамата, към която посягат рицарите, не остава незабелязана. Принцеса Кагуя нарочно им дава невъзможни задачи, за да тества дали рицарите ще постъпят честно и достойно. Виждайки, че почти всички прибягват към измамни методи, тя е сигурна, че не желае да се омъжи за нито един от тях.

Изгнанието, наказанието, дългът и принадлежността са мотивите, които свързват Принцеса Кагуя с Лунното кралство. Макар тя да обича живота си на Земята, родителите си и Императора, тя избира дълга към семейството си, и по свое собствено желание потегля с тях. Тя приема вината за греха си, причината за нейното изгнание на Земята. Слагайки небесна роба, тя забравя цялата тъга и злина на човешкия свят, отваряйки очите си към истинския си дом - Луната. Това показва, че емоциите ни не винаги са обективни, и за да можем да добием истински пълна перспектива, трябва да се вслушваме в думите другите и да признаваме грешките си.

Влияние

В древна и в днешна Япония, влиянието на приказката Такетори Моногатаи винаги е било изключително голямо.¹⁶

Приказката е била адаптирана много пъти, особено в поп-културата, под формата на аниме и манга.¹⁷

¹⁶ Zahed, Ramin . „Hot Clip: Ghibli’s ‘Tale of the Bamboo Cutter’“. Animation Magazine. 2020.

¹⁷ Green, Scott. „VIDEO: Studio Ghibli’s „Princess Kaguya“ Featured in Ad“ 2013

Примери за това са известният филм на Студио Гибли, „Приказката за Принцеса Кагуя“ (かぐや姫の物語) и популярната анимация „Сейлър Мун“ 美少女戦士セーラームーン.

Смята се, че днешно време почти всички анимационни героини, кръстени с името „Кагуя“, носят в себе си общи черти с главната героиня на „Такетори моногатари“, Принцеса Кагуя.

В районите на Япония, които се смятат за свързани с историята по някакъв начин, се организират така наречените „Среци на Принцеса Кагуя“, чиито цел е окуражаването на социалния контакт между жителите.

Като първото литературно прозаично произведение, „Такетори моногатари“ е изключително ключова част от японската литература. Тя поставя началото на изцяло нов жанр, който дава живот на множество изящни и интересни *моногатари*. Заслугата на приказката за Принцеса Кагуя се състои не само в поставянето на основите на жанра *моногатари*, но също така и в създаването на нежна и романтична атмосфера, изпълнена с разнообразни чувства на щастие, тъга и хумор, както и фолклорни елементи, поучителни мотиви, хармонично комбинирани с цел създаването на един прекрасен и стегнат сюжет, и една искрено обичана от всички история.

ИЗТОЧНИЦИ:

- Цигова, Бойка. „Пътят на словото“, СУ „Св. Климент Охридски“, София, 2006, стр. 99 – 101
- Green, Scott. „VIDEO: Studio Ghibli’s „Princess Kaguya“ Featured in Ad“ 2013
- Keene, Donald. „Seeds in the Heart: Japanese literature from Earliest Times to the Late Sixteenth Century. Columbia University Press. 1999. pp. 434 – 441
- Shirane, H., Suzuki, T., & Lurie, D. (Eds.). The Cambridge History of Japanese Literature. Cambridge: Cambridge University Press. 2015. Pp. 121– 123
- Shonagon, Sei. The Pillow Book. Penguin Publishing Group. 2006.
- Zahed, Ramin . „Hot Clip: Ghibli’s ‘Tale of the Bamboo Cutter’“. Animation Magazine. 2020.

РАКУГО - ПОЯВА, РАЗВИТИЕ, ОСОБЕНОСТИ НА ЖАНРА И СЮЖЕТИ

Константин Киров

специалност Японистика, III курс

Ракуго 落語 е вид традиционно японско изкуство (част от *котен* 古典), в което *ракугока* 落語家 или *ханашика* はなし家 разказва истории с комичен характер в зали, наречени *йосе* 寄席. Счита се за част от т.нар. *ханашимоно* 話物.¹⁸ *Ракуго* може да се смята за епизодичен монолог, в който се създава въображаема драма. Умело се използват лицевите изражения и гласовите качества на разказвача, за да се пресъздадат различни герои. Единственият музикален акомпанимент може да бъде *дебаяши*, *шамисен* и бамбукова флейта, маркираща влизане и излизане.¹⁹ Разказвачът е облечен в обикновено кимоно, сяда на възглавничка в центъра на сцената, като в себе си носи само малка хавлиена кърпа (*сенсу*, 扇子) и ветрило (*тенугуй*, 手ぬぐい). Тях може да превърне във всичко, което пожелае - от тръби и четки за писане до мечове, чадъри и сладки печени картофи.

Масаока Ируру в своята книга пише точно това²⁰ (прочетено в 1981:422 стр.): „Привлекателността на *ракуго* идва от факта, че само чрез гласа си и едно ветрило, разказвачът може да изобрази всичко под слънцето, което поиска. Без да използва музика, костюми и декори, може ярко да пресъздава хора, характера им и техните обкръжения.“

Ракугока играе всички герои - най-често двама²¹ - като ги разграничава по пол, възраст и социален статус чрез глас, стойка и поглед. Стои там до последната си реплика - *очи* (落ち) - шегата, с която завършва своята история.

Термин

В миналото за този вид изкуство се е ползвала просто думата *ханаши* (話) - разказване. В Кансай от 1688 г. до 1781 г. то е познато като *карукучи* (軽口), а малко по-късно в Едо се нарича *отошибанаши* (落とし噺). Самият термин *ракуго* започва да се използва към 80-те години на XVIII век, но

¹⁸ Miyoko, S. and Heinz, M. 1981. Rakugo Popular Narrative Art of the Grotesque. 417 стр.

¹⁹ Campbell, A. 1993. Japan: An Illustrated Encyclopedia.

²⁰ Masaoka Iruru, Yose engei hen (Shintoshu, 1955), p. 173.

²¹ Shores, M. W. 2016. Interlude: Misemono and rakugo sideshows and storytelling. 187 стр

дори тогава се чете все още „отошибанаши“.²² Век по-късно, към 1887 г., започва да се нарича ракуго (落語) именно заради последната шега *очи*.

Поява и развитие

Разказването на истории може да се проследи много векове назад - чак до периода Нара (710–784 г.), когато будизмът се е разпространявал чрез именно такава разказване.²³ Много от историите се наричат *сецува* (説話) и са в основата на много класически *ракуго* истории. *Ракуго* се превръща в изкуство на разказване на едно професионално ниво през средновековния период, когато *даймьо*: са наемали артисти с цел разсейване по време на военни кампании, и не само.²⁴ Смята се, че Тойотоми Хидейоши (1536–1598 г.) е имал около 800 на брой. Мобилизира ги в кампанията си за завладяване на Корейския полуостров, където му служат като информатори и шпиони.²⁵ Съществували са и странстващи разказвачи през Едо, събирали тълпи и разказвали романтични, хумористични истории от войната и др.

Сюжетите на *ракуго* могат да намерят своите корени в старинни източници от периода Хейан (794–1185 г.) - „Такетори моногатари“, „Уджи дай-нагон моногатари“ - сборник с истории с анекдотичен характер.²⁶ Не само там, но като цяло в жанра на краткото повествование. Такива са „Конджяку моногатари“, „Уджи шю:и моногатари“ и др. Това може да се докаже чрез следния пример:

Ракугока се опитват да заобиколят забраната на *ракуго* през 1694 г., като тогава по предложение на Татекава Емба (1743–1822 г.) вместо да наричат своите изпълнения *ракугокай*, използват „Уджи шю:и моногатари ко:кай“. ²⁷

Ракуго в сегашния си вид

Трима мъже се считат за основатели на *ракуго* такава, каквото е сега: Шикано Будзаемон (1649–1699 г., Осака) - основава Едо стила, след като се мести там през периода Генроку (1688–1704 г.). По същото време Цую но Горо:бей (1643? – 1703 г.) от Киото и Йонедзава Хикохачи (умира 1714 г.) от Осака слагат началото на *Камигата* стила.²⁸ С цел привличане на клиен-

²² Shores, M. W. 2016. Interlude: Misemono and rakugo sideshows and storytelling. 186 стр.

²³ Miyoko, S. and Heinz, M. 1981. Rakugo Popular Narrative Art of the Grotesque. 417 стр.

²⁴ Campbell, A. 1993. Japan: An Illustrated Encyclopedia.

²⁵ Miyoko, S. and Heinz, M. 1981. Rakugo Popular Narrative Art of the Grotesque. 418 стр.

²⁶ Пак там, 417 стр.

²⁷ Конрад, Н. И. 1974. Японская литература, От Кодзика до Токутоми, Наука, 351 стр.

²⁸ Shores, M. W. 2016. Interlude: Misemono and rakugo sideshows and storytelling. 186 стр.

ти *Камиката ракуго* вмъква театрални елементи, музика и инструментални звукови ефекти. Много *ракугока* смятат *Едо ракуго* за по-чистата форма заради тази причина.²⁹ *Ракуго* успява да се превърне в популярно изкуство тогава заради средното съсловие (*чю:санкайкю*:中産階級), което е имало нужното свободно време да се интересува от изкуство като *ракуго*, *кабуки*, *бунраку* и *укийое*.³⁰

Саншю:тей Караку (1777–1833 г., Едо) и Кацура Бунджи (умира 1816 г. Осака) основават първите постоянни японски *йосе* зали през 1789 г.³¹ В началото *йосе* са просто малки крайпътни колиби, където се е разказвало срещу заплащане.³² Към 1842 г. има около 200 *йосе* в Едо – 20 години по-късно броят се удвоява. Шогунатът Токугава обаче се опитва да ограничи *ракуго* – защото е бил начин за разпространяване на новини.³³ През Мейджи в почти всеки градски квартал се откриват подобни *йосе* зали. Тогава броят им се увеличава драстично, но заради Голямото земетресение в Токио през 1923 г. и икономическите условия през 30-те години намаляват. Почти всички публични представления са били забранени в началото на Мейджи, защото са били непредвидими.³⁴

Ракуго успява да оцелее въпреки навлизането на телевизията и радиото през XX век. Причина за това е, че именно *ракуго* е помагало на японското население да превъзмогне трудните времена.³⁵ Освен всичко и двете спомогат за разпространяването на изкуството на разказване. През Втората световна война обаче не се е гледало с добро око на *ракуго*, защото разказвачите не адаптирали материала си към националната идеология в това време.³⁶

Сюжети

Съществуват десет основни шаблона за истории според промяната във вътрешния свят. От общо 876 заглавия на брой 60% от всички разкази действието се развива във всекидневието, след което се попада в сюрреалистичното. При отдалечаване на границите между двете публиката избухва в смях и това се случва чрез *гороавасе* (語呂合わせ) – игра на думи.³⁷

²⁹ Пак там.

³⁰ Sweeney, A. 1979. *Rakugo Professional Japanese Storytelling*. 28 стр.

³¹ Sweeney, A. 1979. *Rakugo Professional Japanese Storytelling*. 28 стр.

³² Miyoko, S. and Heinz, M. 1981. *Rakugo Popular Narrative Art of the Grotesque*. 419 стр.

³³ Miller, J. S. 2009. *Historical Dictionary of Modern Japanese Literature and Theater*. 102–103 стр.

³⁴ Treat, John Whittier. 2018. *The Rise and Fall of Modern Japanese Literature*. 81 стр.

³⁵ Пак там.

³⁶ Shores, M. W. 2009. *Laughter after Wars Rakugo during the Occupation*. 233 стр.

³⁷ Campbell, A. 1993. *Japan: An Illustrated Encyclopedia*.

Всяко ново поколение *ракугока* трябва да реши какво ще промени в дадена история - кои детайли ще остави и кои ще премахне. Основните сюжетни линии и героите обаче си остават непроменени. Всеки път се променя начинът на изпълнение - няма история, разказана по един и същи начин. Не е толкова важен сюжетът, колкото героите - те съживяват историята. Затова може да се каже, че това е по-скоро драматичен жанр, отколкото повествователен.

Особености

Ракуго има три основни компонента - *макура*, *хондаи* (същинската история) и *очи*.

Макура (възглавница) – *ракугока* ги използват, за да придадат контекст на историите, да подготвят публиката и да я накарат да се чувства добре. Без *макура ракуго* нямаше да съществува.³⁸

Съществуват девет елемента на *макура*:

1. *Поздрав* - *Ракугока* започва поздрава, когато излиза на сцената и направи очен контакт с някого от публиката. Продължава до центъра на сцената, заема мястото си и кляка на възглавничка, наречена *дзабутон* (座布団). Церемониално поставя ветрилото пред коленете си, поставя двете се ръце заедно зад него и се покланя ниско на публиката. Поставянето на ветрилото символизира ритуала на сливането на двата свята - този на изпълнителя и този на публиката. След което благодарят на публиката.

2. *Разбирането на публиката* - *ракугока* често казват, че *ракуго* е улавянето на публиката, държенето им вързани на връв и накрая освобождаването им чрез *очи*.³⁹

3. *Разчупването на леда* - най-лесният начин е публиката да се размее. Това може да стане чрез леко спъване по пътя към сцената, самоирония, усмивки и др.

4. *Създаване на артистична автентичност*;

5. *Предразполагане на публиката* – внасяне на познати теми като времето, магазините и ресторантите на път към *йосе*. След което придвижване към по-лични теми, като семейни отношения и домашни любимци. Често говорят за личния си живот.⁴⁰

6. Японските шеги често са анекдотични и диалогични. Един вид шега е *кобанаши* (小話), или кратки истории - често срещано в *макура*. Уи Мушу:

³⁸ Miyoko, S. and Heinz, M. 1981. Rakugo Popular Narrative Art of the Grotesque. 430 стр.

³⁹ Shores, M. W. 2021. Everybody's Comfier with a Good Pillow. 463 стр.

⁴⁰ Пак там. 470 стр.

ги нарича „същината на *ракуго*“ (прочетено в 2021: 474).⁴¹ *Кобанаши* позволява на *ракугока* да се разгреят и да представят стила си, който публиката ще вкуси през *хондаи*.

7. *Обясняване за ракуго*;

8. *Транспортирането на публиката в друго време - мукаши ва* (昔は) - отбелязва момента на транспортиране. Друг начин е чрез речитиране на стари стихотворения, свързани с *хондаи*.

9. Когато се преминава към *хондаи*, е нужна добра *синхронизация* - ма (間) – поставя основата на историята. Обикновено има физическо действие, което показва, че историята започва скоро или вече е започнала - *ракугока* премахват връхната си дреха без дори да спират или да я гледат.⁴²

Разказвачът не трябва да променя позицията си, веднъж застане ли на сцената. Само чрез леко движение на горната част от тялото си представя всякакви действия. Вървенето от едно място до друго е представено чрез пъхане на ръцете в ръкавите на кимоното, колената, бедрата и рамената му се поклащат ритмично, докато мърмори нещо на себе си, все едно е много замислен.

Енкин камишимо хо: (遠近上下法) - изразения на лицето, които представят дистанцията на героите в сцена или разликата в ранговете им. Колкото по-далеч са един от друг, толкова разказвачът трябва да обръща лицето и раменете си към посоката на въображаемия говорител. В японското сценично изкуство - човек от по-висок ранг се появява от дясната страна на сцената, а с по-малък - от лявата. Същото и с височината - по-високо и по-ниско.⁴³

В *ракуго* няма ясна граница между човешкия и животинския свят - животните пият алкохол, излизат с хора - често срещани животни са *кищуне*, *тануки* и др. Няма детайлни портрети на герои като индивиди - това е най-голямата разлика между *ракуго* и литературата. Героите имат изразен характер, но нямат развитие. Няма определена географска локация, но и не са много далечни местата, за които се разказва. Времето е много кратко - едно действие може да се случи за секунда, едно приключение да продължи само едно дълбоко вдишване или мърдане на главата.⁴⁴

⁴¹ Shores, M. W. 2021. Everybody's Comfier with a Good Pillow. 471 стр.

⁴² Ui Mushū. 1965. Kamigata hanashi kō (A Study of Kamigata Rakugo). Tokyo: Seiabō“

⁴³ Shores, M. W. 2021. Everybody's Comfier with a Good Pillow. 478 стр.

⁴⁴ Miyoko, S. and Heinz, M. 1981. Rakugo Popular Narrative Art of the Grotesque. 427 стр.

Заклучение:

Ракуго е традиционно японско изкуство, което през вековете си е останало популярно. Не може да се каже, че е остаряло именно защото езикът в *ракуго* постоянно еволюира – ако все още се използваше Едо диалектът от XIX век, никой нямаше да иска да посещава представленията. Младите също се интересуват от изкуството. Например има много клубове, които се подготвят да представят *ракуго* пред публика. Много често *ракуго* е и представител на японската култура – най-известната история е тази с дългото име на Джугему...

ИЗТОЧНИЦИ:

- Конрад, Н. И. 1974. Японская литература, От Кодзики до Токутоми, Наука,
Campbell, A. 1993. Japan: An Illustrated Encyclopedia. Kodansha International..
Kato, Shuichi. 1983. A History of Japanese Literature Vol 3. The Macmillan Press LTD.
Miller, J. S. 2009. Historical Dictionary of Modern Japanese Literature and Theater. Scarecrow Press, Inc.
Miyoko, S. and Heinz, M. Rakugo Popular Narrative Art of the Grotesque. Harvard Journal of Asiatic Studies, Dec., 1981, Vol. 41, No. 2, pp 417–459. Harvard-Yenching Institute
Shirane, H. 2002. Early Modern Japanese Literature: An Anthology 1600 – 1900. Columbia University Press.
Shores, M. W. 2021. Everybody's Comfier with a Good Pillow. Asian Theatre Journal, Volume 38, Number 2, Fall 2021, pp 462–487. University of Hawai'i Press
Shores, M. W. 2016. Interlude: Misemono and rakugo sideshows and storytelling. Cambridge University Press.
Shores, M. W. 2009. Laughter after Wars Rakugo during the Occupation. Lexington Book.
Sweeney, A. 1979. Rakugo Professional Japanese Storytelling. Asian Folklore Studies, , Vol. 38, No. 1, pp. 25–80. Nanzan University
Treat, John Whittier. 2018. The Rise and Fall of Modern Japanese Literature. The University of

СЪВРЕМЕННА ЯПОНСКА ЗДРАВНА СИСТЕМА

Ина Радуловска

специалност Японистика, IV курс

Настоящата разработка цели да направи обзор на структурата на съвременната японска здравна система, както и да проследи оформянето ѝ в исторически и законодателен план. Особено внимание е обърнато на финалния етап от развитието ѝ, започващ през 80-те и продължаващ до днес и на множеството проведени през него здравни инициативи и резултатите от тях. Обзорът цели да разграничи основните предизвикателства пред японското здравеопазване и доколко то успява да разработи адекватни решения и иновации за справяне с тях.

Структура на съвременната японска здравна система

Програмата за обществено здравно осигуряване в Япония е комбинация от три отделно разработени структури – здравноосигурителна система, базирана на заестостта, Националното здравно осигуряване, базирано на пребиваване и система за медицинско осигуряване за лица на възраст 75 и повече години. Въпреки че има и опции за частно осигуряване всички японски граждани, както и всички чужденци с виза за три или повече месеца, са длъжни да са осигурени или от НЗО, или от здравното осигуряване за служители.

Здравната система в Япония предоставя здравни услуги, включително профилактични прегледи, пренатални грижи и контрол на инфекциозни заболявания. В зависимост от доходите и възрастта на осигурения, той е длъжен да поеме отговорност за между 10% и 30% от медицинските разходи, а осигуровките покриват останалото. Пациентите са свободни да избират доктори и болници и не може да им бъде отказано покритие. Медицинските такси са строго регулирани от правителството, за да бъдат достъпни. За всяко домакинство се определят месечни прагове, отново в зависимост от дохода и възрастта, а медицинските такси, надвишаващи прага, се освобождават или възстановяват от правителството. Неосигурените пациенти са отговорни за плащането на 100% от медицинските си разходи, но домакинства с ниски доходи получават държавна субсидия за покриването им.

В Япония услугите се предоставят или чрез регионални държавни болници или чрез частни клиники и пациентите имат универсален достъп до всяко заведение, въпреки че болниците са склонни да таксуват повече пациенти без направление. Разходите за медицински грижи в Япония обикновено

са доста ниски в сравнение с тези в други развити страни (за осигурен пациент доплащането на един преглед е обикновено между 3000–5000 йени).

Понякога се злоупотребява с достъпа до медицински заведения. Някои пациенти с леки заболявания са склонни да отиват направо в болничните отделения за спешна помощ. Това води до забавяне на помощта на хора, които имат по-спешни и тежки състояния, които трябва да бъдат лекувани в болнична среда.⁴⁵

Формиране на съвременното здравеопазване

Етапи в развитието на здравеопазването

За да достигне съвременната си форма японското здравеопазване преминава през няколко етапа от периода Мейджи (1868–1912) до днешни дни, всеки от които характеризира се със специфични предизвикателства. Разглеждането им спомага за придобиване на по-добра представа в исторически план за това как държавата се справя със здравните проблеми и благодарение на кои мерки успява да достигне високото ниво на грижи, с което е позната днес.

Първата фаза (1868–1919) започва с края на близо 250-годишния период на изолация и въвеждането на западната медицина в страната. Между 1872 и 1874 се учредяват първите медицински институции и се учредява Медицинско бюро. Учебните заведения за традиционна медицина се претворяват в такива за западна медицина и в годините броят на квалифицираните доктори се увеличава (от около 36,000 през 1907 до близо 50,000 през 1939).

С подновяването на търговските отношения с останалия свят започват продължителни епидемии от шарка, холера, чума и др. Превенцията на тези остри инфекциозни заболявания се превръща в основен фокус на здравната администрация и предприетите мерки са подобряване на хигиената и санитарните условия. Те включват системно почистване на каналите, улиците, събиране на отпадъци, подобряване на достъпа до чиста питейна вода.

През втората фаза (1920–1945) основен проблем са туберкулозата и високият процент на детска смъртност. В началото на 20 век туберкулозата се разпространява сред работничките в текстилните фабрики и по-късно сред армията. По това време няма специално лечение за болестта и за възстановяването на пациентите се разчита само на почивка, храна и чист въздух. През 1918 г. смъртните случаи от туберкулоза надвишават 140,000, което води до въвеждане на Закона за превенция на туберкулоза през 1919 г. За понижаване на детската и майчината смъртност са учредени специални

⁴⁵ Shores, M. W. 2021. Everybody's Comfier with a Good Pillow. 478 стр.

центрове през 1926 г., където медицински сестри предоставят насоки и грижи за превенция на заболявания на деца и майки. Въпреки това, проучване от 1940 г. показва, че през тази година от около 2 милиона бременности близо 280,000 завършват със спонтанен аборт или мъртвородено дете, а 60,000 с преждевременно раждане. Заради това през 1942 г. е въведена системата на Наръчника за майчино и детско здраве, която включва строго проследяване на бременността и първите години от живота на детето. Най-ключовото постижение през втората фаза е прокарването на Закона за национално здравно осигуряване през 1938 г. и до 1943 г. над 95% от японските общини са обхванати от него. Законът е ключов за улесняване на достъпа до медицински грижи за гражданите в провинцията и от по-бедните обществени прослойки като цяло.

Третата фаза (1946–1960) започва с края на Втората световна война. Подобно на първата фаза избухват много епидемии от инфекциозни заболявания пренесени от завръщащите се войници. Здравните показатели на Япония от 1947 г. са подобни на тези на страни от третия свят днес, но през първите 10 години след войната се отбелязва голям напредък, за който допринасят подобряването на социално-икономическото положение, образованието и медицинските грижи. В съответствие с новата конституция от 1946 г. здравеопазването е реконструирано; създават се три Здравни бюра - обществено здраве, превенция и медицински услуги. През същата година е преразгледан и закона за обществените медицински центрове и нова цел е да има по един на всеки 100,000 души. Работата на централите по разпространяване на информация и строго проследяване на тенденциите в здравните статистики играе важна роля през този етап. Не по-малко важен е приносът и на медицинските сестри и акушерките, които спомага за драстичния спад на детската смъртност. Третата фаза се характеризира и с повишен интерес към семейното планиране. Големите частни компании също стартират движения целящи популяризиране на семейното планиране и здравното образование сред работниците. Някои провеждат и собствени кампании за мерки против туберкулоза; тези частни кампании допринасят значително за подобряване на здравните показатели в страната.

Четвъртата фаза започва с постигането на универсално здравно покритие през 1961 г. Това от една страна подобрява достъпа на всички обществени прослойки до грижи, но изисква разширяване на медицинските услуги за задоволяване на по-голямото търсене. През годините рязко се увеличава броя лечебни заведения, но има недостиг на персонал, особено на медицински сестри, което принуждава правителството да учреди системи за заеми за студенти по медицина и да субсидира учебните заведения. Сериозен проблем е и недостига на лекари в по-изолираните райони и на островите, заради което през 1972 г. е създадено учебното заведение Джичи, което

специализира в обучение на кадри именно за тези райони. Все по-голямата индустриализация води до изместване на фокуса от инфекциозни заболявания и грижи за деца и майки към здравословните проблеми предизвикани от замърсяването на околната среда.

Петата фаза започва през 80-те и продължава до днес. През 80-те и 90-те рязко се покачват медицинските разходи, което води до неколкостранно преразглеждане на основните закони за предоставяне на грижи. През 80-те средната продължителност на живота става най-висока в света.⁴⁶ Въпреки позитивната статистика застаряващото население е основно предизвикателство пред съвременното японско здравеопазване. Като ответна реакция се въвеждат нови закони и програми за стимулиране на раждаемостта, подобряване на качеството на живот в напреднала възраст и борба с най-смъртоносните болести, конкретно рака. Ракът е основен причинител на смърт сред японското население от 80-те години насам, като за последните 40 години броят заболяли се е утроил, а смъртните случаи са двойно повече. Сравнено с други развити държави, където тенденцията е към спад на смъртните случаи, в Япония е към увеличаване. Потенциални обяснения за тревожната тенденция, извън това че при възрастните хора вероятността за развиване на рак е по-голяма, са диетата и недостатъчна профилактика. В Япония има най-голям брой одобрени хранителни добавки (над 1500) и най-голяма употреба на пестициди в света. От гледна точка на профилактика, според статистики от 2020 г. за държавите-членки на ОИСР около 45% от японското население ходи редовно на профилактика за ракови заболявания, докато в западни страни като Австралия, САЩ, Англия, Нова Зеландия процентът е между 50-80%; като причина в проведени анкети се посочва липсата на време. Също така при диагностициране с рак повечето японци избират оперативна намеса, но не и радиотерапия (само около 25%).⁴⁷

Основни закони⁴⁸

1922	Здравно осигуряване за работници с определени доходи
1938	Национално здравно осигуряване, базирано на местожителство, за фермери, лица на частна практика, пенсионери и безработни

⁴⁶ https://www.jica.go.jp/jica-ri/IFIC_and_JBICI-Studies/english/publications/reports/study/topical/health/pdf/health_03.pdf

⁴⁷ https://ganjoho.jp/reg_stat/statistics/data/dl/en.html

<https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=30159>

⁴⁸ Пак там, 443 стр.

1948	Закон за медицинските грижи - узаконява създаването и управлението на болници, клиники и други съоръжения, както и техния обхват и брой на персонала
1958	Промяна на Закона за националното здравно осигуряване - става задължителен за тези, които не са обхванати от други планове
1961	Постигане на универсално здравно покритие - става възможно след като всички общини са задължение да администрират програма на Закона за националното здравно осигуряване през 1959 г. • Доплащането на мед. грижи става 0% за осигурените работници, 50% за лица на издръжка и 30% за покритите от НЗОК
1972–73	Промени в законодателството, свързани с осигуряването на възрастното население - безплатни грижи за почти всички граждани на 70+
1982	Оттеглят се безплатните грижи за възрастните на 70 + чрез налагане на малко доплащане • Субсидиране на НЗОК чрез прехвърляне на приходи от здравно осигуряване предоставено от работодателите
1997	Закон за осигуряване на дългосрочни грижи - програма за задължително социално осигуряване, която покрива грижи за възрастни хора със здравни проблеми, осигурява помощи за грижещите се за тях и отговаря на нуждите на застаряващото население
2006	Закон за реформа в здравеопазването - нова система за медицински услуги, насочена към хора на възраст 75 +
2012	Прехвърляне на финансовото управление на програмите на НЗОК от общинско на префектурно ниво за укрепване на финансовата база

2015	Преразглеждане на част от Закона за национално-то здравно осигуряване за изграждане на устойчива здравноосигурителна система - Прехвърлена на отговорността за фискалното управление на НЗОК от общинско на префектурно ниво • увеличени застрахователни премии за служители на големи корпорации и държавни служители • потребителите вече могат да покриват медицински разходи чрез комбинация от застрахователни обезщетения и доплащане с лични средства
2018	Финансовия мениджмънт на НЗО преминава от общинско на префектурно ниво

Вследствие от индустриализацията в Япония се заформят работнически движения, които протестират за по-добри условия на работното място. В отклик на това през 1922 влиза в сила Закона за здравно осигуряване. През този период се счита по-скоро за индустриална, отколкото за медицинска политика (под юрисдикцията на Правителството на Земеделието и Търговията е) и основната му цел е предлагане на компенсация в случай на инцидент на работното място.

През 30-те започват дебати за здравно осигуряване на по-голяма част от населението, защото ЗЗО вече започва да дава резултати, а и държавата вижда, че подобни системи имат успех в държави като Швеция и Дания.

През 1938 с учредяването на Министерството на здравеопазването и благосъстоянието падат изискванията за определен доход и здравното осигуряване става по-широкодостъпно. Въпреки това известно време след Втората световна война заради икономическата ситуация около $\frac{1}{3}$ от населението все още не е осигурено. Това се променя със закона за национално здравно осигуряване от 1958, който позволява постигане на универсално здравно покритие до 1961.

Според правителството най-голямата грешка в историята на здравното законодателство е безплатното здравеопазване за гражданите на над 70 години, въведено през 1972 г. От една страна системата драстично подобрява достъпа до медицински грижи, от друга води до злоупотреба с тях и достъпа до фармацевтични продукти. Чакалните в болниците се превръщат в центрове за социализиране за някои потребители. По тази причина през 1982 г. напълно безплатните грижи се оттеглят и отново се налага малък процент доплащане. Отнема повече от 30 години да се преодолеят негативните финансови ефекти.⁴⁹

⁴⁹ <https://japanhpn.org/en/historical/>

Държавни инициативи

Инициативи от 1978 г. до днес

Както демонстрира историческия преглед на фазите в развитието на японското здравеопазване, Япония често провежда мащабни инициативи насочени към разрешаване на сериозни здравни проблеми и подобряване на благосъстоянието на населението. По време на петата фаза, която започва през 80-те, се забелязва тенденция към профилактика и превенция. Първите такива стратегии са въведени през 1978 г. и са свързани с провеждане на профилактични прегледи, учредяване на обществени медицински центрове и осигуряване на медицински персонал – сестри, диетолози и т.н. Профилактиката повлиява положително на тенденцията към сърдечно-съдови заболявания, които стават основен проблем в страната след Втората световна война. От тогава приблизително на всеки 10 години мерките се преразглеждат за да бъдат фокусирани върху актуалните проблеми.

През 1988 г. е въведен Active 80 Health Plan, съдържащ мерки за поддигуряване на способността на граждани над 80 да се грижат за себе си и да участват в социални дейности, като нова основна цел е повишаване на физическата активност; за тази цел се организират спортни и развлекателни събития в обществени центрове.

През 2000 г. планът Health Japan 21 поставя конкретни цели за понижаване нивото на болести свързани с нездравословния начин на живот. Разглеждат се факторите допринасящи за тези заболявания. Например в случая на сърдечен удар, където основни фактори са високо кръвно, тютюнопушене, затлъстяване и т.н., са предприети мерки за профилактика, понижаване на консумацията на сол, увеличаване на приема на калий и др.

Втората фаза на Health Japan 21 идва през 2013 г. с приемане на 5-годишен план, чиито основни цели са подобряване на качеството на живот в напреднала възраст, превенция на болести причинени от начина на живот, подобряване на ежедневни навици свързани с диета, физическа активност, консумация на алкохол, дентално здраве и др. Някои от резултатите, които дава кампанията, са: увеличаване на продължителността на здравословния живот, намаляване на смъртните случаи вследствие на ракови заболявания, повишаване на физическата активност, спад в броя самоубийства, по-лесен достъп до грижи за психичното здраве, увеличаване на броя производители предлагащи хранителни продукти с намалено съдържание на сол, захар и мазнини и др.

През 2020 г. е приет нов 5-годишен план. Въпреки повишаването както на средната продължителност на живота в Япония, така и на средната здравословна продължителност, между двете все още има около десетилетие разлика. В отклик на тази тенденция са избрани основни области, на които здравеопазването да наблегне: рак, болести свързани с начина на живот (сърдеч-

носъдови, диабет), психиатрични и неврологични разстройства, гериатрия и деменция, инфекциозни заболявания. Проекти с приоритет са разработка на лекарства и медицинско оборудване, регенеративни терапии, като всеки проект набляга на конкретно развитие. В случая на медицинското оборудване, целта е да се оползотвори изкуствения интелект, роботиката и т.н.⁵⁰

Инициативи свързани с психичното здраве

През 2017 е установено, че около 4 милиона японци страдат от психични заболявания, повече от страдащите от рак, инсулт, инфаркт и диабет взети заедно. За същата година хоспитализираните са около 300,000. Основни области в здравната политика, които се нуждаят от подобрене са разпространяването на информация за различните психични заболявания, включването на засегнатите от тях в планирането на стратегии и установяването на системи с капацитета да предоставят грижа за менталното здраве в дългосрочен план.

През 2019 г. Института по здравеопазване и глобална политика (HGPI) представя Проект за политика за психично здраве 2019–2020. Той представя пет перспективи за актуалното състояние и проблеми на психичното здраве в Япония и апелира към премахване на стереотипите и стигмата свързани с психичното здраве. Перспективите са следните:

1. Промотиране на дейността на засегнатите от психични разстройства и ограмотяване на населението по въпроси свързани с психичното здраве, включително и учениците в начален и гимназиален етап
2. Установяване на системи за предоставяне на грижа, които са съвместими с всекидневното, интегрирани са в общността и отговарят на нуждите на засегнатите по уважителен начин, който запазва достойнството им
3. Подсигуряване на условия и възможности засегнатите от психични разстройства да планират сами живота си, да осъзнават състоянието си и да имат гъвкавостта да нагласят всекидневното си според нуждите си.
4. Комбиниране на вече съществуващи системи за събиране и анализ на информация за по-ефективно проучване на факторите водещи до психични разстройства

⁵⁰ <https://www.niph.go.jp/journal/data/69-1/202069010003.pdf?fbclid=IwAR2cEgCiKA3q-0JPGD0shS8pHFI60LvL0dGGnv-CXeRmMzj4AmGZCt1nPQ>

5. Включване на засегнатите от психични разстройства в обсъждането и одобрението на всички закони и проекти свързани с психичното здраве⁵¹

Данни за психичното здраве в Япония през 2020

Сравнено с предните три години (2017–2019) в началото на пандемията се наблюдава спад в броя самоубийства. От юли 2020 тенденцията отново се влошава и броят надвишава този от последните години. Основен повод за притеснение е нарастването на самоубийства на жени, особено тези под 40, с около 70% през октомври 2020. Според проучването за младите жени е най-вероятно да загубят работата и доходите си, което ги прави особено уязвима група в условията на пандемия. Тези статистики са показателни за това, че страната се нуждае от инициативи като тази на Института по здравеопазване и глобална политика, за да развие по-достъпна и качествена грижа за менталното здраве на населението.⁵²

Доколко е иновативно японското здравеопазване?

Световен индекс на иновациите в здравеопазването 2020 г.

През 2020 г. Фондацията за изследване на равните възможности (FREOPP) проучва здравните системи на 31 държави и ги класира в няколко основни категории - качество, избор, наука, технологии и фискална устойчивост и по този начин формира Световния индекс на иновациите в здравеопазването. Участниците са Швейцария, Германия, Нидерландия, САЩ, Ирландия, Израел, Сингапур, Чехия, Белгия, Тайван, Австралия, Норвегия, Великобритания, Дания, Швеция, Хонг Конг, Канада, Австрия, Южна Корея, Нова Зеландия, Португалия, ОАЕ, Финландия, Испания, Унгария, Словакия, Гърция, Франция, Италия, Полша и Япония.

Индексът класира страните не само по традиционни мерки като достъпност и здравни резултати, но и по характеристики като: степента, до която пациентите имат възможността да избират докторите и застрахователите си; патенти, свързани със здравеопазването; научно въздействие и Нобелови награди по химия и медицина; достъп до нови лечения; дигитализация. Индексът също така измерва фискалната устойчивост на системите за здравеопазване на държавите, тоест доколко е способна дадена нация да поддържа разходите си за здравеопазване без наказателни данъци или дългове.

⁵¹ <http://japanhpn.org/en/mental-health-1/#1617587502850-ce689eeb-3e21>
https://hgpi.org/en/wp-content/uploads/sites/2/Leaflet_MentalHealth2020-Proposal_for_tomorrow_EN.pdf

⁵² <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.10.06.20207530v5.full>

Резултати на Япония

В класацията от 2020 Япония застава на последно място с обща оценка 31,51.

Качество: #9 - Задоволително ниво на профилактика, внимание към пациента и инфраструктура

Избор: #16 - Сравнително достъпни здравни осигуровки, но недостатъчно свобода в избора на медицински грижи

Наука и технологии: #28 - Незадоволително ниво на иновации, открития и дигитализиране на здравеопазването

Фискална устойчивост: #31 - Системата е твърде скъпа за да бъде поддържана дългосрочно

От една страна Япония е лидер във финансирането на проучване и разработка на фармацевтични продукти(#5), както и в броя Нобелови лауреати(#3), т.е. добър интелектуален капитал. От друга, в класацията е на 10 място по патенти в здравеопазването и едва на 22 по среден брой цитати в публикуване научни трудове.

Откъм фискална устойчивост от включените в класацията държави Япония е с най-голям външен дълг, разходи за здравеопазване и нарастване им.⁵³

Технологични иновации в медицината

Въпреки ниското си класиране в Световния индекс на иновациите в здравеопазването от 2020 г., Япония все пак има няколко примера за отличителни технологични постижения през същата година.

Ubie

Ubie е стартап компания основана през 2017 г. , която предлага здравни продукти, базирани на изкуствен интелект.

В японските болници първата стъпка при поставянето на диагноза е попълване на въпросник, в който се вписва медицинската история, вземаните лекарства и настоящите оплаквания на пациента. Чрез системата AI Monshin на Ubie пациентите могат лесно сами да попълнят данните си и те автоматично да бъдат изпращани на медицински персонал. Още повече, системата обработва данните и извежда възможните диагнози, които не

---

⁵³ <https://freopp.org/japan-health-system-profile-31-in-the-world-index-of-healthcare-innovation-b401ff41e549#:~:text=Introduction,with%20a%20score%20of%2031.51>.

просто съвпадат с предположенията на специалистите, а и ги допълват в някои случаи.

Друг продукт на компанията е **Dr Ubie**, приложение, което помага на потребителя да разбере по-добре симптомите си и да получи потенциална диагноза и решения за справяне със симптомите.

През 2020 г. е добавена допълнителна функция за диагностициране на Ковид-19 към системата на Ubie разработена за болници. Целта ѝ е да помага на медицинските специалисти в разграничаването на много сериозните случаи на заразени с вируса и тези с по-леки симптоми и по този начин да се намали натоварването на болниците.⁵⁴

Fugaku

Fugaku е суперкомпютър, разработван от Fujitsu и научния институт RIKEN в рамките на 6 години, който през 2020 г. става най-бързия суперкомпютър в света. Същата година учени започват да го ползват и в борбата с Ковид-19. Едно от приложенията, които намира е тестването на потенциалния ефект върху симптомите на вируса на над 2000 лекарства. Те са с разнообразни приложения, за болки в стомаха, високо кръвно и други, но е възможно да имат ефект и върху новия вирус.

Подобно тестване на хиляди лекарства, без клинични изпитвания с доброволци е голямо предизвикателство и изисква много детайлни симулации на молекулярно ниво. Fugaku успява да анализира 2128 лекарства в рамките на 10 дни, сред които намира някои обещаващи медикамента. Обикновен суперкомпютър би могъл да анализира около 10 лекарства за същия период.

Друго проучване използва Fugaku за да установи най-добрите методи за предотвратяване на зараза в затворени пространства. При кашляне, кихане и говорене се отделят въздушни капчици, които са заразни, като това се влошава от недостатъчна вентилация и влажност на въздуха. Fugaku прави десетки хиляди симулации на разпространението на въздушните капчици, което дава на учените по-добра представа за различните фактори допринасящи за разпространението им. Симулациите помагат и на гражданите придобият по-добра представа за ползите от маските и социалната дистанция.

Fugaku се употребява във връзка с Ковид-19 и за изследване на варианти на тежко преболеждане и какви рискове носи то в дългосрочен план. Също така в друго проучване чрез социално - икономическо моделиране се анализира ефекта, който различни превантивни мерки биха имали върху обществото.⁵⁵

⁵⁴ <https://d4v.com/casestudy/ubie-ai-assistance-for-the-healthcare-industry>

⁵⁵ <https://sponsored.bloomberg.com/immersive/japangov/japanese-technologies>

Hinotori

През август 2020 г. в Япония е одобрена за ползване първата роботизирана хирургична система Hinotori, разработена от корпорация Медикароид. Системата има четири ръце, към които се закачат ендоскоп и хирургически инструменти. Хирургът контролира ръцете дистанционно докато гледа 3D видео с изключително висока резолюция.

Някои от предимствата на тази система са това, че е компактна, което улеснява преместването и инсталирането ѝ в операционни, както това, че е рентабилна по отношение на покупката и поддръжката. Според Медикароид с тези предимства в размера и разходите Hinotori има потенциал да допринесе за глобалното разпространение на хирургични роботи, както и в бъдеще да се ползва за обучение на млади хирурзи. Въпреки, че Hinotori е първоначално разработена за лечение на рак на простата и други урологични заболявания, компанията предвижда разширяване на приложението.⁵⁶

Обобщение

В заключение, можем да обобщим, че актуалните проблеми, пред които е изправено японското здравеопазване са застаряващото население, прекомерно скъпата за поддръжка здравна система, случаите на злоупотреба с леснодостъпните медицински грижи и лечението и превенцията на рак и психични разстройства. Предприетите към момента мерки за справяне с тези проблеми са реформи на здравната система, като отмяната на напълно безплатното здравно покритие за възрастното население и субсидиране на националното здравно осигуряване с частното, както и множеството държавни инициативи свързани с профилактика и подобряване на качеството на живот, които да доведат до по-ниска заболеваемост и по-малко разходи.

ИЗТОЧНИЦИ:

<https://ja.wikipedia.org/wiki/%E6%97%A5%E6%9C%AC%E3%81%AE%E5%8C%B-B%E7%99%82>

http://japanhpn.org/wp-content/uploads/2019/10/Section3_JHPN_ENG.pdf

https://www.jica.go.jp/jica-ri/IFIC_and_JBICI-Studies/english/publications/reports/study/topical/health/pdf/health_03.pdf

<https://japanhpn.org/en/section-1-2/>

⁵⁶ <https://www.ft.com/partnercontent/the-government-of-japan/post-covid-innovations-from-japan-1-healthcare-resilience-through-japanese-tech.html>

https://www.youtube.com/watch?v=Q_1J4a1AqCo

<https://japanhpn.org/en/historical/>
<https://www.niph.go.jp/journal/data/69-1/202069010003.pdf?fbclid=IwAR2cEgCiKA3q-0JPGD-0shS8pHFI60LvLOdGGnv-CXeRmMzj4AmGZCt1nPQ>
<http://japanhpn.org/en/mental-health-1/#1617587502850-ce689eeb-3e21>
https://hgpi.org/en/wp-content/uploads/sites/2/Leaflet_MentalHealth2020-Proposal_for_tomorrow_EN.pdf
<https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.10.06.20207530v5.full>
<https://freopp.org/japan-health-system-profile-31-in-the-world-index-of-healthcare-innovation-b401ff41e549#:~:text=Introduction,with%20a%20score%20of%2031.51>
<https://d4v.com/casestudy/ubie-ai-assistance-for-the-healthcare-industry>
<https://sponsored.bloomberg.com/immersive/japangov/japanese-technologies>
<https://www.ft.com/partnercontent/the-government-of-japan/post-covid-innovations-from-japan-1-healthcare-resilience-through-japanese-tech.html>

СТРУКТУРНИ, ЕСТЕТИЧЕСКИ И ИДЕЙНИ АСПЕКТИ В

『徒然草』 и 『方丈記』

Богдан Нейков

Специалност Японистика, IV курс

(Текстът е отличен като успешна разработка на предварително неизвестна тема, при условие на определен начален и финален час на писмена работа.)

„Цурезурегуса“ и „Хо:джоки“, заедно с „Записки под възглавката“, са най-известните творби от жанра *дзуйхицу*. Този жанр, описван най-често като есеистичен на запад, се заражда през епохата Хейан. Известна като „златен век“ на японската култура, през нея голямо развитие търпят всички изкуства, като едно от тях е литературата. Появяват се нови жанрове като различните моногатари, развива се и основно женската дневникова литература. Точно към нея първоначално се причислява и първата *дзуйхицу* творба – „Записки под възглавката“. С времето обаче, *дзуйхицу* се обособява като отделен, различен жанр, носещ и белези на китайските *суйби*.

Дзуйхицу – „следвайки четката“, или пък „по пътя на четката“, са есеистични, „свободни“ записки на различни мисли и впечатления на автора. Породени от моментно чувство или впечатление, те могат да обхващат най-различни теми. Тък се крие и една от основните характеристики на жанра – аморфност. Няма обща фабула или задължителна сюжетна рамка. Авторът пише за разнообразни, разнородни по тема и обем, понякога несвързани или даже противопоставени неща. Това му дава голяма свобода да изрази мислите и мненията си. Също така, това води и до голямата разлика в структурен аспект между отделните *дзуйхицу*. Друга важна характеристика на жанра е достоверността. Авторът пише за реални събития, личности и места. Той дава сведения и мнението си за различни свои съвременници и обществото като цяло, за отминали епохи, за творби на други автори и тн. Благодарение на това, дори след пречупването през субективното мнение на твореца, от *дзуйхицу* може да се черпи дори и историческа информация. В този аспект, творбите на Камо-но Чо:мей и Йошида Кенко: дават интересен поглед върху техните епохи.

Между двамата автори могат да се открият много паралели, но и различия в житейски план, които логично водят и до сходност, но и различия между творбите им. И Камо-но Чо:мей, и Йошида Кенко: са родени в семейства на Шинто жреци. Двамата живеят и творят през две различни епохи на

промяна, което и бележи част от общата тематика в творбите им. Чо:мей е силно повлиян от края на епохата Хейан, белязан от природни катаклизми и несгоди докато Кенко: живее и твори в края на Камакура, бленувайки за отминалите, славни времена на Хейан, които според него превъзхождат културния упадък на шогуната. И двамата стават будистки монаси-отшелници, като идеите на будизма обаче се проявяват по различен начин в записките им. Независимо от смутните времена, в които живеят, тяхното отношение към хората също е различно.

Хронологично по-ранна е творбата на Камо-но Чо:мей „Хо:джо:ки“, или „Записки от монашеската колиба“. Тя е съставена от 12 части и 37 глави (дан), като може да се каже, че при тях се забелязва някаква хронологичност или поне разделение на два периода – първите шест части основно се занимават с различните бедствия, връхлетели столицата – земетресения, пожари, глад и болест. Тази житейска обстановка води и фо като цяло по-темния и меланхоличен характер на творбата. Вторите шест части разглеждат живота на Камо-но Чо:мей като отшелник в планината и неговото все по-голямо отдалечаване от хората, светското и материалното.

„Цурезурегуса“ пък е много по-силно фрагментирана. Творбата се състои от 243 дан, при които не може да се направи точен разбор. По дължина те варират от няколко изречения до няколко страници. Съдържанието е различно – случки, впечатления, афоризми и поучителни истории. Няма и хронологичност. Естетически и идейно, естествено има прилики, дължащи се на влиянието на будизма върхо авторите. И въпреки това, благодарение на личните нагласи и житейски път на двамата, то се проявява по различен начин. Централно място и в двете творби заема концепцията „муджо:“ – преходността на всичко материално, ефимерността. Погледът на двамата обаче е различен.

За Чо:мей, всичко е подобно на водната пяна в реката – нещо мимолетно, което ще изчезне, отнесено от потока на времето. Този увод задава и цялостния тон на творбата – усет за тягостност, дори безнадеждност пред отминаването на времето. Това няма как да не се дължи на епохата на автора. Бедствията, сполетели страната, дори насочват съвременниците му към мисли за края на будистки цикъл на съществуване. Самият Чо:мей е разочарован от упадъка на културата и принижаването на хората в следствие на тези несгоди. Всичко това води и до неговото все по-голямо откъсване от хората и отричане от материалното. За него вкопчването в земн притежания, които една стихия може да унищожи за миг, е глупост, над която той се надсмива. Истинската свобода идва от осъзнаването на крехкостта и преходността на живота и физическото. Той пише, че наистина щастлив и свободен се чувства сред природата, ядейки каквото гората му предоставя, в

досег с животните. Приел преходността на собствения си живот, той е готов да умре, когато му е време.

Йошида Кенко: дава друг поглед върху същите будистки идеи и естетиката на преходността. При него общият тон е много по-ведър. Кенко: също е против привързаността към материалното и разкоша – в един откъс, позовавайки се на думите на император от миналото, той предупреждава да не се цели разкош, да се използва това, което е под ръка и да се практикува сдържаност. И все пак, Кенко: намира и красота и наслада в мига. Нещата са красиви и имат стойност точно защото имат край и не се повтарят. Ако нямаха край, те не биха имали и стойност, тъй като губят уникалността си. Това е и израз на по-цялостната японска идея за „тук и сега“ и красотата в мига.

За разлика от Чо:мей, Кенко: също така не се и отказва от хората. Въпреки че осмива или поучава техни недостатъци, той има и жив интерес към тях. Част от дановете в „Цурезурекус“ разглеждат точно различни – положителни или отрицателни – аспекти в човешките взаимоотношения. За Кенко: са важни поуците, които могат да се извлекат от тях. Важно е да се спазва йерархията, да се уважава господаря, да се изпълнява дълга. Както показва в един дан, важно е човек да знае мястото си и да прави това, което му е присъщо. Той е недоволен от войни с напъни да творят литература, но и предупреждава да не се заема с войнско дело този, който не е от род на войни – добре се изразява споменатото вече негово мнение относно социалните позиции.

Един аспект, в който обаче си приличат, е носталгията по Хейан и културата на тази епоха. И при двамата се намира тъга по загубата на извисеното хейанско изкуство и възможността порядките и ценностите на едно по-изтънчено общество да бъдат изгубени в епохите на промяна, в които живеят двамата. За Кенко: даже да чете, да се докосне и да „разговаря“ с творци от миналото е най-висша наслада. Като заключение може да се каже, че красотата на *дзуйхицу* се крие точно в свободата, която дава на автора да изрази дълбоко личните си мисли. Това води до големите разлики във всеки един аспект между двете творби, дори и когато те са повлияни от едни и същи концепции и идеи и принадлежат към един жанр.

ЯПОНСКИ НАЦИОНАЛНИ ПАРКОВЕ. ПАРК „ШИРЕТОКО“

Синем Мюмюн

специалност Японистика, IV курс

История на японските национални паркове

Движението за създаване на национални паркове в Япония започва през 1911 г. Същата година на парламента е подадена петиция за създаването на национални паркове. Около 1920г., почти десетилетие след петицията, японското правителство започва да подготвя закон за природните паркове. Започва изборът на площи, които да бъдат превърнати в национални паркове. През 1931 г. се приема Закон за националните паркове. След дълги проучвания 12 зони са определени като подходящи между 1934 и 1936 г. През 1934 г. са създадени първите три национални парка – „Сетонайкай“, „Ундзен“ и „Киришима“. През декември същата година са обособени още пет, а две години по-късно – още четири.⁵⁷

След началото на Втората световна война са прекратени усилията за създаване на национални паркове. След края на Войната усилията за създаване на нови паркове и разширяване на територията на вече съществуващи такива, биват възобновени. Първият парк, който бива обособен през 1946 г., след края на ВСВ, носи името „Исе-Шима“. През 1955 г. са създадени още седем парка.⁵⁸

През 1957 г. се приема Законът за природни паркове, който замества закона от 1931 г. В резултат на това природните паркове биват разделяни на: национални паркове, квази-национални паркове и префектурни природни паркове. През март 2006 г. в Япония има 28 национални парка, 55 квази-национални парка и 309 префектурни природни парка.⁵⁹

През 60-те и 70-те години приходите и свободното време на японците се увеличават, в резултат на което нараства и необходимостта от национални паркове, чийто брой драстично се увеличава. През същия период в причина за притеснение се превръща прекомерното застрояване и замърсяването на околната среда в градовете, поради което през 1971 г. се създава Агенцията по околната среда. Министерството на здравеопазването прехвърля отговорността за управлението на природните паркове върху Агенцията по околната среда. През 2001 г. тя се преименува в Министерството на окол-

⁵⁷ Natural Park Systems in Japan, достъпно на: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/doc/files/parksystem.pdf>, последно посетен на 25.04.2022

⁵⁸ Пак там

⁵⁹ Пак там

ната среда. През 2002 г. е приет нов закон, който частично изменя Закона за природните паркове, приет през 1957 г.⁶⁰

Характеристика на японските национални паркове

По определение националният парк представлява защитена територия, обикновено обявена и стопанисвана от правителството на страната, в която се намира. В държави като САЩ и Австралия, където има огромни територии незастроена земя – собственост на държавата, лесно се обособяват национални паркове. От друга страна, Япония е малка и гъсто населена държава, която има многовековна история на частна поземлена собственост. Освен това, страната може да оцелее само ако използва земите си за застрояване и земеделие. Поради тези причини японското правителство създава национални паркове не там, където притежава земи, а там, където сметне, че е необходимо.⁶¹

Националните паркове в Япония не са стриктно собственост на държавата, а смесица от частна собственост, държавна собственост и собственост на местната власт. Само половината от общата площ на националните паркове принадлежи на държавата. В резултат на това управлението на парковете е особено трудно, поради което се създава Споразумение за опазване на ландшафта. Подобно споразумение може да се сключи между собствениците на земята и Министерството на околната среда, местните власти или организации, заели се с управлението на парковете. Въз основа на това споразумение, различните организации управляват и опазват площите на природните паркове вместо техния собственик. По този начин се решава проблемът с многостранната собственост.⁶²

Площта на националните паркове в Япония бива разделена на три отделни категории: обикновени зони, специални зони и зони на морските паркове. Най-красивите части от парковете биват предопределяни като специални зони. Специалните зони, от своя страна, биват четири вида: специални защитени зони и специални зони от клас I, клас II и клас III. Ако някой желае да навлезе в дадена специална зона, е нужно съгласието на министъра на околната среда или позволенията на местните власти.⁶³

⁶⁰ Пак там

⁶¹ Natural Park Systems in Japan, достъпно на: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/doc/files/parksystem.pdf>, последно посетен на 25.04.2022

⁶² Пак там

⁶³ Пак там

Национален парк „Ширетоко“

Националният парк „Ширетоко“, (ил.1) е създаден през 1964 г. на едноименния полуостров, който се намира в Североизточен Хоккайдо. Главната причина за създаването на национален парк тук е за да се запази дивата природа, като 60% от общата площ на парка, която се равнява на 38 636 хектара, са регистрирани като специални защитени зони, като никаква част от площта не е регистрирана като „обикновена зона“, т.е. строежът на територията на националния парк не е позволен. Това различава „Ширетоко“ от останалите национални паркове, които са създадени с цел туризъм. През 2005 г. паркът се превръща в обект на световното наследство на ЮНЕСКО. Съществуват два града на територията на парка – Шари и Раусу.⁶⁴

Наименованието на парка произлиза от думата „сиреток“, която идва от езика на айну и означава „краят на света“. Това е така тъй като паркът е разположен в най-североизточната част на страната. Самият полуостров е резултат от вулканичната дейност и потоци от лава. Той е дълъг около 70км и широк 25км.⁶⁵

Най-високата планина на територията на парка е планината Раусу, висока 1661м. Други високи планини са планината Йо, висока 1653м. и планината Ширетоко – 1254м.⁶⁶ Тези планини са резултат от вулканичната дейност.

Покрай бреговата линия от западната част на полуострова се простират редица скали, издигащи се на над 100м. височина. Те са били образувани от ледени блокове, които ерозирали потоците от лава. Подземните води се стичат измежду тези скали, превръщайки ги в зрелищни водопади, вливащи се в Охотско море.⁶⁷

Флора и фауна

Този национален парк е дом на 264 вида птици, което е около 49% от общата популация на птици в Япония. Климатът в този регион е по-хладен, което означава, че не е подходящ за влечуги и земноводни. Има само 7 вида влечуги и 3 известни вида земноводни. Освен това в Ширетоко има 2500

⁶⁴ Chakraborty, Abhik. *Shiretoko Peninsula: Dynamic Interaction Between Geology, Geomorphology, and Ecology at the Interface of Terrestrial and Marine Systems*. Natural Heritage of Japan: Geological, Geomorphological, and Ecological Aspects. 2018. Springer. Стр. 31-33

⁶⁵ Shiretoko National Park, достъпно на : <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/point/index.html>, последно посетен на 27.04.22

⁶⁶ Michelin. Michelin Green Guide Japan. Michelin Travel & Lifestyle

⁶⁷ Shiretoko National Park, достъпно на : <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/point/index.html>, последно посетен на 27.04.22

вида насекоми, с 1850 вида молци и 800 вида бръмбари. Освен че е дом на повечето птици в Япония, този регион е известен с това, че има най-гъсто населената популация на кафяви мечки в света. В този парк живеят около 34 вида сухоземни бозайници, включително и кафявата мечка. Също така, Ширетоко е дом на 28 вида морски бозайници. Тези бозайници се хранят с 223 вида соленоводни риби и 42 различни вида сладководни риби. 90% от площта на Ширетоко е покрита с растителност, която е съставена от около 817 вида растения.⁶⁸ Едно от най-разпространените представители на растителността в парка е виола китамиана (ил. 2). Това е алпийско растение, което се среща само в Ширетоко, о-в Еторофу и о-в Кунашири. Представлява символ на Ширетоко. Цъфти през юни. Вирее на скалисти места.⁶⁹

В националния парк „Ширетоко“ има смесени гори от иглолистни и широколистни дървета (ил.3). Най-разпространени са сахалинската ела, смърч „Аян“, характерен за о-в Хоккайдо, и дъб „Мизунара“.⁷⁰ Други широко разпространени дървета са ермановата бреза и планинската елша.⁷¹

Един от най-често срещаните представители на фауната на парка е стелеровият морски орел (ил. 4). Той е застрашен вид голяма граблива птица, която гнезди на полуостров Камчатка. През зимата той отлита на юг до полуостров Ширетоко. През февруари голям брой орли се насъбират около крайбрежието на град Раусу, където ловят риба – най-вече т.нар. риба минтай.⁷²

Друг вид често срещана птица е белоопашатият морски орел (ил. 5). Това е голяма застрашена граблива птица, която има бяла клиновидна опашка. Някои от тези птици отлитат в Япония между ноември и март, докато други живеят и се размножават целогодишно в Ширетоко. Белоопашатите морски орли могат да се наблюдават по крайбрежието на полуострова.⁷³

Друг представител на фауната на парка е петнистият тюлен (ил. 6). Този вид тюлен идва на северния бряг на Хоккайдо през зимата, за да се размножава. Името си получава поради черните петна по кожата на гърба си. На

⁶⁸ . Shiretoko National Park, достъпно на: <https://storymaps.arcgis.com/stories/df571cb4310944cfa810abaf582249cf>, последно посетен на 25.04.22

⁶⁹ Shiretoko National Park, достъпно на : <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>, последно посетен на 27.04.22

⁷⁰ Пак там

⁷¹ Chakraborty, Abhik. *Shiretoko Peninsula: Dynamic Interaction Between Geology, Geomorphology, and Ecology at the Interface of Terrestrial and Marine Systems*. Natural Heritage of Japan: Geological, Geomorphological, and Ecological Aspects. 2018. Springer. Стр. 35

⁷² Shiretoko National Park, достъпно на : <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>, последно посетен на 27.04.22

⁷³ Shiretoko National Park, достъпно на : <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>, последно посетен на 27.04.22

японски език е кръстен „гомафуазараши“, което се превежда „тюлен на тъмни петна“. Може да бъде наблюдаван по пристанищата или върху плаващи ледени блокове.⁷⁴

Често срещан вид морски бозайник е косатката (ил. 7). Тя е представител на семейство делфинови. Може да се наблюдава по крайбрежието на Ширетоко. Посетилите Центъра за посетители на Раусу имат възможността да видят изложения там скелет на косатка (ил.8).⁷⁵

В този парк може да се срещне и кафявата мечка (ил.9). Тя е най-големият сухоземен бозайник в Япония. Тази мечка обитава единствено Хоккайдо. В Ширетоко се намира най-гъсто населената популация на кафяви мечки в света. Отговорността да избягват срещи с нея и да се грижат за своята безопасност пада върху плещите на посетителите.⁷⁶

Реките в Ширетоко са дом на пъстървата Доли Варден и редица тихоокеански съомониди (като например кучата съомга, горбушата, японската съомга и други), които представляват основното меню не само на кафявата мечка, но и на рибната сова на Блакистон (ил. 10). Това е застрашен вид сова, която обитава горите в долините. Този вид сова представлява най-голямата сова в света, като размахът на крилете ѝ достига 2 метра.⁷⁷

Забележителности

Една от забележителностите на парка е нос Ширетоко (ил.11). Той е разположен на върха на полуостров Ширетоко. Състои се от пасища, гледащи към Охотско море. Ширетоко предлага обиколки с лодка, позволяващи на посетителите да се наслаждават на красивата гледка.⁷⁸

Друга известна туристическа атракция е водопадът Фурепа (ил. 12). Той се намира на западния бряг. Спуска се от стръмна скала в Охотско море, като се захранва от подпочвени води, което означава, че няма видима река, водеща до него.⁷⁹

Друга забележителност са т.нар. Ширетоко Гоко или „петте езера на Ширетоко“ (ил. 13). Ширетоко Гоко представляват пет езера, намиращи се в близост до главното пристанище на местността – Уторо. Езерата са разпо-

⁷⁴ Пак там

⁷⁵ Пак там

⁷⁶ Пак там

⁷⁷ Chakraborty, Abhik. *Shiretoko Peninsula: Dynamic Interaction Between Geology, Geomorphology, and Ecology at the Interface of Terrestrial and Marine Systems*. Natural Heritage of Japan: Geological, Geomorphological, and Ecological Aspects. 2018. Springer. Стр. 34, 35

⁷⁸ Shiretoko National Park, достъпно на : <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>, последно посетен на 27.04.22

⁷⁹ Furepe Waterfall, достъпно на: <https://www.japan-guide.com/e/e6855.html>, последно посетен на 27.04.22

ложени на около 2,5км едно от друго и са свързани помежду си с пътеки и красиви дървени мостове.⁸⁰

На интерес от страна на посетителите се радва и водопадът Кумагое (ил. 14). Този водопад, висок 15м., е на река Раусу. Той е най-известен с растенията Ранункулус Ниппоникус (ил. 15), които цъфтят във водите му.⁸¹

Друга туристическа дестинация е проходът Ширетоко (ил. 16). На височина 738м. над морското равнище, проходът Ширетоко е най-високата точка по пътя Ширетокоодан-доро, свързващ градовете Шари и Раусу. Проходът предоставя невероятна гледка към звездното нощно небе и сутрешното слънце, изгряващо над о-в Кунашири. През зимата е затворен.⁸²

Една не толкова популярна дестинация е езерото Раусу (ил. 17). Това е най-голямото езеро в Ширетоко, което се намира близо до прохода Ширетоко. Това езеро е толкова рядко посещавано от туристи, че е известно като „илюзорното езеро“. Заобиколено е от по-малки езера и мочурища. Част е от хабитата на кафявата мечка, поради което е препоръчително да не се посещава.⁸³

Една от по-известните забележителности е планината Раусу (ил. 18). Тя е стратовулкан и е най-високата точка в Ширетоко. Тя се намира на границата между градовете Раусу и Шари. Откриването на сезона за катерене се провежда ежегодно на 3-ти юли. Вярва се, че вулканът е изригнал три пъти през последните 2200 години. Планината Раусу е една от 100-те най-известни планини в Япония.⁸⁴

Преди интерес за туристите е представлявал и водопадът Камуиваккаю. Днес той е затворен за посетители, поради опасността от падащи скали, но преди посетителите можели да се изкачват нагоре по течението на реката, като водата ставала все по-топла, колкото повече се изкачвали. На върха ги чакал горещ извор, в който се вливал самият водопад.⁸⁵ На езика на айну думата „камуивакка“ означава „водата на боговете“.⁸⁶

⁸⁰ Национален парк Ширетоко, достъпно на: http://pochivka.com/n24-5440-%D0%9D%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD_%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%BA_%D0%A8%D0%B8%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%BA%D0%BE, последно посетен на 27.04.22

⁸¹ Shiretoko National Park, достъпно на: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>, последно посетен на 27.04.22

⁸² Пак там

⁸³ Lake Rausu, достъпно на: <https://veryjapanese.jp/places/lake-rausu-rausu-ko/>, последно посетен на 27.04.22

⁸⁴ Mount Rausu, достъпно на: https://en.wikipedia.org/wiki/Mount_Rausu, последно посетен на 27.04.22

⁸⁵ Kamuiwakkayu Falls, достъпно на: <https://www.japan-guide.com/e/e6851.html>, последно посетен на 27.04.22

⁸⁶ Shiretoko National Park, достъпно на: https://en.wikipedia.org/wiki/Shiretoko_National_Park, последно посетен на 27.04.22

Дейности

Ширетоко предлага най-различни забавления като например ходенето върху късове лед. Това, разбира се, се извършва в присъствието на обучен гид. Посетителите, облечени в специални костюми, могат също така да плават измежду късовете лед.⁸⁷

Друго забавление за посетителите на Ширетоко са разходките с лодки. Тръгвайки от пристанище Уторо, тези лодки предоставят на посетителите възможността не само да се полюбуват на красивите гледки от скали и водопади, но и да зърнат диви животни като кафявите мечки, птици гилемоти и други. А между февруари и април могат да се наблюдават стелерови морски орли, белоопашати морски орли и петнисти тюлени.⁸⁸

Забавление, което става популярно през последните няколко години е наблюдението на китове. Още по-интересен е фактът, че наблюдаваните китове са различни видове според сезона.⁸⁹

Проблеми

Основен проблем е конфликтът между дивата природа и туристите. Броят на кафявите мечки нараства и срещите с тях стават неизбежни. Те се доближават до туристите, вероятно привлечени от остатъците от храна, оставени от тях. Така се създават ситуации, в които се налага прогонването на мечките, а в някои случаи дори и убиването им. Фондацията за защита на природата се опитва да образова туристите да се държат отговорно и да спрат да хранят дивите животни, като отбелязва, че отговорността за избягване на инциденти пада върху плещите на посетителите.⁹⁰

Друг проблем представляват фотографите, които се приближават твърде близо до мечките. По този начин дивите животни свикват с човешкото присъствие и има риск да станат агресивни. Някои от мечките навлизат в населените места и биват убити.⁹¹

Проблемът с храненето на дивите животни е още по-изразен при птиците. Особено в Раусу, туристическите лодки изхвърлят голямо количество риба с цел да привлекат хищни птици като орлите. Повечето птици са ста-

⁸⁷ Shiretoko National Park, достъпно на: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>, последно посетен на 27.04.22

⁸⁸ Shiretoko National Park, достъпно на: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>, последно посетен на 27.04.22

⁸⁹ Пак там

⁹⁰ Chakraborty, Abhik. *Shiretoko Peninsula: Dynamic Interaction Between Geology, Geomorphology, and Ecology at the Interface of Terrestrial and Marine*

Systems. Natural Heritage of Japan: Geological, Geomorphological, and Ecological Aspects. 2018. Springer. Стр. 40

⁹¹ Matsuda, Hiroyuki. *Ecological Risk Management: For Conservation Biology and Ecotoxicology*. 2021. Springer Nature. Стр. 224

нали напълно зависими от подобно изкуствено хранене. Това е проблем тъй като животните стават зависими от притока на туристи, който не винаги е стабилен.⁹²

Друг проблем представлява фактът, че повечето гидове нямат познания по чужди езици и не могат да комуникират с чуждестранните туристи.⁹³

Изхвърлянето на отпадъци също представлява проблем, не само в Ширетоко, но и при останалите национални паркове. Парковете биват почиствени от местните власти, от неправителствени организации, както и от Министерството на околната среда. Първата неделя на август в Япония е обявена за „Ден за почистване на природните паркове“. На този ден Министерството на околната среда провежда национална кампания за почистване на природните паркове, в сътрудничество с местните власти и доброволци.⁹⁴

Влизането на превозни средства е ограничено в някои национални паркове. Присъствието на превозни средства в парковете довежда до редица проблеми: недостатъчно място за паркиране, задръствания и замърсяване на околната среда. Тези проблеми пречат на ползотворното използване на парковете. Поради тази причина Министерството на околната среда насърчава местните власти да забранят използването на лични автомобили в рамките на националните паркове. Към март 2006 г. в 17 национални парка са предприети подобни мерки. Между тях е и Ширетоко.⁹⁵

Друг потенциален проблем е нарастващата популация от еноти, които първоначално са привнесени като домашни любимци, но впоследствие биват изоставени от своите стопани. Засега не представляват опасност за околната среда и броят им е стриктно контролиран.⁹⁶

Природните паркове са от изключителна важност, особено в Япония, тъй като те предлагат на посетителите си възможността да се доближат до природата и да се откъснат поне за малко от натовареното си ежедневие. А Ширетоко е едно от най-подходящите места за това, поради девствената си природа, необятното море и разнообразната флора и фауна.

⁹² Chakraborty, Abhik. *Shiretoko Peninsula: Dynamic Interaction Between Geology, Geomorphology, and Ecology at the Interface of Terrestrial and Marine Systems*. Natural Heritage of Japan: Geological, Geomorphological, and Ecological Aspects. 2018. Springer. Стр. 40

⁹³ Пак там

⁹⁴ Natural Park Systems in Japan, достъпно на: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/doc/files/parksystem.pdf>, последно посетен на 27.04.2022

⁹⁵ Natural Park Systems in Japan, достъпно на: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/doc/files/parksystem.pdf>, последно посетен на 27.04.2022

⁹⁶ Пак там

ИЛЮСТРАЦИИ:

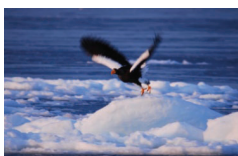
ил. 1

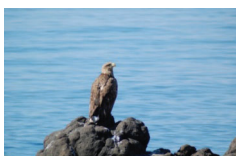
ил. 2

ил. 3

ил. 4

ил. 5

ил. 6

ил. 7

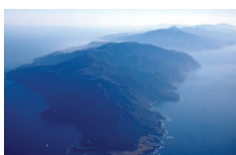
ил. 8

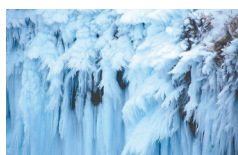
ил. 9

ил. 10

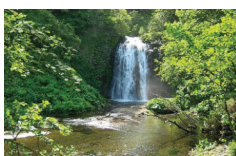
ил. 11

Ил. 12

ил. 13

ил. 14

ил. 15

ил. 16

ил. 17

ил. 18

ИЗТОЧНИЦИ:

- Chakraborty, Abhik. Shiretoko Peninsula: Dynamic Interaction Between Geology, Geomorphology, and Ecology at the Interface of Terrestrial and Marine Systems. Natural Heritage of Japan: Geological, Geomorphological, and Ecological Aspects. 2018. Springer. стр. 31–35, 40
- Matsuda, Hiroyuki. Ecological Risk Management: For Conservation Biology and Ecotoxicology. 2021. Springer Nature. стр. 224
- Michelin. Michelin Green Guide Japan. Michelin Travel & Lifestyle

ИНТЕРНЕТ ИЗТОЧНИЦИ:

- Национален парк Ширетоко, достъпно на: http://pochivka.com/n24-5440-%D0%9D%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD_%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%BA_%D0%A8%D0%B8%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%BA%D0%BE, последно посетен на 27.04.22
- Furepe Waterfall, достъпно на: <https://www.japan-guide.com/e/e6855.html>, последно посетен на 27.04.22
- Kamuiwakayu Falls, достъпно на: <https://www.japan-guide.com/e/e6851.html>, последно посетен на 27.04.22
- Lake Rausu, достъпно на: <https://veryjapanese.jp/places/lake-rausu-rausu-ko/>, последно посетен на 27.04.22
- Mount Rausu, достъпно на: https://en.wikipedia.org/wiki/Mount_Rausu, последно посетен на 27.04.22
- Natural Park Systems in Japan, достъпно на: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/doc/files/parksystem.pdf>, последно посетен на 25.04.2022
- Shiretoko National Park, достъпно на : <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/point/index.html>, последно посетен на 27.04.22
- Shiretoko National Park, достъпно на: <https://storymaps.arcgis.com/stories/df571cb4310944cfa810abaf582249cf>, последно посетен на 25.04.22
- Shiretoko National Park, достъпно на : <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>, последно посетен на 27.04.22
- Shiretoko National Park, достъпно на: https://en.wikipedia.org/wiki/Shiretoko_National_Park, последно посетен на 27.04.22

ИЗТОЧНИЦИ НА ИЗОБРАЖЕНИЯТА:

- Ил. 1: <https://prtimes.jp/main/html/rd/p/000000001.000061836.html>
- Ил. 2: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
- Ил. 3: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
- Ил. 4: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
- Ил. 5: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
- Ил. 6: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
- Ил. 7: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
- Ил. 8: Chakraborty, Abhik. Shiretoko Peninsula: Dynamic Interaction Between Geology, Geomorphology, and Ecology at the Interface of Terrestrial and Marine Systems. Natural Heritage of Japan: Geological, Geomorphological, and Ecological Aspects. 2018. Springer. Стр. 40

- Ил. 9: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
Ил. 10: <https://www.westend61.de/en/imageView/JOHF06042/blakistons-fish-owl-hunting>
Ил. 11: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
Ил. 12: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
Ил. 13: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
Ил. 14: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
Ил. 15: <https://mapio.net/pic/p-121131438/>
Ил. 16: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
Ил. 17: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>
Ил. 18: <https://www.env.go.jp/en/nature/nps/park/shiretoko/guide/view.html>

ЯПОНСКИ КОСМИЧЕСКИ ПОСТИЖЕНИЯ ПРЕЗ 21 ВЕК

Янулка Киримова

специалност Японистика, IV курс

Астрономията на 21-ви век е белязана от три основни теми: търсене на извънземен живот; търсене на това как е възникнала Вселената; и разбиране на тъмната материя и тъмната енергия. Държавите по света се надпреварват да изграждат големи съоръжения за наблюдение, за да се справят с тези теми. В тази епоха на международно сътрудничество и конкуренция Националната астрономическа обсерватория на Япония (NAOJ) активно провежда научни изследвания в областта на астрономията.

В качеството си на междууниверситетски изследователски институт NAOJ посредничи при разработването на големи съоръжения за наблюдение, които не могат да бъдат поддържани от отделните университети, и насърчава тяхното открито използване. Астрономията бързо се превръща в интердисциплинарна, като се разширява в областта на физиката, химията и естествените науки, а NAOJ служи като център за такива разширяващи се изследвания.

Трите големи обсерватории

Трите големи обсерватории са телескопът Subaru, ALMA и TMT (в процес на изграждане). Япония участва и в няколко други сътрудничества, като например детектора на гравитационни вълни Kamioka (KAGRA). Също така NAOJ участва в разработването и експлоатацията на космически инструменти, като сателита JAXA-NASA-UK-ESA Hinode и експериментите на НАСА със сондираща ракета CLASP.

Телескопът „СУБАРУ“

През 1999 г., след деветгодишно строителство и повече от век след началото на съвременната японска астрономия, Национална астрономическа обсерватория на Япония (NAOJ) завършва изграждането на телескопа „Субару“ (Прил.1) - 8,2-метров оптично-инфрачервен телескоп, изпълнение на японската технология, близо до 4200-метровия връх Маунакеа в Хавай. Успехът му служи като катализатор за последвалите международни сътрудничества. Телескопът „Субару“ може да открие стотици хиляди далечни галактики с едно наблюдение. В дизайна на телескопа са разработени редица модерни технологии. Например 261 управлявани от компютър задвижващи механизми притискат основното огледало отдолу, с което бива коригирано

първично изкривяване на огледалото, причинено от промени в ориентацията на телескопа.

Сградата на заграждението на телескопа също е оформена, за да подобри качеството на астрономическите изображения чрез минимизиране на ефектите, причинени от атмосферната турбуленция. В рамките на нашата Слънчева система телескопът „Субару“ е помогнал за изграждането на нови цели за мисиите по връщане на проби от астероиди Хаябуса-2 (Hayabusa-2) на JAXA и Нови хоризонти (New Horizons) на NASA. Очаква се телескопът „Субару“ да постигне значителни резултати благодарение на ултраширокото си зрително поле, недостижимо за други големи телескопи. Постоянно развиващият се набор от инструменти го държи в челните редици на астрономията. Телескопът „Субару“ е основният инструмент за търсене на Планета девет.

ALMA

Телескопът ALMA (Прил.2), който представлява масив от 54 радиоантени с диаметър 12 метра, се намира в чилийската пустиня. След доставката на 21 допълнителни 7-метрови радиоантени, последната от които е разположена на върха на платото, ALMA осигурява безпрецедентен поглед на междувездното пространство, където гигантските газови облаци бавно се превръщат в нови звезди. Изцяло комплектованият, управляем чрез суперкомпютър радиотелескоп се състои от 66 антени, като 25 от тях са доставени от САЩ, 25 от Европа и 16 от Източна Азия. ALMA е един от най-големите и най-скъпи наземни телескопи, като за строителството му са похарчени около 1.5 милиарда долара. NAOJ е разработило и произвело някои ключови уреди, включително свръхпроводящи приемници с нива на шума, максимално близки до квантовата граница, и с най-високите радиочестоти досега, за да открие най-слабите радиосигнали от далечната Вселена.

TMT

Проектът TMT (Прил.3) е един от проектите на Националната астрономическа обсерватория на Япония. Има за цел да изгради Тридесетметровия телескоп (TMT), един от следващото поколение много големи телескопи, чрез международно сътрудничество, включително с Япония, и да насърчи авангардни астрономически изследвания с него. Този проект се подкрепя от Министерството на образованието, културата, спорта, науката и технологиите (MEXT) в рамките на Програмата за насърчаване на широкомащабни научни граници.

Целта на проекта TMT е да се насърчат подготвителните проучвания за бъдещото изграждане на следващо поколение изключително голям телескоп

(ELT) с апертура от 30 м, за да се доразвият авангардните астрономически изследвания, провеждани с телескопа „Субару“, който има апертура от 8 м.

През март 2005 г. бъдещето на оптично-инфрачервената астрономия е подробно проучено от редица астрономи-доброволци и е изготвен доклад, озаглавен „Оптично-инфрачервената астрономия през 2010 г. - доклад за проучване на бъдещето“. В доклада се посочва, че „изграждането на наземен свръхголям телескоп с диаметър 30 м“ е най-важният въпрос, който трябва да бъде насърчен в областта на оптично-инфрачервената астрономия през 2010 г., наред с „реализацията на 3,5-метровия космически телескоп SPICA“.

В отговор на това в Националната астрономическа обсерватория на Япония (NAOJ) е създадено проектно бюро за ELT (Изключително голям телескоп) и оттогава насам се провеждат многостранни проучвания и научноизследователска и развойна дейност за реализирането на следващото поколение много голям телескоп, в който ще участва Япония, включително концепцията за изграждане на собствен 30-метров телескоп на Япония (Japanese Extremely Large Telescope = JELT) и възможността за международно сътрудничество с чуждестранни проекти. TMT участва в многостранни проучвания и научноизследователска и развойна дейност.

JAXA (Японска агенция за аерокосмически изследвания)

JAXA, съкращение от Японска агенция за аерокосмически изследвания, е създадена през 2003 г. от сливането на три японски организации, които преди са работили в космическия сектор: ISAS, NAL и NASDA. Тогава целта ѝ е да въведе новата японска космическа политика, която се състои в разработването на ракети носители и сателити, в мисии за изследване на космоса, но също така и в пилотираната космическа програма, която се обобщава чрез важно участие в програмата на международна космическа станция (МКС) (Прил.4).

Създаването на JAXA през 2003 г. бележи повратна точка в японската космическа политика и е началото на голяма реорганизация както по отношение на разпределените бюджети, така и на амбициите на страната. С годишен бюджет от около 3 милиарда евро, наполовина по-малък от Европейската космическа агенция (ESA), JAXA се позиционира, както и с амбициозни научни програми като Хаябуса (Hayabusa), както в сателитния сектор на телекомуникации, изследвания и разработки, но и с голямото си участие в изграждането на МКС (12,8%) и космическата лаборатория Кибо (JEM Kibo) (Прил.5).

Международната космическа станция (МКС) е гигантско съоръжение за хора, което е монтирано в космоса на около 400 км над Земята. Тя е международен проект, в който участват 15 държави/региони от цял свят, вклю-

чително САЩ, Русия, Европа и Канада. Кибо е част от МКС, разработена от Япония. Тук се провеждат експерименти и наблюдения, като се използва специалната микрогравитационна среда на космоса, където гравитацията е изключително слаба в сравнение с тази на Земята. Това е първото японско пилотирано съоръжение, което позволява дългосрочни дейности на астронавти и е с най-големите размери сред всички компоненти на МКС. Кибо се състои от две основни експериментални съоръжения - вътрешно, наречено модул под налягане (PM), и външно, наречено изложено съоръжение (EF); пространство за съхранение, наречено експериментален логистичен модул - секция под налягане (ELM-ES); и роботизирана ръка, наречена японска система за дистанционно манипулиране на експериментални модули (JEMRMS), използвана за експерименти и други задачи.

Най-важните мисии са свързани с МКС, с развитието на товарния кораб Ко:нотори (Kounotori) (HTV) в сътрудничество с НАСА, както и тази на космическата лаборатория Кибо (Kibo), японската космическа агенция се откроява и с научни проекти като напр. Хаябуса и други мисии за изследване на Слънчевата система, наред с други като орбиталния апарат Акацуки.

Мисии

БепиКоломбо (BepiColombo)

BepiColombo (Прил. 7) е съвместна мисия на Европейската космическа агенция и Японската агенция за аерокосмически изследвания с цел изучаването на планетата Меркурий. Мисията включва два сателита, изстреляни заедно: Mercury Planetary Orbiter (MPO) и Мио (Mio). BepiColombo е амбициозна мисия, изправена пред големи технически предизвикателства. Стартирали през октомври 2018 г., двата апарата са натоварени да изучават Меркурий, най-близката до слънцето планета, от всички ъгли (повърхност, атмосфера, екзосфера и др.). Очаква се орбиталните апарати да пристигнат и да обиколят Меркурий до 2025 г. Това е едва третата мисия до Меркурий след сондите Mariner 10 и Messenger на НАСА.

Очаква се апаратите да пристигнат в орбитата на Меркурий на 5 декември 2025 г. Спътниците Mio и MPO ще се разделят и ще наблюдават Меркурий в сътрудничество в продължение на една година, с възможност за удължаване с една година. Орбиталните апарати са оборудвани с научни инструменти, предоставени от различни европейски държави и Япония. Мисията ще предостави информация за твърдото и течното желязно ядро (3/4 от радиуса на планетата) и ще определи размера на всяко от тях. (Прил. 8) Мисията ще завърши и картографирането на гравитационното и магнитното поле.

Планетата Меркурий е твърде малка и гореща, за да може гравитацията ѝ да задържи значителна атмосфера за дълъг период от време, но има „слаба екзосфера“, съдържаща водород, хелий, кислород, натрий, калций, калий и други микроелементи. Екзосферата ѝ не е стабилна, тъй като атомите непрекъснато се губят и заместват от различни източници. Мисията ще изследва състава и динамиката на екзосферата, включително генерирането и изпускането ѝ.

Хаябуса-2 (Hayabusa-2)

Най-значимата мисия на JAXA обаче е без съмнение Хаябуса-2. (Прил.9) След първата мисия до астероида Итокава, JAXA стартира втората си мисия за връщане на проба от астероид с Хаябуса-2. Стартирала през 2014 г., Хаябуса-2 е първата мисия за връщане на проби от астероид тип С, обект, който вероятно съдържа органични материали. Пуснати са два микроробота и машината Маскот (Mascot) (Прил.10), експлозивния заряд, на която позволява да се събира повърхностният прах.

Астероид 162173 Рюгу е въглероден астероид, разположен близо до Земята. Смята се, че въглеродните астероиди съхраняват най-девствените, незамърсени материали в Слънчевата система - смес от минерали, лед и органични съединения, които взаимодействат помежду си. Очаква се изучаването му да даде допълнителни информация за произхода и еволюцията на планетите и по-специално за произхода на водата и органичните съединения на Земята, като всичко това има отношение към възникването на живота на Земята.

Хаябуса-2 пристига на Рюгу на 27 юни 2018 г., където в продължение на година и половина изследва астероида и събира проби. Тя напуска астероида през ноември 2019 г. и връща пробите на Земята през декември 2020 г.

В сравнение с предишната мисия „Хаябуса“ космическият кораб разполага с подобрени йонни двигатели, технология за насочване и навигация, антени и системи за контрол на разположението.

Акацуки (Akatsuki)

„Акацуки“ е японска космическа сонда (JAXA) (Прил.11), чиято задача е да изследва атмосферата на Венера. Тя е изстреляна на борда на ракета Н-ПА 202 на 20 май 2010 г. и не успява да влезе в орбитата на Венера на 6 декември 2010 г. След като апаратът обикаля около Слънцето в продължение на пет години, инженерите успешно го поставят в алтернативна елиптична орбита на Венера на 7 декември 2015 г., с което го правят първия азиатски спътник в орбита около Венера.

С помощта на пет различни камери, Акацуки изучава разслояването на атмосферата, атмосферната динамика и физиката на облаците. Астроно-

мите, работещи по мисията, съобщават за откриване на възможна гравитационна вълна в атмосферата на Венера през декември 2015 г.

Наблюденията включват заснемане на облаците и повърхността от орбита около планетата с камери, работещи с инфрачервени, видими и ултравиолетови вълни, за да се изследва сложната метеорология на Венера и да се изяснят процесите, които стоят зад мистериозната атмосферна суперротация. На Венера, докато планетата се върти със скорост 6 км/ч на екватора, атмосферата се върти около планетата със скорост 300 км/ч. Други експерименти имат за цел да потвърдят наличието на мълни и да определят дали в момента на Венера се наблюдава вулканична дейност.

Ко:нотори KOUNOTORI (HTV)

Голям принос за развитието на космическите дейности благодарение на големия си капацитет за доставки в унисон с уникалните японски технологии.

H-II Transfer Vehicle (HTV) Ко:нотори (Прил. 12) е безпилотен кораб, разработен в Япония, който служи като средство за доставки до МКС.

Ко:нотори осигурява подкрепа за основните аспекти на операциите на МКС с несравними характеристики, като например способността си да пренася множество големи части от експериментално оборудване и батерии за МКС в рамките на една мисия. Оригиналната техника за улавяне и прибиране, разработена от Япония за Ко:нотори, оттогава е възприета от частните космически кораби на САЩ като стандартна техника за приближаване към МКС.

Тези и други постижения печелят високо признание от НАСА и други агенции за космически полети. Ко:нотори изиграва важна роля за засилване на присъствието на Япония в космическата област, а разработването и експлоатацията му довеждат до придобиването на ключови технологии за следващото поколение дейности за развитие на космоса.

Най-голямото предизвикателство при разработката на Ко:нотори е приемането на първата в света техника за улавяне и прибиране като метод за скачване с МКС. Това означава, че апаратът изравнява скоростта си с МКС и се движи заедно с нея, като постепенно се приближава. След като превозното средство се доближи на по-малко от 10 метра от станцията, астронавт на МКС използва роботизирана ръка, за да улови превозното средство и да го скачи. Въпреки че тази техника е по-безопасна от използваните дотогава, дори НАСА не е експериментирала с нея. Съответно много хора са изразявали опасенията си относно осъществяването ѝ. Въпреки това, консолидирането на японските технологии и провеждането на повече от 100 тренировки по пътя към изстрелването на демонстрационния технологичен апарат завършва с безупречно изстрелване. Оттогава насам тази техника за улавяне и

приземяване се е превърнала в стандарт за приближаване и скачване с МКС, използвана дори от такива частни американски снабдителни кораби.

Ко:нотори предлага най-големия в света капацитет за космически полети - около шест тона. Той е оборудван и с открит палет за транспортиране на оборудване, което да се използва извън МКС. Поради тези причини той се отличава с капацитета си за ефективно транспортиране на големи полезни товари и в резултат на това на него е възложена ключовата мисия за доставка на батерии за МКС. Мисиите НТВ6 до НТВ9 доставят общо 24 големи батерии на МКС (Прил. 13), надминавайки всички очаквания. Не е достатъчно обаче просто да се доставят батериите. Необходимо е да се помисли и за използването на роботизираната ръка и дори за извънкорабни дейности по време на престоя в орбита. За да може батериите да се сменят ефикасно, при първоначалното зареждане и други аспекти на Ко:нотори е извършено задълбочено планиране. В резултат на многократните обсъждания с НАСА в търсене на оптимален подход операциите в космоса протичат дори по-гладко от очакваното, поставяйки техническите постижения на Япония на преден план. Освен това в самите батерии се използва японска технология за литиево-йонни клетки, което предоставя на Япония златна възможност да покаже на света своята технология за батерии.

Ко:нотори предлага най-големия в света капацитет за космически полети - около шест тона. Той е оборудван и с открит палет за транспортиране на оборудване, което да се използва извън МКС. Поради тези причини той се отличава с капацитета си за ефективно транспортиране на големи полезни товари и в резултат на това на него е възложена ключовата мисия за доставка на батерии за МКС. Мисиите НТВ6 до НТВ9 доставят общо 24 големи батерии на МКС, надминавайки всички очаквания. Не е достатъчно обаче просто да се доставят батериите. Необходимо е да се помисли и за използването на роботизираната ръка и дори за извънкорабни дейности по време на престоя в орбита. За да може батериите да се сменят ефикасно, при първоначалното зареждане и други аспекти на Ко:нотори е извършено задълбочено планиране. В резултат на многократните обсъждания с НАСА в търсене на оптимален подход операциите в космоса протичат дори по-гладко от очакваното, поставяйки техническите постижения на Япония на преден план. Освен това в самите батерии се използва японска технология за литиево-йонни клетки, което предоставя на Япония златна възможност да покаже на света своята технология за батерии.

НТВ7 е първият опит на Япония да изпълни мисия, която никога досега не е успявала да осъществи: връщане на товар от МКС на Земята. След различни технически проучвания JAXA измисля план за оборудване на Ко:нотори с малка капсула, която да бъде изпратена обратно на Земята. На дневен ред са много въпроси, като например как тя ще издържи на високите тем-

ператури при навлизане в земната атмосфера, как капсулата да се приземи безопасно на място, близко до целевото място за кацане, и как да се запазят тестовите проби, които тя ще донесе обратно, за дълъг период от време при оптимална температура. Кумулативните резултати от изследванията, провеждани в продължение на месеци и години, са комбинирани с други технологии, за да се създаде малката капсула за повторно влизане в атмосферата HTV (HSRC).

Мисията за връщане на товар от МКС е успешна. (Прил. 14) Това е голямо постижение, което отбелязва първата стъпка на Япония по пътя към осъществяването на пилотируани космически полети.

Хиноде

Хиноде е международна мисия за изучаване на най-близката ни звезда – Слънцето (Прил. 15). Хиноде изследва магнитните полета на Слънцето, за да подобри разбирането за това какво захранва слънчевата атмосфера и стимулира слънчевите изригвания. Слънчевият оптичен телескоп на Хиноде е първият космически инструмент, който измерва силата и посоката на магнитното поле на Слънцето на повърхността на Слънцето - фотосферата.

В комбинация с други два инструмента на Хиноде - спектрометъри рентгенов телескоп, мисията има за цел да разбере причините за изригванията в слънчевата атмосфера и да свърже тези изригвания с интензивното нагряване на короната и механизмите, които задвижват постоянния поток от слънчева радиация - слънчевия вятър.

Кагуя

„Кагуя“ (Прил. 16) е втората японска мисия за изследване на Луната от орбита. Целта на мисията е да обиколи Луната, за да събере данни за произхода и геоложката еволюция на единствения естествен спътник на Земята, да изучи околната среда на лунната повърхност и да проведе радиологични експерименти. Японците я наричат „най-голямата лунна мисия след програмата „Аполо“. Космическият апарат заснема впечатляващи кадри на „изгрева на Земята“ - първите след мисиите „Аполо“ през 70-те години на миналия век.

До 9 април 2008 г. JAXA обявява, че с помощта на лазерния си алтиметър „Кагуя“ е събрала достатъчно данни, за да конструира топографията на цялата лунна повърхност, като точките данни са с 10 порядъка по-големи от предишния модел на лунната повърхност.

Другите постижения на „Кагуя“ включват откриване на гравитационни аномалии както на близката, така и на далечната страна на Луната и първото оптично наблюдение на постоянно засенчената вътрешност на кратера Шекълтън.

Бъдещето на изследването на космоса

Отвъд ниската околоземна орбита, където функционира МКС, по-далеч от Земята, човешките дейности в космоса ще станат реалност в близко бъдеще благодарение на международното сътрудничество. JAXA е натрупала огромно количество технологии и опит чрез своите програми - като японския експериментален модул „Кибо“ и транспортното средство „Ко:нотори“ - и своите роботизирани мисии с научни сонди, включително „Хаябуса“, „Хаябуса-2“ и „Кагуя“. Очакванията са JAXA да използва тези знания и да допринесе за напредъка на международните космически дейности с участието на хора.

Междувременно Центърът за иновации в областта на космическите изследвания привлича вниманието с иновативната си рамка за насърчаване на промишлеността и космическото развитие. По-конкретно, той активно прилага технологиите на земята към изследването на космоса и обратното.

В момента се провеждат редица мисии, за да се гарантира, че хората ще могат да се занимават с устойчиви дейности на Луната и на Марс.

Портала (Gateway)

Gateway (орбитален пост на Луната) (Прил.17) е предложен за първи път от САЩ и в момента се разглежда от държавите, участващи в МКС. Завършването му е планирано за 2028 г. В момента JAXA разработва трансферния кораб HTV-X за транспортиране на доставки до МКС и проучва възможността за използването му за Gateway.

Марсоход

Този херметизиран марсоход (Прил. 18) с екипаж ще бъде оборудван с необходимите функции и пространства за настаняване на астронавти без скафандър за определен период от време. Астронавтите също така ще могат да се качват и слизат от марсохода с космическите си костюми. Марсоходът ще може да се движи непрекъснато по големи площи от лунната повърхност и ще може да се управлява ръчно или дистанционно и автономно. Функциите, които значително увеличават обхвата на мобилност, са от съществено значение за стимулиране на дейностите на лунната повърхност.

Роботи в помощ на астронавтите

В момента на МКС се използват редица роботи, като например камерата JEM Internal Ball Camera (Int-Ball) на JAXA, използвана в Кибо. Тези роботи се движат автономно из МКС, като правят снимки и видеоклипове и ги предават в реално време на ръководителите на полети и изследователите на земята.

По този начин роботите не само могат да намалят работното натоварване на астронавтите, но и да ги заместят в опасни ситуации. Развитието на роботиката ще бъде от ключово значение за бъдещето на човешките космически изследвания. В момента JAXA разработва Int-Ball2.

Картографиране на тъмната материя

Физикът Сатоши Миязаки все още се надява един ден да разбере природата на тъмната материя. Но засега той използва малкото, което се знае за тъмната материя, за да разгадае една още по-голяма загадка - тъмната енергия.

Миязаки ръководи проекта NAOJ, който използва нова мощна камера, за да направи цялостно проучване на разпределението на тъмната материя във Вселената. Така наречената „карта на тъмната материя“ ще предложи на учените важни улики за това как се е разширявала Вселената, което от своя страна ще помогне да се обясни ролята на тъмната енергия.

За да открият наличието на тъмна материя и да измерят нейната маса, Сатоши и екипът му проектират ширококогълна камера с висока разделителна способност за телескопа „Субару“ в Хавай. С помощта на камерата Hyper-Suprime Cam те успяват да създадат изследване на галактиките в широк участък от небето, като заснемат изключително прецизни изображения дори на много отдалечени обекти.

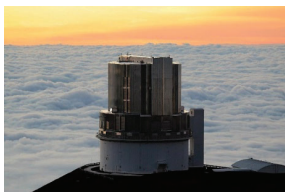
Въпреки че тъмната материя сама по себе си е невидима, гравитацията, създадена от нейната маса, огъва преминаващата през нея светлина, подобно на лещата на лупа. „Да предположим, че има концентрация на тъмна материя някъде между нас, наблюдателите, и далечната галактика“, казва Миязаки. „Формата на галактиката се изкривява от концентрацията на тъмна материя чрез гравитационна леща. Ако можем да измерим модела на изкривяване на галактиката, тогава този модел ни казва колко тъмна материя има между галактиката и нас, как е разпределена и къде.“

ИЗТОЧНИЦИ

- Chang, Kenneth (05.12.2020). „Japan’s Journey to an Asteroid Ends With a Hunt in Australia’s Outback – The Hayabusa2 mission has cemented Japan’s pioneering role in exploring the Solar System“. The New York Times
- Chris Bergin „AXA H-IIA carrying Akatsuki and IKAROS launches at second attempt“. NASA SpaceFlight „Development of the Venus Climate Orbiter PLANET-C (AKATSUKI)“ NEC Technical Journal. 6 : 47–51
- Japanese Missions to the International Space Station: Hope from the East (Springer Praxis Books)
- Nakamura, N., „Overview of Venus orbiter, Akatsuki“. Earth, Planets and Space : 443–457
- S. Tachibana, Hayabusa2: Scientific importance of samples returned from C-type near-Earth asteroid (162173) 1999 JU3, et al. Geochemical Journal 48, 571–587, 2014
- Yuichi Tsuda; Makoto Yoshikawa; Masanao Abe; Hiroyuki Minamino; Satoru Nakazawa (October–November 2013). „System design of the Hayabusa 2 – Asteroid sample return mission to 1999 JU3“. Acta Astronautica. 91: 356–362
- <https://www.openaccessgovernment.org/astronomy-discovering-the-universe-with-cutting-edge-technology/110167/>
- <https://tmt.nao.ac.jp/>
- <https://subarutelescope.org/en/>
- <http://sumire.ipmu.jp/en/1648/>
- <https://hicomm.bg/space/rekordnijat-nazemen-teleskop-alma-veche-raboti-s-pylna-moshtnost.html>
- <https://public.nrao.edu/telescopes/alma/>
- <https://www.tmt.org/page/about>
- <https://global.jaxa.jp/about/index.html>
- <https://www.youtube.com/watch?v=1LpRZwAzfvA>
- <https://humans-in-space.jaxa.jp/en/kibo/>
- <https://phys.org/news/2021-12-earliest-atmosphere-mercury.html>
- <https://spaceflightnow.com/2015/12/06/japanese-space-probe-to-steer-into-orbit-around-venus/>
- <https://www.planetary.org/articles/12060740-live-from-sagamihara>
- <https://global.jaxa.jp/article/2016/interview/vol95/index.html>
- https://www.spacedaily.com/reports/Japan_probe_shoots_past_Venus_may_meet_again_in_six_years_999.html
- <https://humans-in-space.jaxa.jp/en/htv/kounotori/>
- https://www.nasa.gov/mision_pages/hinode/mision.html
- <http://solarb.mssl.ucl.ac.uk/SolarB/>
- <https://solarsystem.nasa.gov/missions/kaguya/in-depth/>
- <https://www.britannica.com/topic/Kaguya>
- https://www.nasa.gov/sites/default/files/atoms/files/artemis_plan-20200921.pdf
- <https://humans-in-space.jaxa.jp/en/future/>
- <https://humans-in-space.jaxa.jp/en/future/>
- <https://astronomy.com/magazine/2019/08/the-past-present-and-future-of-astronomy-in-japan>

ПРИЛОЖЕНИЯ:

Прил. 1 – Телескопът „Субару“

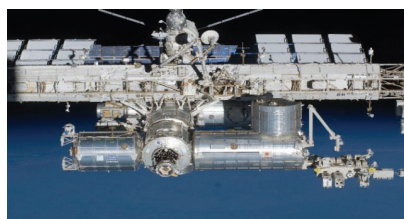
Прил. 2 – ALMA

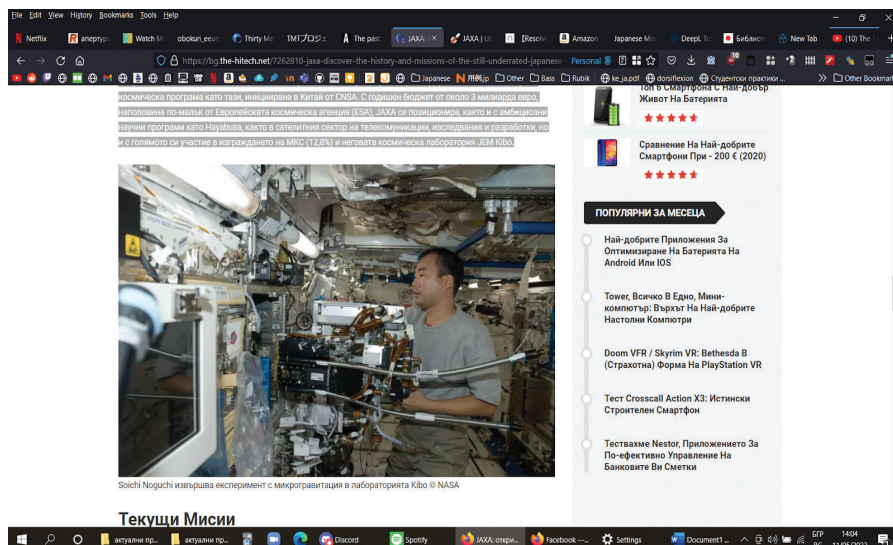
Прил. 3 – TMT

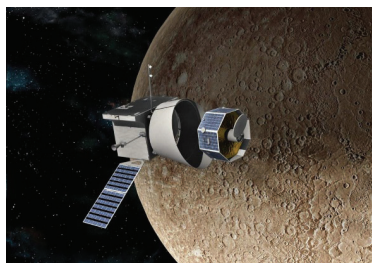
Прил. 4 – MKC

Прил. 5 – Космическата лаборатория Кибо

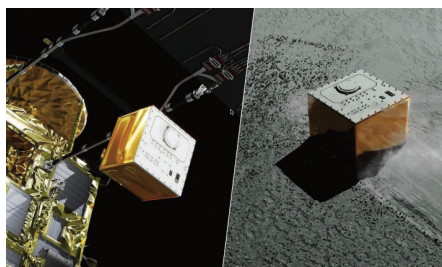
Прил. 6 – Соичи Ногучи извършва експеримент с микрогравитация в лабораторията Кибо Kibo © NASA

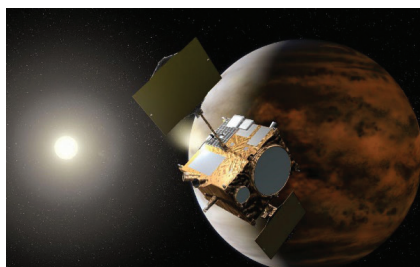
Прил. 7 – Мисията Бепи Колombo

Прил. 8 – апаратът Хаябуса-2

Прил. 9 – машината Маскот

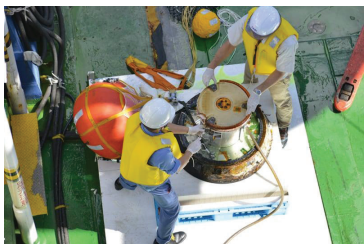
Прил. 10 – мисията Акацуки

Прил. 11 – Ко:нотори НТВ

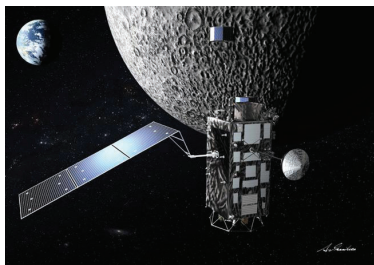
Прил. 12 – подмяна на батериите

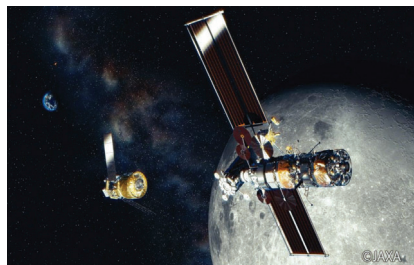
Прил. 13 – отваряне на капсулата

Прил. 14 – мисията Хиноде носеща товар от МКС

Прил. 15 – мисията Кагуя

Прил. 16 – Порталът (Gateway)

Прил. 17 – лунен марсоход

Прил. 18 – снимка, показваща разпределението на тъмната материя

ПОЛИТИЧЕСКИЯТ РОМАН И ДВИЖЕНИЕТО ЗА СВОБОДА И НАРОДНИ ПРАВА

Николай Дралев

специалност Японистика, III курс

Краят на XIX в. е белязан от събития, които променят цялостно политическото, икономическото и военното устройство на Япония. Началото им се свързва с навлизането на американска ескадра, ръководена от комодор Матю Пери, в залива Урага и искането на Съединените американски щати да получат достъп до японските търговски пристанища. Постепенно подобно искане се издига и от други страни, като Великобритания, Франция и Русия, а в японската столица все така се усеща нежелание политиката на изолационизъм да бъде прекратена. Западът втвърдява позицията си и принуждава японския политически елит да подпише поредица от неравноправни договори, които лишават Едо от митнически суверенитет. Недоволството в японското общество нараства, а *Токугава бакуфу* 徳川幕府⁹⁷ не съумява да го овладее. Така се стига до серия от граждански войни, която приключва със свалянето на *шьогуна* и възстановяването на широките правомощия на императорската институция. С това през 1868 г. започва нова епоха в историята на Япония – епохата Мейджи.

Обновлението Мейджи се характеризира с нарастващ интерес към чуждестранните научни, индустриални и военни достижения. По това време е силно изразено движението „Японски дух, западни знания“ (*Вакон йо:сай* 和魂洋才). То свидетелства за стремеж към съхранение на традиционните японски ценности, като едновременно с това се черпи активно опит от най-развитите държави по света. Управляващите в Токио разбират, че за да се превърне Япония във водеща глобална сила, са необходими реформи по успешен западен модел. Така през 1871 г. японска делегация е изпратена в Америка и Европа като част от мисията „Ивакура“ 岩倉使節団⁹⁸.

Няколко години след нейния край се създава Движението за свобода и народни права (*Джию:минкен ундо*: 自由民権運動). В литературен план то се свързва с появата на т.н. политически роман, който е особено популярен

⁹⁷ „Токугава бакуфу“, или още „шьогунатът Токугава“, е понятие, чрез което се назовава цялостното управление на *шьогуните* от рода Токугава през XVII, XVIII и първата половина на XIX в.

⁹⁸ Японска дипломатическа мисия в САЩ и Европа, осъществена в периода 1871–1873 г. и имаща за цел придобиване на знание и опит в различни сфери на публичната политика, сред които образование, административно-териториално устройство и военно дело. Друга цел, която си поставят участниците в мисията, е преразглеждане на неравноправните за Япония договори, подписани няколко години по-рано.

през 80-те години на XIX в. Новата посока в японската литература, която този жанр задава, представлява интерес както към литературоведи, така и към изследователи на японската политическа историография.

Настоящата разработка си поставя за цел да проследи обществените процеси, които Движението за свобода и народни права предизвиква, както и възникналият като резултат от тях политически роман. Ще се разгледат още биографията на изявени автори в жанра и характерните за него литературни произведения.

Движение за свобода и народни права – идеи, цели и резултати

Итагаки Тайске 板垣 退助 (1837–1919) е политически деец и силен привърженик на тезата, че Япония има нужда от собствени парламент и конституция. Създаденото от него Движение за свобода и народни права се стреми именно към това. То си поставя за цел също така намаляване на данъците, преразглеждане на неравноправните договори, след неуспеха на мисията „Ивакура“ в това отношение, реформи в местното самоуправление и др. На този фон през 1881 г. се създава първата политическа партия в Япония – Либералната партия (*Джию:то*: 自由党), а година по-късно интелектуалецът О:кума Шигенобу 大隈 重信 (1838–1922) основава втора – Партията за конституционни реформи (*Рикен кайшинто*: 立憲改進党).⁹⁹

И двете политически сили осъзнават, че за да се доближи Япония до модерните западни държави, е необходимо да се изготви проект за конституция. Тази задача е възложена на бъдещия премиер Ито Хиробуми 伊藤 博文 (1841–1909). Той посещава САЩ и Франция, където изучава активно конституционното устройство. След като проектът за върховен закон е завършен, той е одобрен и на 11.02.1889 г. на специална церемония император Мейджи обявява официално влизането в сила на „Конституцията на Великата японска империя“ (*Дайнипон кейкоку кемпо*: 大日本帝國憲法.) Тя се състои от 17 члена и чрез нея Страната на изгряващото слънце се превръща в конституционна монархия, начело с фигурата на императора.¹⁰⁰

През 1890 г. Движението за свобода и народни права постига и друга своя цел – създаване на парламентарна институция, носеща названието „Диета“. Тя е съставена от Камара на лордовете и Камара на представителите. Камарата на лордовете включва членове на императорското семейство, представители на дворянството и лица, назначени от императора, докато Камарата на представителите се избира от японския народ. Право да гла-

⁹⁹ J. W. Hall, M. B. Jansen, M. Kanai, D. Twitchett 2007: „Cambridge History of Japan“, Vol. 5: The Nineteenth Century. Cambridge University Press, 2007, p. 29.

¹⁰⁰ Пак там.

суват притежават мъжете на пълнолетна възраст, покриващи условията на съществуващия ценз за минимален годишен данък. Първите парламентарни избори се провеждат на 01.07.1890 г., а няколко месеца по-късно е свикана и първата сесия на парламента.¹⁰¹

Движението за свобода и народни права е най-активно през 80-те години на XIX в. Идеите, целите и резултатите, произлизащи от него, водят до появата на нов жанр в японската литература – политическия роман или още познат като *сейджи шьо:сецу* 政治小説.

Политическият роман през епохата Мейджи

Сейджи шьо:сецу е събирателно понятие за политически романи, исторически съчинения и политико-просветителски творби. Авторите в този литературен жанр са политици, журналисти и общественици, участвали активно в събитията около приемането на конституцията и създаването на двукамарен парламент. В края на XIX в. този вид литература се използва за разпространение на дадени политически и социални идеи в рамките на японското общество.¹⁰²

Ключова роля за формирането на жанра в Япония изиграва любопитството на младите хора към динамичната вътрешнополитическа ситуация. Техните надежди и разочарования, породени от политическите тенденции, намират израз в различни статии, публикувани редовно в авторитетни вестници и списания. Видни личности като журналиста Мурю: Миядзаки 宮崎夢柳 (1855–1889) решават да преведат и направят достъпни за широката общественост политически творби, популярни в Западния свят. Тези преводи съвсем естествено се превръщат в извор на вдъхновение за мнозина автори и така се поставя началото на *сейджи шьо:сецу*.¹⁰³

При възникването си политическият роман се фокусира предимно върху исторически проблеми, свързани с възхода и падението на отделни държави. След като японски политици като Рю:кей Яно 矢野龍溪 (1851–1931), Широ: Шиба 柴四郎 (1852–1922) и Теччо: Суехиро 末広 鐵腸 (1849–1896), притежаващи експертиза в областта си, също публикуват текстове, тази тенденция започва да се променя.¹⁰⁴

¹⁰¹ A. Gordon 2003: „A Modern History of Japan: From Tokugawa Times to the Present“. Oxford University Press, 2003, p. 78.

¹⁰² В. Николова 2020: „Из историята на новата японска литература (1868–1945)“. Академично издателство „За буквите – О писменехъ“, 2020, с. 40.

¹⁰³ H. Z. Feldman 1950: „The Meiji Political Novel: A Brief Survey“, published in „The Far Eastern Quarterly“, Vol. 9, No. 3, p. 245–255. Association for Asian Studies, 1950, p. 247.

¹⁰⁴ Пак там.

През 80-те години на XIX в. политическите романи се радват на огромен интерес. За това свидетелстват големите продажби на „Случайни срещи с красиви жени“ (*Каджин-но кигу*: 佳人の奇遇), надвишаващи 1 милион броя. За сравнение – през 1881 г. вестникът „Токийски ежедневник“ (*То:кьо: ничиничи шимбун* 東京日日新聞) има едва около 12 000 продажби на ден. Според Асукай Масамичи интересът към *сейджи шьо:сецу* по това време се дължи основно на желанието на обществото да следи политическите процеси, които предшестват изготвянето на конституция и изграждането на парламент.¹⁰⁵ (Masamichi, 1959: 69) Вероятно разбирайки това, представители на японските политически среди решават да се посветят на перото.

Автори на политически романи – биографичен поглед

Рю:кей Яно 矢野 龍溪 (1851–1931), познат още като Фумио Яно 矢野 文雄, е политически деец и възпитаник на авторитетното частно висше училище „Кейо:“. Работи за „Пощенски вестник“ (*Ю:бин хо:чи шимбун* 郵便報知新聞). През 1878 г. заема пост в правителството под прякото ръководство на О:кума Шигенобу. Първоначално е част от Министерството на финансите, а впоследствие получава длъжността на главен секретар. Не след дълго обаче се завръща в журналистическата сфера, като превръща „Пощенски вестник“ в платформа за разпространение на идеологията на Партията за конституционни реформи. Като корона на неговото творчество остава произведението „Вдъхновяващи примери за управлението на държавата“ (*Кей-коку бидан* 経国美談), публикувано в периода 1883–1884 г.¹⁰⁶

Друг виден представител на жанра е Широ: Шиба 柴 四郎 (1852–1922), познат още с псевдонима си Санши То:кай 東海 散士. Той е политически активист и романист през периода Мейджи. Роден е в семейство на самурай от феодалното владение Айдзу. Когато е едва на 14-годишна възраст, става свидетел на войната Бошин. Тя поставя началото на нов политически ред, за който Шиба пише няколко години по-късно. Училищните си години прекарва в Токио и частната академия „То:гиджюку“ в град Хиросаки. От 1879 г. до 1885 г., финансиран от заможната фамилия Ивасаки, получава възможността да продължи обучението си в Съединените щати. Там той първоначално следва в Тихоокеанския бизнес колеж в Сан Франциско, а по-късно в Харвард и университета в Пенсилвания. През 1885 г. се прибира в Япония и

¹⁰⁵ A. Masamichi 1959. 政治小説と「近代」文学: 明治政治小説再評価のために (Seiji shosetsu to „kindai“ bungaku: Meiji seiji shosetsu saihyouka no tameni), 思想の科学 (shisou no kagaku), 1959, p. 69.

¹⁰⁶ H. Z. Feldman 1950: „The Meiji Political Novel: A Brief Survey“, published in „The Far Eastern Quarterly“, Vol. 9, No. 3, p. 245–255. Association for Asian Studies, 1950, p. 248.

публикува най-успешното си произведение „Случайни срещи с красиви жени“. Няколко години по-късно излиза от печат и пълната версия на романа, състояща се от 16 глави, разделени в 8 части.¹⁰⁷

Към най-известните писатели в жанра се нарежда също и журналистът, общественик и привърженик на идеите на Движението за свобода и народни права Теччю: Суехиро 末広 鐵腸 (1849–1896). Той е роден в семейство със самурайски произход от префектура Ехиме. Работи като учител, служител в японското финансово министерство, а по-късно и като журналист във вестник „Токийска зора“ (*То:кьо: акебоно шимбун* 東京曙新聞). Сред известните му произведения са „Сливов цвят под снега“ (*Сечю:бай* 雪中梅) и „Славей сред венец от цветя“ (*Какан о: 花間鶯*). В тях той представя своите виждания за политическата среда в Япония и чужбина.¹⁰⁸

Знакови произведения и тенденции в жанра

Както вече бе споменато, десетилетието, в което публикациите от жанра *сейджи шьо:сецу* са най-популярни, е 80-те години на XIX в. За първа творба в жанра се счита „Буря в море от страсти“ (*Джьо:кайхаран* 情海波瀾), чийто автор е Киндо: Тода 戸田 欽堂 (1850–1890), бизнесмен, приел християнството, съмишленик на Движението за свобода и народни права. В романа си той разглежда политическите преめждия като част от процес, крайната цел на който е широко демократическо единство. Той вярва, че стремежът на японския народ към демокрация и произлизащите от нея ценности ще остави следа в историята на неговата родина, която ще се помни с поколения напред.¹⁰⁹

Друг емблематичен политически роман е „Вдъхновяващи примери за управлението на държавата“ на Рю:кей Яно. В периода 1883–1884 г. японските читатели за първи път се запознават с това произведение. За създаването му е използвана писмената система *камбун*. Съдейки по предговора на книгата, първоначалният замисъл на Яно вероятно е бил това да бъде изцяло исторически наратив. В хода на създаването на текста обаче Яно решава да комбинира исторически факти със своите консервативни тези за актуалните събития. Добавяйки към тях елементи от литературната проза, включително и романтични такива, той завършва един от най-известните

¹⁰⁷ A. Sakaki 2000: „Kajin no Kigū: The Meiji Political Novel and the Boundaries of Literature“, published in „Monumenta Nipponica“, Vol. 55, No. 1, p. 83–108. Sophia University, 2000, p. 85.

¹⁰⁸ В. Николова 2020: „Из историята на новата японска литература (1868–1945)“. Академично издателство „За буквите – О писменехъ“, 2020, с. 41.

¹⁰⁹ C. Hill 2007: „How to Write a Second Restoration: The Political Novel and Meiji Historiography“, published in „The Journal of Japanese Studies“, Vol. 33, No. 2, p. 337–356. The Society for Japanese Studies, 2007, p. 342.

образци на *сейджи шьо:сецу*. Може да се каже дори, че Яно е този, който поставя началото на нова тенденция в жанра. След „Вдъхновяващи примери за управлението на държавата“ все по-често започват да се срещат творби, при които се наблюдава ясно амалгама между романтични и политически сюжетни линии, включващи множество разнообразни персонажи.¹¹⁰

Това се среща и в творчеството на Широ: Шиба. Неговият роман „Случайни срещи с красиви жени“ е възприеман от мнозина като шедьовър в своя жанр. Издаван в периода 1885–1897 г., „Каджин-но Кигу:“, както е познат в Япония, се радва на огромен интерес сред студентите, някои от които дори научават наизуст откъси от него. Една от посочваните причини за този успех е самият стил на Шиба, който е в съзвучие както с традиционните японски ценности, така и с тези от Китай и Западния свят. Шиба, подобно на Яно, избира писмения стил *камбун* за своята творба и включва няколко китайски стихотворения в хода на разказа. Въпреки безспорната популярност на романа изследователят от Колумбийския университет Х. Фелдман смята, че при „Случайни срещи с красиви жени“ политическото послание не е толкова силно изразено, колкото е при други произведения от същия период, а вместо това сюжетът се развива около епизоди от японската и световната история, заинтригували по някакъв начин автора.¹¹¹ (Feldman, 1950: 249)

Творби, на които също си заслужава да се обърне внимание, са „Сливов цвят под снега“ и „Славей сред венец от цветя“. Романът „Сеччю:бай“,¹¹² е издаден през 1886 г. и поради големия обществен интерес към него, година по-късно Теччю: Суехиро решава да сподели със сънародниците си и „Какан о:“,¹¹³

В „Сливов цвят под снега“ писателят разгръща две сюжетни линии. Първата описва предизвикателствата около изготвянето и влизането в сила на конституцията, а втората проследява събитията от живота на японка, чието име е Охару. За този роман Вяра Николова пише: „Чрез произведението на Суехиро можем да изследваме историческия момент и обществените нагласи в Япония по това време, представени достоверно от автора.“¹¹⁴ (Николова, 2020: 42)

Що се касае за „Славей сред венец от цветя“, сюжетът му представлява своеобразно продължение на историята за японката Охару. Още в самото

¹¹⁰ H. Z. Feldman 1950: „The Meiji Political Novel: A Brief Survey“, published in „The Far Eastern Quarterly“, Vol. 9, No. 3, p. 245–255. Association for Asian Studies, 1950, p. 248.

¹¹¹ Пак там.

¹¹² Японското заглавие на „Сливов цвят под снега“.

¹¹³ Японското заглавие на „Славей сред венец от цветя“.

¹¹⁴ В. Николова 2020: „Из историята на новата японска литература (1868–1945)“. Академично издателство „За буквите – О писменехъ“, 2020, с. 42.

му начало се показва как тя съумява да се омъжи не за някого, когото чичо ѝ Кавакиши избира, а за човек, когото тя желае истински със сърцето си, какъвто е Кунино. По този начин се показва, че любовта между Кунино и Охару е по-силна от дълбоко вкоренените социални норми в консервативното японско общество. Според Фелдман този брак дори може да се разглежда като метафора за това как обединените усилия, подобно на едни съпругески взаимоотношения, може да пожънат големи успехи и на политическата сцена. (Feldman 1950: 251)¹¹⁵

Това, което прави впечатление при двете произведения, е наситеното присъствие на женски персонажи. Както вече стана ясно, чрез *сейджи шьо:сецу* може да се научи много за линиите на публична политика през периода Мейджи, а нарастващото наличие на женски образи, предвид незначителната роля на жените в политиката по това време, свидетелства за желанието на една част от японското общество да бъде постигнато равенство между половете. Издига се идеята за бракове, в основата на които да залегне любовта и свободната воля на двама души, както и гарантиране на по-добри трудови условия за жените, подобни на тези в Съединените щати и Франция.

Заклучение

Политическите процеси, съпътстващи обновлението Мейджи, създават благоприятна среда за появата на нов жанр в японската литература. *Сейджи шьо:сецу* съчетава елементи от политическата реалност и литературната проза, а предвид засиления интерес на младите хора към политическата ситуация, през 80-те години на XIX в. този жанр процъфтява.

Безспорен е приносът на личности като Рю:кей Яно, Широ: Шиба и Течьо: Суехиро, които чрез своето творчество, задават различни тенденции в политическия роман. Времената, в които те живеят са изключително динамични и за това голяма роля има Движението за свобода и народни права. Сред събитията, които то предизвиква, са изготвянето, приемането и обявяването на „Конституцията на Великата японска империя“, както и основаването на парламентарна институция, каквато е Диетата.

Днес политическите романи от епохата Мейджи остават трудно достъпни за западния читател. Преводи на чужди езици почти липсват и малцина са чуждестранните изследователи, които решават да се задълбочат в тази проблематика. Въпреки това знанието за тези произведения продължава да

¹¹⁵ H. Z. Feldman 1950: „The Meiji Political Novel: A Brief Survey“, published in „The Far Eastern Quarterly“, Vol. 9, No. 3, p. 245–255. Association for Asian Studies, 1950, p. 251.

се съхранява и те остават неразделна част от богатата и пъстра литературна съкровищница на Япония.

ИЗТОЧНИЦИ

- В. Николова 2020: „Из историята на новата японска литература (1868–1945)“. Академично издателство „За буквите – О писменехъ“, 2020.
- A. Gordon 2003: „A Modern History of Japan: From Tokugawa Times to the Present“. Oxford University Press, 2003.
- A. Sakaki 2000: „Kajin no Kigū: The Meiji Political Novel and the Boundaries of Literature“, published in „Monumenta Nipponica“, Vol. 55, No. 1, p. 83–108. Sophia University, 2000.
- A. Masamichi 1959. 政治小説と「近代」文学: 明治政治小説再評価のために (Seiji shosetsu to „kindai“ bungaku: Meiji seiji shosetsu saihyouka no tameni), 思想の科学 (shisou no kagaku), p. 62–89. 1959.
- C. Hill 2007: „How to Write a Second Restoration: The Political Novel and Meiji Historiography“, published in „The Journal of Japanese Studies“, Vol. 33, No. 2, p. 337–356. The Society for Japanese Studies, 2007.
- J. W. Hall, M. B. Jansen, M. Kanai, D. Twitchett 2007: „Cambridge History of Japan“, Vol. 5: The Nineteenth Century. Cambridge University Press, 2007.
- H. Z. Feldman 1950: „The Meiji Political Novel: A Brief Survey“, published in „The Far Eastern Quarterly“, Vol. 9, No. 3, p. 245–255. Association for Asian Studies, 1950.

ВЛИЯНИЕТО НА СИСТЕМАТИЗИРАНЕТО НА ЯПОНСКАТА ПИСМЕНОСТ ВЪРХУ ЛИТЕРАТУРНИТЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ОТ СЛЕДВОЕННИЯ ПЕРИОД ПО ПРИМЕРА НА ПРОИЗВЕДЕНИЯТА НА ОСАМУ ДАДЗАЙ И ЮКИО МИШИМА

Дарина Зданович
специалност Японистика

Днес в Япония се използва опростена писменост: за ежедневна употреба се препоръчва използването на йероглифи от списъка на Джойо канджи, който към 2022 г. наброява 2136 знака. Те представляват реформирани на външен вид канджи, тоест при изписването на йероглифите се използва тяхната опростена версия. Има също така и указ с правописни правила за писане на думи с помощта на кана — *канадзукай*. Писмеността, използвана днес в Япония, е резултат от дългогодишен анализ и разработване на планове за нейната съвременна стандартизация с оглед на потребностите на съвременното общество. [Маеда, Номура, 2003]

По-долу ще бъде описан процесът на разработване на промените и реакциите към тях. Целта на настоящата работа е да се проучи въпроса за спазването на реформите от 1946–1951 г. в художествената литература и по-специално в произведенията на Осаму Дадзай и Юкио Мишима. Визира се публикуването на йероглифните списъци на Тойо канджи (1946), допълненията към Тойо канджи (1946) и Тойо канджи джитайхьо (1949) (*списък на новите форми на канджи*). Проучването не разглежда употребата на кана и окуригана. Съответно основните задачи на настоящата работа са запознаване с произведенията в оригинал, анализ на тези произведения за откриване на йероглифи, които не са от списъка, както и тяхната форма, а също така използването на опростени и традиционни форми на йероглифите.

Предмет на изследването е обществената нагласа, изразена от самите писатели от следвоенното време. Обект са някои художествени произведения, написани в близките години след писмената реформа.

Тази тема може да представлява интерес не само за лингвистите, които се интересуват от историята на писмеността, но и за историците, които изучават развитието на обществото в Япония. Всеизвестно е, че японските острови са силно повлияни от американската окупация, но как точно е станало това може да се разбере от обществените нагласи. В настоящата работа се анализира естеството на възприемане на реформите, като един от факто-

рите за тяхното толкова бързо прилагане е именно натискът на окупацията. Поради тези причини темата на изследването ни се струва много актуална.

Накратко за подготовката на реформата

Очевидно е, че писмената реформа не била спонтанен акт, предпоставките за нея възникват още в началото на 20 век. Така в края на 19 век започват дискусии за това как най-правилно да се реформира съществуващата писменост. Има няколко теории: 1) писмеността трябва да се реформира до степен на използване единствено на кана 2) необходимо е да се премине изцяло на латиница 3) разумно е да се продължи използването на настоящата система, но с някои ограничения откъм броя на използваните йероглифи. [Федосова, 2016] През 1902 г. се създава Националният комитет за езикови изследвания *Кокуго Чьоса Иинкай*, чиято задача се състои в подготовката на езикова реформа и формирането на бъдещата езикова политика. [Gottlieb, 1994] От този момент нататък стартира публикуването на множество примерни разработки на списъци с йероглифи, които за съжаление по една или друга причина бързо са прекратени или никога не биват внедрени. Ще изброим някои от тях.

През 1900 г. Министерството на образованието *Монбушьо* публикува списък с 1200 йероглифа, препоръчани за изучаване и използване в началното училище. Оказва се обаче малко нелогично това, че след завършване на началното училище започват да се използват всички канджи както обикновено, а и в ежедневната им употреба нямало такова ограничение. Затова от определена гледна точка наличието на този списък било лишено от смисъл и през 1908 г. той е отменен. [Seeley, 1984]

По-късно ученият-лингвист Коичи Хошина стига до заключението, че писмеността може да стане по-разбираема, ако се поработи върху външния вид на йероглифите и формата им бъде опростена. Така през 1919 г. е публикуван списък с канджи Сейриан, съдържащ 2600 знака, за всеки от които е препоръчана опростена форма, както в печатния шрифт, така и в изписването. [Seeley, 1984]

По-късно през 1921 г. е създадена Комисия за ограничаване на броя на канджи, която през 1923 г. публикува списък на Джойо канджи (с 2108 знака). Но Голямото земетресение в Канто през същата година осуетява официалното му приемане, тъй като правителството е заето с по-належащи проблеми. Интервенцията в Манджурия, която започва по-късно през 1931 г., също оказва своето влияние върху опита за реформа: настроенията от онова време изискват разширено използване на йероглифи и *канго* – японски заеми от китайски. [Seeley, 1984]

По-късно засилените националистически настроения допълнително възпрепятстват напредъка на реформата и следващите стъпки са предпри-

ети едва през 1934 г. Създадения тогава Съвет за национален език *Кокуго Шингикай* публикува през 1938 г. нов списък с предложени модификации на външния вид на канджи – списъкът *Канджи Джитай Сейриан*. Той съдържа 2 категории йероглифи: категория за ежедневна употреба и категория за специализирани текстове като императорските укази например. [Seeley, 1984]

Публикуваният пак през 1942 г. списък *Хьоджин Канджи* отново е насочен към ограничаване на броя на използваните йероглифи и съдържа 2528 канджи. Въпреки това, поради националистическите настроения, все още силни по онова време, списъкът не получава официално одобрение. [Seeley, 1984]

За да обобщим накратко, ще повторим още веднъж, че нито един от изброените списъци не е официално одобрен. Въпреки факта, че инициативата за реформа на писмеността идва от Министерството на образованието, по определени причини списъците не влизат сила. Като основна причина за такава инертност може да се посочат активните дискусии в обществените кръгове — например всяка група продължава да настоява за евентуален преход изцяло към кана или латиница, както бе упоменато по-горе. Освен това националистическите настроения от онова време също играят важна роля: пълните противници на реформите като Шинкаку Такашуги например твърдят, че намаляването на броя на канджи и още повече промяната на външния им вид е знак за неуважение към предците и омаловажаване на значението на историческата традиция на страната. [Gottlieb, 1994] Въпреки това обаче проектите на списъците служат като основа за създаването на по-късния списък Тойо канджи.

Редно е също така да се вмъкне един малък коментар, че поради вниманието на правителството към проблемите във връзка с писмеността, този въпрос започва да придобива популярност и в научната област. Йероглифите и кана вече не се разглеждат като неоспоримо наследство на предците. Изследванията от 1935–1945 г. се опитват да обособят писмеността в отделна област на науката, което не е правено преди. [Yamada, 2019] Едновременно с това средновековната антология на Маньошу се изучава от нова гледна точка: от позицията на притежател на новата за средновековните японци *маньогана* – фонетична азбука (известно е, че *маньогана*, фонетичната писменост, на която е написан сборника „Маньошу“, е изключително сложна. Тази сложност се дължи преди всичко на факта, че знаците започват да се четат не само с он, но и с кун четения [Соколов, 1952]). Впоследствие фонологичните изследвания оказват силно влияние върху по-нататъшното развитие на научните изследвания в областта на писмеността. Следователно можем да повторим още веднъж, че писмената реформа е резултат от огро-

мна работа, извършвана в продължение на почти половин век в областта на науката и образованието.

За реформата

Още няколко конкретни предпоставки оказват своето влияние върху бързото провеждане на следвоенната реформа. Всички те са резултат от американската окупация. Известно е, че с началото на окупацията уличните знаци и имената на станциите са пренаписани на ромаджи и английски език, а английските думи навлизат в речта на японците. [Gottlieb, 1994]

Понятието *демокрация*, донесено от САЩ, също изиграва своята роля, което вече не е онова далечно и утопично, описвано от писателите от епохата Мейджи, а нещо, което може да бъде въплътено тук и сега. Лидерите, които се застъпват за реформата, произнасят думите *Кокуго ва кокумин дзентай-но моно*, „езикът принадлежи на всички“ и под егидата на това мото твърдят следното: за да бъде демократизацията честна, за да може всеки човек, четейки вестници, да следи обществения и политическия живот в страната, езикът и писмеността трябва да бъдат прости и лесни за изучаване от всеки. [Gottlieb, 1994]

Друг фактор е американският натиск за пълна романизация на писмеността. През март 1946 г. на острова пристига американска делегация по въпросите на образованието, чиято цел е да проучи японската образователна система. След известно време членовете на делегацията препоръчват на японците да преминат изцяло към романизация. Японското министерство на образованието не е готово за такъв радикален обрат, затова, водено от сериозни опасения да не загуби писмеността си напълно, Министерството инициира проекти за опростяване на кана и йероглифите.

Излизат следните публикации.

1. През ноември 1946 г. е публикуван списъкът *Тойо канджихьо* („списък на йероглифите за ежедневна употреба,,), наброяващ 1850 знака;
2. През февруари 1948 г. е публикуван списъкът *Тойо канджи бепьо* – допълнение към Тойо канджи;
3. През февруари 1948 г. излиза *Тойо канджи онкунхьо* — списък на разрешените четения на йероглифите от списъка Тойо канджи;
4. През април 1949 г. — *Тойо канджи джитайхьо* — списък на опростените форми на йероглифи от списъка Тойо канджи;
5. Май 1951 г. – *Джиммейо канджи бепьо* – списък на йероглифите, които могат да се използват в личните имена. [Gottlieb, 1994]

Тойо канджи не се явява просто списък – към него били приложени точни инструкции. Считаме за необходимо да ги представим тук, защото ще ни бъдат от полза при последващия анализ на произведенията.

- Тойо канджи следва да се използва в официални документи, в печатните издания и от населението.
- Ако в дадена дума само част от нея може да бъде отразена с помощта на канджи (少 = чиисай, 小 = чии, さい = сай), останалото трябва да бъде написано с хирагана.
- За предпочитане е окончанията на глаголите, местоименията, наречията, междуметията, постпозициите да се изписват с хирагана.
- Заетите думи трябва да бъдат изписвани с катакана.
- Употребата на фуригана трябва да бъде максимално намалена.
- За изписване на термини е за предпочитане използването на канджи от Тойо, а не с канджи, които не са включени в списъка. Обаче канджи, които не са включени в Тойо, са за предпочитане пред кана.
- Личните имена и названия могат да бъдат написани с йероглифи, които не са включени в Тойо.
- Имената на животни, растения, чужди имена и географски названия трябва да се произнасят възможно най-близо до езика източник и да се изписват с помощта на катакана. Изключения са възможни за някои държави, вкоренени в японските названия на някои страни, включително Китай, САЩ и Великобритания. [https://www.aozora.gr.jp/kanji_table/touyoukanji_jitaihyou/]

Тъй като повечето думи, написани с йероглифи, се състоят от два знака, оказва се, че при много двукомпонентни думи единият знак е включен в Тойо канджи, а вторият не. Министерството на образованието препоръчва йероглифа, който не фигурира в списъка, да се пише с кана (ふ頭 вместо 埠頭 или 危ぐ вместо 危惧). Такива думи се наричат мадзegaки (яп. 交ぜ書き, „смесени знаци,“). Консервативните критици наричат мадзegaки апотеоз на либералното промиване на мозъците на японските политици от американската окупация, както и доказателство за унищожаването на японската култура. В действителност проблемите произтичат от недостатъчното усъвършенстване на списъка. [https://www.aozora.gr.jp/kanji_table/touyoukanji_jitaihyou/]

Реакции спрямо реформата

Според японския лингвист Тоши Ямада „смазана духовно и физически от поражението във войната и произтичащите от това щети, Япония била в такова състояние, че ако правителствените наредби и жестове били възприемани като указания от окупационните сили, те се считали за абсолютни

заповеди“. Затова, въпреки първоначалната им нееднозначна оценка, като цяло промените биват приети. [Yamada, 2019]

Ако говорим за дългосрочните резултати от реформата, очевидно е, че тя има съществено влияние върху следващите поколения. След 30 години младежта вече не може да си представи колко трудно е било да се учи преди реформата, оплаква се от сложното писане и настоява да се приеме списъка Джойо канджи, публикуван през 1981 г. Освен това в реформата може да се открие и обратна страна — учейки по новите модели, младите хора вече не могат да четат предвоенните текстове. [Yamada, 2019] С други думи реформата спомага за скриването на историята в известен смисъл. Нека обаче се върнем към ранните години след реформата и да разгледаме тогавашната моментална реакция.

Според няколко източника реформата била усвоена особено бързо от вестниците. Ако си припомним, че някои опити за реформи още преди списъка Тойо са правени от самите вестникарски редакции (например през 1888 г. вестникът Осака Асахи шинбун започва да добавя кана с дребен шрифт до йероглифите), то подобно заключение звучи съвсем логично. [Seeley, 1984]

Но така или иначе обемът и ограниченото семантичното съдържание, изразено в йероглифите, са източник на недоволство. А списъкът с четения на канджи за ежедневна употреба се превръща в още по-сериозен източник на недоволство, тъй като всъщност променя функцията на йероглифите. Освен това по време на реформата не е правено проучване сред населението, така че известно време критиките към реформата от страна на писателите са доста остри.

Дадзай Осаму „Провалът на човека“

През 1923 г. като 14-годишен юноша Дадзай е приет в префектурната гимназия и след като напуска Канаги, се установява в Аомори при далечните си роднини. През 1927 г. Дадзай заминава за Хиросаки и постъпва във Филологическия отдел на лицей. След завършването на лицей през март 1930 г. Дадзай Осаму заминава за Токио, където постъпва в Университета Тейкоку във Факултета по френска литература. Въпреки факта, че не завършва обучението си в Университета по различни причини, може да се каже, че образованието, което получава писателят, е преди реформата. [Дадзай, 1998]

Първите глави от последния роман на писателя „Провалът на човека“ („Нинген сиккаку“) се появяват в юнския брой на списание „Тембо“ и излизат до август. Известно е, че произведението е публикувано през същата

година, но вече след смъртта на писателя. Следователно можем да заключим, че редакторите, а не самият Дадзай, адаптират писмения текст според новите изисквания. Въпреки това може да се проследи, че изискванията са изпълнени възможно най-точно. [Дадзай, 1998]

Вижда се, че всички знаци са в модерна опростена форма – всичко е според реформата. Подборът им обаче остава твърде свободен: има определен брой йероглифи, които не са от списъка.

Ето няколко примера:

Оригинален текст

一葉は、その男の、幼年時代、とでも言うべきであろうか、十歳前後かと推定される頃の写真であって、その子供が大勢の女のひとに取りかこまれ、(それは、その子供の姉たち、妹たち、それから、従姉妹たちかと想像される)庭園の池のほとりに、荒い縞の袴をはいて立ち、首を三十度ほど左に傾け、醜く笑っている写真である。

Превод на български език

Едната е, така да се каже, от детските му години, може да предположим, че е на около десет, момчето е обградено от много жени (вероятно негови по-големи и по-малки сестри, а също и братовчедки), стои до брега на градинско езерце, обуло едро раирана хакама, наклонило е с около тридесет градуса глава наляво и се хили неприятно.

Превод на руски език

На одной ему лет десять. Мальчик в полосатом хакама из грубого холста снят в саду на фоне пруда в окружении многочисленных сестер (вероятно, родных и двоюродных); голову сильно склонил влево и соорудил уродливую гримасу улыбки.)

袴(はかま) – пояс

縞(しま) – платно, груб плат

И двата йероглифа не са включени в списъка Тойо канджи.

Оригинален текст

学生服を着て、胸のポケットから白いハンケチを覗かせ、籐椅子に腰かけて足を組み、そうして、やはり、笑っている。

Превод на български език

Облякъл е ученическа униформа, от джоба на гърдите се подава бяла кърпичка; седнал е палмов стол с кръстосани крака и – отново – се усмихва.

Превод на руски език

На нем студенческая (или гимназическая) форма, из кармашка на груди выглядывает белый платочек; положив ногу на ногу, он сидит в плетеном кресле и, опять же, улыбается.

覗(のぞかせ) - подавам се, надничам. Не е в списъка Тойо канджи.
 籐椅子(とういす) – плетено кресло, 籐(とう) – ратан, не е в списъка Тойо канджи.

Оригинален текст

自分の幸福の観念と、世のすべての人たちの幸福の観念とが、まるで食いちがっているような不安、自分はその不安のために夜々、転輾し、呻吟し、発狂しかけた事さえあります。

Превод на български език

Тревогата, че моята собствена идея за щастие и тази на целия останал свят се разминават, тази тревога ме караше нощ след нощ да се въртя, да стена, и дори да полудявам.

Превод на руски език

Мое понимание счастья шло вразрез с тем, как понимают его другие люди, и это становилось источником беспокойства, которое ночами не давало мне спать, сводило с ума.

転輾(てんてん) – тук: не спя, въртя се в леглото; 輾(テン、ネン、きしる) скърцам, търкам — не влиза в Тойо.

呻吟(しんぎん) – тук: измъчван от безпокойство; 呻(シン、うぬく、うぬき) стена – не влиза в Тойо.

Анализираният откъс от текста наброява 4020 знака без интервали. Общо пасажът съдържа 30 примера за използване на йероглифи извън списъка (вж. приложението)

Юкио Мишима „Златният храм“

Мишима е записан на шестгодишна възраст в елитното училище за благородници Гакушюин в Токио, създадено през периода Мейджи, за да обучава императорското семейство и потомците на старите знатни феодали. По-късно през 1941 г., подчинявайки се на желанието на баща си, Мишима постъпва в Юридическия факултет на Токийския университет, където учи немско право. Завършва образованието си след войната. [Чхартишвили, 1993]

Романът „Златният храм“ е публикуван на части от януари до октомври 1956 г. в списание „Шинчьо“, след което през същата година е издаден като отделна книга. Романът под формата на псевдоизповед представя авторска версия на историята на един психически нестабилен монах, който през 1950 г. изгаря храма Кинкакудзи в Киото. Този роман не само се счита за

един от върховете на творчеството на Мишима, но е и сред най-четените произведения на японската литература в света.

В сравнение с „Провалът на човека“ броят на използваните йероглифи, които не са включени в списъка, е много по-голям. И така, в анализирания пасаж от 4100 знака има 44 примера с изречения, в които понякога повече от веднъж се срещат йероглифи извън списъка или йероглифи, чието четене също не е включено в списъка.

Ето няколко примера:

Оригинален текст

私の生れたのは、舞鶴から東北の、
日本海へ突き出たうらさびしい岬である。

Превод на български език

Роден съм на самотен полуостров, вдаден дълбоко в Японско море, североизточно от Майдзуру.

Превод на руски език

Родился я на отдаленном мысе, сиротливо уходящем в море к северо-востоку от Майдзуру

岬(みさぎ) – нос на брега

Оригинален текст

現実の京都とは反対の方角であるのに、私は山あいの朝《あさ》陽《ひ》の中から、金閣が朝空へ聳えている。

Превод на български език

И макар Киото да е м противоположна посока, ми се привиждаше, че Златният храм се извисява в ореола на утринното слънце в небето над прохода.

Превод на руски език

И хотя Киото располагался совсем в иной стороне, каждый раз мне чудилось, что в солнечном нимбе в утреннее небо возносится Золотой Храм.

聳えている (そびえている) – извисявам се;

Оригинален текст

その最初の音《おん》が、私の内界と外界との間の扉の鍵のようなものであるのに、鍵がうまくあいたためしがない。

Превод на български език

Не мога да произнасям първия звук. А той е нещо като ключ към вратата между вътрешното ми „аз“ и външния свят. Никога не успявам за превърна ключа отведнъж.

Превод на руски език

Труднее всего давался мне первый звук слова, он был вроде ключа от той двери, что отделяла меня от остальных людей, и ключ этот вечно застревал в замочной скважине.

扉(とびら)– врата

鍵(かぎ)– ключ

Оригинален текст

私には、同級の少年たちの、少年期特有の残酷な笑いが、光りのはじける葉叢のように、燦然として見えるの。

Превод на български език

Звънящият и по детски жесток смях на моите съученици винаги ми напомняше блестяща на слънцето свежа трева.

Превод на руски език

Звонкий, по-детски жестокий хохот моих одноклассников всегда напоминал мне вспыхивающие на солнце стебли травы.

葉叢(はむら)– листа, стъбла; 叢(ソ、くさむら) – гъсталаци от трева – не е включен в Тойо.

燦然(さんぜん) – блестящ; 燦(サン) – блестящ. Не е включен в Тойо.

Оригинален текст

私はあたりに人気のないのをたしかめた。

Превод на български език

Огледах се, за да се уверя, че наоколо няма жива душа.

Превод на руски език

Оглядевшись по сторонам, я убедился, что поблизости никого нет.

人気《ひとけ》– тук: хора наоколо. 気(け)– това четене не е включено в Тойо.

Както се вижда, въпреки че завършва образованието си след войната (точно по време на реформата), Юкио Мишима използва много по-свободно йероглифите, включително тези извън списъка, както и четенията на йероглифи, които не са в списъка.

Отделно следва да обърнем внимание на старите форми на изписване на канго, които особено често се срещат в „Златния храм“.

1. *Оригинален текст*

父は決して現実の金閣が、金色《こんじき》にかがやいているなどと 語らなかった筈《はず》だが、父によれば、金閣ほど美しいものは地上になく、又金閣という その字《じ》面《づら》、その音韻から、私の心が描きだした金閣は、途方もないものであった。

Превод на български език

Никога не бе споменавал например, че Златният храм сияе в позлата, но твърдеше, че на света няма по-красиво нещо от него. Ето защо образът на Златния храм, отпечатан в моето сърце под влияние на йероглифите, с които се изписва названието, и на самото им звучене, бе съвсем неповторим.

Превод на руски език

О, он не говорил, что от стен святилища исходит золотое сияние, но, по его убеждению, на всей земле не существовало ничего прекраснее Золотого Храма, и, вслушиваясь в само звучание двух этих слов, заворуженно глядя на два заветных иероглифа, я рисовал себе картины, не имевшие ничего общего с жалкими изображениями в учебнике.

2. *Оригинален текст*

福井県とこちら京都府の国堺《くにざかい》をなす吉《きち》坂峠《ざかうげ》はた 丁度《ちょうど》真東に当たっている。

Превод на български език

Планинският проход Йошидзака, който разделя нашата префектура Киото и съседната – Фукуи, е точно на изток...

Превод на руски език

Горный перевал, по которому проходит граница нашей префектуры Киото и соседней Фукуи, высился прямо на восток от дядино дома.

3. *Оригинален текст*

話者と聴手たちは、何かの記念像のように動かなかった。

Превод на български език

И разказвачът, и слушателите бяха неподвижни като издялани от камък.

Превод на руски език

Група, собравшаяся на ступенях, застыла неподвижно, как изваяние.

В изброените три примера можем да наблюдаваме или стари форми на изписване на думите с помощта на други йероглифи (国堺《くにざかい; тук: граница на префектура) днес 国境, 聴手たち《きぎたち; слушатели) днес 聞き手たち), или остаряло използване на четения (金色《こんじき》, „златист цвят“, днес きんいろ). Това предполага, че по време на отпечатване не всички изписвания били точно и ясно урегулирани, така че за автора било по-удобно да използва йероглиф или четене извън списъка и да го подпише, отколкото да го изпише с кана например.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Както бе упоменато по-рано, реформата е приета с радост от издателствата, нагледен пример за което можем да открием в произведенията – предмет на настоящия анализ. Същевременно може да се отбележи несъвършенството на проведените реформи – много точки не са ясно регламентирани. Често може да се наблюдава ситуация, в която за писателя (издателя) е по-лесно да се отклони от правилата (ще припомним, че едно от предписанията предвиждало възможно най-малко използване на йероглифи и четения, които не са включени в списъка Тойо канджи), отколкото да пише според препоръките и да се изложи на риск да бъде разбран погрешно.

След реформата от 1948 г. във вестниците и списанията започват активни дискусии по темата за правилността и усъвършенстването на реформата. В същото време се появя голям брой лингвистични издания, насочени към разглеждане и анализ на проблемите на писмеността. Реформата и последвалото ѝ отразяване в пресата привличат още повече общественото внимание към обсъждането на езиковата политика. Споменатото разделение на мненията за по-нататъшната реформация на писмеността остава актуално за известно време: в Министерството на образованието все още има хора, които се застъпват за пълна романизация. [Gottlieb, 1994]

След проведения анализ на произведенията, за нас стават още по-очевидни причините, поради които следвоенният списък Тойо канджи впоследствие е заменен от публикувания през 1981 г. списък Джойо канджи, който включва канджи от 1962 г. и се използва в Япония и до днес. В разглежданите примери ясно се виждат несъвършенствата на списъка, които след толкова много време все още могат да бъдат открити в текста, неведнъж преиздаван след това и няколкократно проверяван от различни издателства.

Независимо от това, ако си припомним, че последната малка реформация на списъка Джойо канджи е извършена сравнително наскоро, през 2010 г., можем да заключим, че проблемът с писмеността не е окончателно решен и досега. Изглежда идеалното решение ще се постигне трудно, тъй като писмеността не спира да се променя с течение на времето, приспособявайки се към нуждите на съвременното общество.

БИБЛИОГРАФИЯ:

- Yamada, T.** The writing system: historical research and modern development/Chao Yuen Ren, Richard B. Noss and Joseph. K. Yamagiwa Linguistics in East Asia and South East Asia: De Gruyter Mouton, 2019. ISBN 978-3110814637 — Текст: цитат
- Gottlieb, N.** Language and Politics: The Reveal of Postwar Script Reform Policy in Japan/ The Journal of Asian Studies (JAS) Vol. 53, Issue 4, 1994. — pp. 1175–1198 — ISSN: 0021-9118 — Текст: цитат
- Seeley, C.** The Japanese Script since 1900/ Visible Language 58, 1984. — pp. 267—302. ISSN 0022-2224 — Текст: електронен URL: <https://s3-us-west-2.amazonaws.com/visiblelanguage/pdf/18.3/japanese-script-since-1900.pdf> (посетен на 09.06.2022)
- Федосова Е. А.** Обществени дискусии и языкова политика на правителството на Япония през периода Мейдзи /Обществено обсъждане и езикова политика на японското правителство през периода Мейдзи/ Středoevropský věstník pro vědu a výzkum. — 2016 г. Текст: електронен. URL: http://www.rusnauka.com/41_DWS_2016/Istoria/2_218299.doc.htm (посетен на 09.06.2022)
- Соколов А. Н.** Система писма в Япония, её история и современное состояние: дисс. ... канд. фил. наук / Писмена систем в Япония – история и съвременно състояние: дисертация за кандидат на фил. науки/ Соколов А. Н. Московски институт по ориенталистика. – Москва: 1952. – 212 с. Текст: цитат
- Стрижак У. П.** Основи на теорията и практиката на японската йероглифика. Практикум/ Litres — с. 12-24 ISBN 978-5457549814 Текст: цитат
- Чхартишвили, Г. Ш.** Животът и смъртта на Юкио Мишима или как да унищожим храма. Предисловие = 金閣寺 // Златният храм. — Ex Libris. — 1993 г. — ISBN: 5-8352-0291-1 С. 3–25 Текст: цитат
- Дадзай О.** Провалът на човека, превод: О. Скалник. Предисловие/ Аграф. — 1998 г. — ISBN: 5-7784-0058-6 С. 1–3 Текст: електронен. URL: https://librebook.me/no_longer_human
- Шоми Томоюки** Нихондзи-но йомикаки норюку тьоса 1948 (Проучване на степента на грамотност сред японците през 1948 година): статия/ Шоми Томоюки — текст: цитат:// Кенсайси Тенри Дайгаку гакухо (сборник с изследвания на университета Тенри. — 2005. — Т. 56(2), с. 105–124
- Маеда Томийоши, Номура Масаоки** Асакура канджи годжа сан — канджи то нихонго, канджи сейсаику-но хайкей (Курс по йероглифика с Асакура част 3: йероглифите в японския език. Общ фон на провежданата от правителството политика на стандартизиране на йероглифите): статия / Маеда Томийоши, Номура Масаоки – Текст: цитат// Асакуна Шьотен. — 2003. — с. 240–243
- Източници
- Дадзай О.** Провалът на човека, превод: О. Скалник/ Аграф. — 1998 г. — ISBN: 5-7784-0058-6 С. 1–3 Текст: електронен. URL: https://librebook.me/no_longer_human
- Дадзай Осаму** Нинген Шиккаку (провалът на човека): сайт — 2022. — URL.: https://www.aozora.gr.jp/cards/000035/files/301_14912.html (посетен на 23.05.22). Текст: електронен.
- Мишима Ю.** Златният храм, превод: Чхартишвили Г./ Ex Libris. — 1993 г. — ISBN: 5-8352-0291-1 С. 25–30 Текст: цитат
- Мишима Юкио** Кинкакудзи („Златният храм,“)/Тейшьобо. — 2008 г. — ISBN 9784907846589 Текст: електронен URL: <https://pdfcoffee.com/japanese-version--pdf-free.html>
- Електронни ресурси
- <https://hanziyuan.net/> – речник с етимологията на китайските йероглифи
- <https://kanji.jitenon.jp/> – онлайн речник на японските йероглифи
- <https://www.yellowbridge.com/> – онлайн речник на китайските йероглифи

<https://jisho.org/> – японски онлайн речник

https://www.bunka.go.jp/kokugo_nihongo/sisaku/joho/joho/kakuki/syusen/tosin04/index.html -

Тойо канджи онкун хьо – интернет архив

https://www.aozora.gr.jp/kanji_table/touyoukanji_jitaihyou/ - Тойо канджи хьо – интернет архив

ДЕВИАНТНОТО ПОВЕДЕНИЕ И ОБРАЗЪТ НА ЖЕНАТА В ПРОИЗВЕДЕНИЯТА ДОКУФУ-МОНО ПРЕЗ РАННИЯ ПЕРИОД НА ЕПОХАТА МЕЙДЖИ

Албина Александровна Юрцевич
специалност Японистика

След реставрацията Мейджи Япония започва не само да разширява отношенията си със Запада, а буквално да търси такива отношения, в резултат на което различни сфери на живота – от политически до научен, претърпяват големи промени. Не остава незасегната и художествената сфера, която е не по-малко злободневна и богата на нови идеи и мисли.

Зародилата се и станала популярна през периода Едо „развлекателна“ литература в стил 戯作 *гесаку* (戯作, термин, създаден от Хирага Геннай, който води началото си от заглавието на една от неговите пиеси за театъра 浄瑠璃 *Джъорури*, като по този начин маркира леконравието на изказа [Кин, 1978, с.275] намира своето място и през периода Мейджи, когато авторите разполагат с „пространство“ за творчество, свободно от общоприетите норми [Григориева, 1979, с. 20]. Авторите обединяват произведенията си в един жанр 滑稽本 *коккейбон* „забавни книги“, като заимстват един от друг сюжетни форми и похвати. Най-често тази литература се ползва от широк кръг читатели, без ограничения от съсловия или вкусови предпочитания и има една единствена цел – да забавлява. С използването в сатиричните си романи на любовни сюжети, порицаване на недостатъците (чрез похвата 穿 *чугачи*) и човешките пороци, оживени разговори и каламбури, описания на западните нововъведения, писателите не само разкриват начина, по който японците възприемат новата ера, но и създават храна за смях или размисъл, като приемат ролята на особени смешници, „шутове“ и без никакъв свян измислят унизителни псевдоними и назоват произведенията си 無駄 *муда* (безполезна, незначителна). Например Робун Канагаки нарича себе си „човек от простолюдието с долна професия“ и въпреки това е един от най-известните автори *гесакуша*. Като цяло, поради повдигнатите теми, *гесаку* има доста нисък социален статус. Колко силни и ужасни могат да бъдат пороците на хората в тези произведения и доколко тези описания променят литературата на Япония като цяло?

В светлината на разглеждания въпрос интерес буди жанрът 合巻 *гокан* „сборници с разкази“, в много изследвания определян като един от най-популярните в литературата *гесаку*. Написани на прост език, с течение на времето тези богати, чувствено илюстрирани истории формират голяма

читателска аудитория. Известно е, че през 19 век произведенията *гокан* са публикувани под формата на *кусадзоши* (黄表紙*кусадзоши* представляват гравюри върху дърво, които от 1807 г. започват да се отпечатват на по-висококачествена хартия и дори преминават във вестникарските издания с формат 小新聞 *кошимбун* (小新聞*кошимбун* – „малък вестник“, термин за развлекателни вестници, популярни в началото и средата на периода Мейджи. Тези произведения концентрират в себе си едни от най-трепетните теми като изнасилвания, изтезания, екзекуции, смърт и накрая темата за „отровните жени“ (в превод от английски – *poison women*, в трудовете на Кристин Маран) или 毒婦物*докуфу-моно* „разкази за злодейки“ (毒婦物 – „разкази за злодейки“, от дисертацията на О. Ю. Биричевская) [Maran, 2007, с. 0] върху която ще акцентира настоящата работата.

Разказвайки за „отровните жени“ в своите творби, авторите украсяват реални случаи на измама и убийства от жени, разкриват пороците на хората, социалните нрави, тайните желания и, колкото и да е странно, такива теми особено привличат вниманието. В резултат на това „отровната жена“ се превръща в социален символ на желанията от онова време, които са под купола на общата социална трансгресия (понятие, използвано в труда на Кристин Маран). **Трансгресията** е явление, когато човек иска да надхвърли границите на допустимото, да наруши забраната, да провери какво е извън границите на „позволеното“. При подробно проучване на разказите за „отровните жени“ прави впечатление начинът, по който се изобразява девиантното поведение на жената, нейната „трансгресивност“, както и начинът, по който сексуалността и полът са свързани с основата на всяко престъпление.

Настоящата работа е посветена на анализа на женския образ в разказите *докуфу-моно*, на това как женската престъпност е свързана със сексуалността, пола, на влиянието на тези разкази върху литературата *гесаку* като цяло и на определянето на новата ѝ роля.

Актуалността на работата е обоснована от факта, че разкриването на образите на „отровните жени“ ще позволи по-подробно проучване на характеристиките не само на женските герои в японската литература, но и на литературата *гесаку* като цяло, а също така ще покаже как новият начин на излагане на повествованието за женската престъпност отразява идеята не само за женската свобода, трансгресията и сексуалността, водещи до неправимото, но и идеята за социалните проблеми като цяло.

Цел на работата е изследването на образите на „отровните жени“ в литературата *гесаку* през периода Мейджи и тяхната роля в японската литература от онова време.

Основната теоретична база на работата е вече споменатата книга на автора Кристин Маран „Отровната жена: Образът на женската трансгресия в съвременната японска литература“ (Poison Woman: Figuring Female

Transgression in Modern Japanese Culture), както и японски, английски, руски източници и електронни ресурси за литературата на Япония през периода Мейджи и за самите „отровни жени“.

1. Произходът на докуфу

1.1. Докуфу в театъра Кабуки

„Отровни жени“ (毒婦) е термин, появил се за обозначаване на жени, прочути с извършените от тях жестоки убийства, грабежи, измами. Терминът става особено популярен в театъра Кабуки, но получава широко разпространение през ранния период Мейджи, когато настъпват драматични, културни и социални промени. Например в известния уебсайт на електронния речник kotobank.jp с термина *докуфу* е обозначен дори отделен клон на театъра Кабуки в комичните пиеси *кьоген* (歌舞伎狂言の一系統) [Котобанку: [уебсайт]. URL: <https://kotobank.jp/word/%E6%AF%92%E5%A9%A6%E7%89%A9-1189682>]. За обозначаване на ролята на „жената злодей“ в театъра се използва термина 悪婆 *акуба*, под който, въпреки че съдържа йероглифа 婆 *баба* със значението „старица“, все пак се подразбирало жена на средна възраст, която извършва ужасни престъпления заради любимия мъж [Бунка Деджитару Райбурари: [уебсайт]. URL: https://www2.ntj.jac.go.jp/dglib/modules/kabuki_dic/entry.php?entryid=1004]. Въпреки характера си, тези жени притежавали особен чар и привлекателност и за тях любовта и парите се превръщали в мотив за всякакви престъпления. Например в пиесата „Musumegonomi Ukina no Yokogushi“ (Любимият гребен на раздора на младото момиче) жената-*акуба* убива собствения си съпруг и краде парите му за любовника си. Показателни са и костюмите на актьорите, които изпълняват ролята на жената-*акуба*. Карираното кимоно например [Invitation to Kabuki: [сайт]. URL: <https://www2.ntj.jac.go.jp/unesco/kabuki/en/character-actor/role9.html>], присъщо за мъжете, или небрежно прибраната коса – всичко това разкрива особеността на героинята, нейната сила, „мъжественост“ при постигането на поставените цели. Смята се, че първата героиня на жената-*акуба* е представена през 1792 година от актьора в театъра Кабуки Ивай Ханширо: (岩井半四郎), прочут с ролите си на お転婆 „момичето-хулиган“ *отемба* [Котобанку: [сайт]. URL: <https://kotobank.jp/word/%E5%B2%A9%E4%BA%95%E5%8D%8A%E5%9B%9B%E9%83%8E-436850>]. В постановките на Кабуки например, в по-късните версии на драматурга Каватаке Мокуами, „отровните жени“ са описани като фатални девойки, много ярки и упорити герои, с магнетичен чар и тайни [Marran, 2007, с.хх].

Следователно първоизточникът на термина *докуфу* се корени в образа на жената *акуба* от театъра Кабуки, който възплава същите характерни особености и черти, описани по-късно в поредиците с разкази *докуфу-моно*.

1.2. Първа поява на докуфу-моно

Литературата през периода Мейджи е богата на различни жанрове. С оглед на спецификата при дефинирането на жанра „истории за злодейки“, могат да се разграничат няколко основни термина. Когато става дума за най-обширната група произведения, прието е *докуфу-моно* да се отнася към белетристичната „забавна“, „развлекателна“ литература *гесаку*. Сред жанровете на литературата *гесаку* се откроява *гокан* [Голяма руска енциклопедия: [сайт]. URL: <https://bigenc.ru/literature/text/1937248>] (合巻 „сборници с разкази,,), който на свой ред е включен във литературния вид на гравюрите върху дърво *кусаджоши*, обособени като специфична литературна форма, подобна на *емакимоно* [Григориева, 1979, с.154–155].

Заедно с развлекателната литература набира популярност и журналистиката. Изследователите смятат, че произходът и популяризирането на журналистиката води началото си от епохата Мейджи (А. М. Лазарев, Н. А. Полякова и Б. В. Смирнов), особено след като през 1887 г. правителството на Япония обявява „свобода на печата“ [Горячева, 2021, стр. 9–14], от което се облагодетелстват и писателите *гесакуша*. Така с течение на времето *кусаджоши* преминава към вестникарски формат, а авторите на произведенията *гесаку* започват да публикуват своите статии и разкази във вестниците [Хонда, 1988].

През 19 век вестниците могат да бъдат разделени на два вида: 小新聞 *кошинбун* „малки вестници“, приблизително колкото формат А3, и 大新聞 *ошимбун* „големи вестници“, приблизително като формата на съвременните вестници. Различават се не само по размер, но и по темите, които засягат. Ако в „големите вестници“ се разискват политически теми, то в „малките вестници“ се печатат новинарски репортажи, често в драматична форма, по-свободни и интересни статии с разсъждения (俗談平和 *джокудан хейва* [Treat, 2018, с. 41]) по различни теми, както и художествени разкази [Котобанку: [уебсайт]. URL: <https://kotobank.jp/word/%E5%A7%B6%96%B0%E8%81%9E%E3%83%BB%E5%B0%8F%E6%96%B0%E8%81%9E-822118>]. Статиите за инциденти обикновено се отпечатват в тях на трета страница, поради което получават името 三面記事 *санменкиджи* [Аоки, Накамура, Фукуи, 2006, с. 36]. Социалните теми, темите за половете, взаимоотношенията между хората, включително и сексуалните, подкрепени с витиеват и простоват изказ, тоест цялото разнообразие от съдържание, което освен това включва политика и икономика, привлича и интригува япон-

ските читатели, благодарение на което „малките вестници“ изпреварват по популярност *ошимбун* [Горячева, 2021].

Именно вестниците в този формат се превръщат в средство за разпространение на историите за „отровните жени“. През 1877 г. във вестник „Канайоми“ излиза първият разказ за *докуфу* с името Омацу – „Историята на Омацу“, който поставя началото на един нов криминален жанр *докуфу-моно*. Било изгодно тези истории да се публикуват в малките вестници поради широката аудитория, към която били насочени. През 1877 г. са продадени 2 771 250 броя от вестника „Канайоми“, което го поставя на трето място сред най-продаваните вестници [Marran, 2007, с. 40–41].

Основател и редактор на вестник „Канайоми“ е писателят и журналист Робун Канагаки, който изиграва важна роля в неговото разпространение. Веднага след екзекуцията на осъдената на смърт *докуфу* Оден Такахаша, той започва да публикува истории за нея във вестника си въз основа на показанията и присъдата на съда [Marran, 2007, с. 6–7]. Робун Канагаки става един от първите автори в литературата от периода Мейджи, който полага началото на жанра на криминалната литературна поредица *続き物 цудзуки-моно*. Това са първите вестникарски романи в Япония [Аmano, 2004].

Така, зародили се под формата на жанра *гокан*, *произведенията докуфу-моно* се превръщат в едно цяло отделно направление в литературата *гесаку*. Като характерни отличителни черти на направлението може да се изтъкнат следните особености: 1) откровеност на изказа; 2) в основата на разказа лежи изопачена реална история; 3) във вестниците често се публикуват редом с новините, съобщаващи за инциденти; 4) излизат се под формата на *続き物*, така че трябва да се закупят няколко броя, за да се прочете цялата история; 5) сексуализация на образа на жената-докуфу; 6) акцентът пада върху отклонението от феодалните закони, морала, социалните норми.

2. Образът на докуфу

2.1. Омацу – изпълнителката на шамисен

Първите публикувани разкази за жените-докуфу били историите за Кубота Хикосаку „鳥追阿松海上新話“ (*Ториои Омацу кайджо шинва* – „Приключенията на скитащата изпълнителка на шамисен Омацу,“), които започват да излизат като *цудзуки-моно* през 1878 г. [2: [конференция]. URL: <http://www.mcijigakuin.ac.jp/~ascj/2003/2003.15.htm>]. Историята е отпечатана в 14 вестника, а по-късно е издадена като книга *кусаджоши* през 1878 г. Първоначално е публикувана като истинска история – репортаж, а не измислица, за да разшири и заинтересува читателската аудитория, но впоследствие, след като се превръща в голям бестселър, дори поражда проблеми

между книжарницата и издателя, тъй като книговезецът не успява да удоволетвори голямото търсене. Появяват се нови раздели *шимбун шьоосецу* които разграничават измислените истории от истинските.

Както в повечето истории за *докуфу*, в тази също се разказва за девойката Омацу, която мами своите ухажори. Тя е просякиня, която припечелва малко, но заради красотата си привлича много обожатели. Тя измъква и краде пари от мъжете, които се влюбват в нея, като същевременно е любовница на Кичи Осака, който е в сговор с нея. Заедно те крадат пари от продавача в магазин за дрехи Чюдзо и потеглят на запад към родния град на Кити, опасявайки се, че властите ще ги преследват. Омацу обаче го предава и в крайна сметка Кичи се озовава в затвора. Целта на бягството на Омацу е да се срещне с Чюдзо, който поради обедняването и кражбата на парите на работодателя си се кани да се самоубие. Омацу му казва, че също заслужава да умре, но преди да извършат двойно самоубийство, му предлага да живеят като съпруг и съпруга, защото Чюдзо разполага с още малко пари. И така те живеят няколко месеца, но парите на Чюдзо са откраднати и той се разболява, а Омацу трябва да се грижи за него. Единственият човек, който ѝ помага, е търговецът Сададжиро. Той предлага на Омацу да стане негова гейша в замяна на охолан живот. Омацу изоставя болния Чюдзо и тръгва със Сададжиро, като всъщност се продава в робство на престъпника, откраднал последните им пари. Неспособна да понесе това, Омацу се опитва да се самоубие, като се хвърля в морето, но е спасена от преминаващ наблизно параход.

Сега Омацу иска да си върне всичко, което е пропуснала. Тя отива в дома на Чюдзо, като се преструва, че е негова законна снаха, която има право на финансова подкрепа. Семейство на Чюдзо ѝ вярва, докато в къщата не нахлува самураят Хамада, измамен от Омацу в самото начало на историята. Той я обвинява в лъжа и я нарича отровна жена, в буквалния широк смисъл на думата – убиец (*докуфу*), и разказва истинската история. Това е първата история, в която се появява този термин.

Самураите хващат Омацу и я отвеждат в дома на Хамада, където той казва, че се посвещава на нея, въпреки ниския ѝ произход и въпреки факта, че тя е престъпник, защото любовта е 思案のほか (*шиан-но хока* – „сляпа,,). Този израз може да се използва като описание на всяка история за отровните жени.

Няколко години живеят заедно, но изведнъж Кити, който е излязъл от затвора, идва в дома на Хамада като слуга. Заедно с Омацу те замислят план за това как да изгонят Хамада от къщата и в крайна сметка успяват – Хамада е отведен в затвора и там се самоубива, а Омацу и Кичи отново бягат от града за Токио. По пътя те срещат Сададжиро, който убива Кити, докато се бият за Омацу. Девойката отива да живее при него и един ден се опитва да

застреля Сададжиро. Той тръгва подире ѝ, но е изяден от мечка. Животното преследва Омацу, но тя е спасена от преминаващ свещеник, който се приличва на помощ.

Впечатлена от съдбата си, девойката решава да следва пътя на Буда и става ученичка на свещеника. Тя се обезобразява с гореща маша, тъй като мисли, че красотата ѝ е вина за всички нещастия. Но дори Буда не ѝ помага да се откаже от пътя на *докуфу* и тя възнамерява да открадне пари от свещеника и да избяга в Токио. Когато свещеникът се събужда, Омацу се преструва, че е в неговите покои, за да задоволи плътските му желания. Свещеникът я прогонва, а цялото село жестоко я пребива. Историята завършва със смъртта на Омацу на 9 февруари 1878 г. Преди смъртта си тя успява да се срещне с оцелелия след болестта Чюдзо, който дори се опитва да я спаси, като ѝ дава пари за храна и лекарства [Treat, 2018, с. 27–53].

Така историята на Омацу формира първата в Япония широка читателска аудитория на така наречените *шимбун шьосецу*. Изследователите обаче смятат, че историите от това време са само предпоставки за жанра, тъй като разказите за Омацу са със същата дължина като обикновените новинарски статии, които окончателно ще се утвърдят като *шимбун шьосецу* в края на 19 век

2.2. Оден Такахашии

Разказите за *докуфу* продължават да излизат под формата на *кусаджо-ши*. След края на публикуването на разказите за Омацу, Робун Канагаки издава друга интерпретация на историята – новия си роман „Историята на Оден Такахашии“ 高橋阿伝夜刀譚, която се превръща в монументално произведение в жанра *докуфу-моно*. Той разказва историята на девойката Оден, която заради жестокия си образ получава прозвището *яшия* – „демон“. От всички девойки-*докуфу* тя остава най-привлекателната по своя характер.

През 1879 г. във вестник „Канайоми Шимбун“ се появяват следните главия:

в броя от 01.02.1879 г. на страница 3 пише: „Докуфу Оден, която вчера бе обвинена в непредумишлено убийство от съда в Токио...“

в броя от 02.02.1879 г. на страници 2 и 3: „Историята на докуфу Оден“ (в края на изречението се посочва „Също и вдругиден“ и график на следващите издания) [Референсу кьодо дета бешу [уебсайт]: https://crd.ndl.go.jp/reference/modules/d3ndlcrdentry/index.php?page=ref_view&id=1000206895].

На 4 февруари същата година излиза още една статия с разказ за Оден Такахашии на трета страница. Така въз основа на статии, разказващи за съдебното дело на Оден, Робун Канагаки пише своя собствена интерпретация. Заедно с „Канайоми Шимбун“ вестник „Токио Ейри Шимбун“ започва да публикува „Докуфу Оден-но Ханаши“ от 01.02.1879 г., деня след екзекуция-

та [Designroom RUNE: [уебсайт]. URL: <https://designroomrune.com/magome/daypage/09/0909.html>].

Историята изглежда така: Оден е родена през 1848 г. и е дъщеря на Кандзаемон Такахаша и съпругата му Охару. През 1867 г. тя се омъжва за Наминосуке, когото бащата на Оден въвежда в семейството. Скоро поради болестта на съпруга си те са принудени да напуснат селото, в което живеят. В крайна сметка Наминосуке умира. Според предположенията на Робун Оден го е отровила, тъй като финансите били на привършване и той се превърнал в тежест за семейството [Marran, 2007, с. 5]. Съществуват версии, че отравянето е извършено неволно – просто отровата била обърквана с лекарството. След смъртта на Наминосуке Оден се занимава с търговия с коприна и съжителства с Ичитаро Огава, като в същото време се опитва да получи пари от Кичидзо Гото, за да помогне на Огава да реши финансовите си проблеми. След като успява да измами Гото, тя го убеждава да остане в хотела, за да получи пратка с платове. По всяка вероятност Оден също остава в хотела и те прекарват нощта заедно. Вечерта на същия ден слугинята открива в стаята тялото на Кичидзо с прерязано гърло. Оден го убива, докато спи, и му взема портфейла. Интересна е бележката на Оден, оставена на мястото на убийството – в нея тя обяснява постъпката си като отмъщение за по-голямата ѝ сестра, която, както се твърди в бележката, е убита от Кичидзо. Твърди се, че бележката е написана на театрален език и че като цяло идеята за убийството и самото убийство имат театрален характер.

В описанието на девойката Робун обръща специално внимание на тялото и външния ѝ вид. Като цяло това е характерно за разказите за жените-докуфу. Смъртта на Оден получава широка публичност – всички знаят с какво е била облечена, в каква поза е седяла и много други подробности, впоследствие изобразени от писателите. Чрез тялото ѝ медиците от епохата Мейджи се опитвали да разберат характера на Оден, нейните социални прегрешения и по този начин да проучат какво диктува постъпките на всички жени като цяло [Marran, 1995, с. 94–95].

Аутопсията разкрива силно изразени, големи гениталии, както и части от мозъка, заобиколени от много по-мека мастна тъкан. Според слуховете резултатите от аутопсията на тялото на Оден показват, че в гениталиите са открити и откраднати часовници. Всичко това говори за нейното необичайно активно сексуално желание. Гениталиите дори са отделени от тялото и съхранявани в Медицинското училище към Императорския университет в Осака, докато не са унищожени по време на бомбардировките през 1945 г. [Treat, 2018, с. 38].

Оден е една от жените, израснали в провинцията, които се местят в града, за да търсят препитание. Понякога заради това те стават проститутки, а понякога прибягват и до престъпления. След публикациите подобно „деви-

антно“ поведение става обект на засилено внимание от страна на авторите. Нейният трансгресивен живот се превръща в техен стил на писане. Историите на Омацу и Оден, силно преплетени и дори с еднакви псевдоними (и при двете има препратки към образа на Омацу), допълнително обработени и предадени на достъпен език, други, реални и все още не завършени, взаимно се подсилват в общественото въображение, въпреки различията в детайлите на техните престъпления и ситуации.

Случайки се почти по едно и също време с публикуването на историите за докуфу, тази история сякаш се синхронизира със съдържанието (не се знае кое се е случило в действителност, много от написаното от авторите е променено), като по този начин отваря едно ярко съвременно пространство за литературни, политически и социални отношения в „документалната драма“, която се превръща в първата по рода си индикация за трансгресивното, девиантно поведение на жените в началото на периода Мейджи.

Трансгресията и нейната роля

Както бе споменато по-рано, трансгресията е термин, използван във философията, който означава закономерно нарушение на всякакви закони. Това, което се счита за ирационално, което противоречи на реда, е предмет на трансгресия. Зигмунт Фройд отнася табуто към аспектите на живота, които предизвикват несъзнателно привличане и могат да служат като обект на удоволствие [Каштанова, 2016, с. 29]. Като се има предвид виждането на френския философ Ж. Батай за човешките компоненти като похот и сексуалност, може да се отбележи, че на естествено ниво сексуалната активност представлява не само необходимост от възпроизвеждане, но и ярост, предполагаща желание за постигане на удоволствие, което по никакъв начин не е свързано с ползата [Каштанова, 2016, с. 32]. С оглед тези твърдения може да се прокара естествена връзка между това в коя плоскост се проявява трансгресията и произведенията *докуфу-моно*. Тъй като образът на *докуфу* е либидна героиня, тя е изобразявана като желана, в крайна сметка женската престъпност се свързва с женското желание и похот, затова корелацията на похотта и смъртта в едно произведение само увеличава влиянието на трансгресията. Женската сексуалност, водеща до смърт, сякаш се нарежда сред нещата, които предизвикват отвращение – трупове, кръв. Сексуалността, тялото на *докуфу*, на което се обръща толкова много внимание, показва как физически „открояващата се“ жена накърнява и социалната част от събитията. Ето защо тя е „отровна“, въпреки че самата тя формира и се превръща в част от новата културна представа за жената чрез вестникарските среди.

Друг важен елемент на образа и трансгресията се крие в законодателния аспект и в начина, по който темите табу са представени в разказа. Промените в законите и създаването на нови такива превърнаха престъплението

и наказанието, но и критиката в естествена тема за пресата. Критикуването на законите и разпоредбите на правителството през периода Мейджи намира от време на време своя трибуна във вестниците, които били глобявани за публикуване на информация, за която се смятало, че вреди на държавната власт. Историите за *докуфу* можело да се възприемат като прокламация за допускане на нови свободи и излизане извън рамките на допустимото.

Първият пример за закон от периода Мейджи касае новите закони за пътуване. Жената-*докуфу* постоянно се мести и в преследване на желаното не се застоява на едно място. Тя е пътешественик, който заедно с регионалните граници нарушава и социалните [Marran, 1995, с. 56]. Един от законите, вплетени в историята за *докуфу* е приет през 1868 г., когато било разрешено да се пътува без паспорт. Оден например умело се възползва от това, както и други закони, свързани с регистрите и имуществените въпроси например, за да се сдобие със земя. Освен това се посочва, че Оден се опитва да предотврати обезглавяването си по време на процеса, като използва знанията си за свързаните с това закони, надявайки се, че ще ѝ бъде повдигнато обвинение за „непредумишлено убийство“, което я прави още „по-отровна“ и по-трансгресивна [Marran, 1995, с. 57].

Това, че една жена от ниските социални прослойки разбира законите, използва новия закон за пътуване и други закони, използва своята сексуалност и тайните желания на своите любовници, сеейки след себе си смърт, формира облика на новите реформаторски закони, които предизвикват опасност от страна на женския пол и низшите класове, където жената-*докуфу* се явява нещо като обвивка за проверка, за демонстрация на класовата дискриминация, когато героят се опитва да излезе от ограниченото положение в обществото. В този контекст произведенията *докуфу-моно* и трансгресията, изразена в тях, се превръщат в едно от кътчетата в съдържанието на „малките вестници“, където могат да се изразяват съмнения относно промените в законите и бързата модернизация на страната. Това са обекти на трансгресивен модел на поведение, който унищожава обичайните социални и политически норми.

Заклучение

Вестниците се превръщат в основен източник на разпространение на историите за жените престъпници, като те за първи път насочват вниманието към този вид героини. Всички истории са базирани на реални събития, създавайки изцяло нова категория в историята на японската литература – *докуфу-моно*.

Въз основа на изложените по-горе описания може да се обобщят някои от характеристиките на *毒婦 докуфу-моно*, сред които се открояват: 1) външната красота и привлекателност на главната героиня (антигерой); 2) сексуализацията на образа; 3) нисшия произход на женския характер; 4) убийства, извършени за собствена изгода; 5) акцент върху тялото на жената-*докуфу*; 6) нарушаване на законите, морала и социалните норми от жената-*докуфу*; 7) често изопачени реални събития; 8) театрално описание, театрални образи на *докуфу*; 9) финал с наказанието на жената-*докуфу*. По този начин историите за жените-*докуфу* дават представа не само за женската гледна точка върху престъпленията, но също така показват как телесните метафори, престъпленията, нарушаването на законите, сексуалността и последващата смърт са обвивка за разказа на един социален кръг, който се стреми да включи човек от низшата класа в националния организъм, където той унищожава всички обичайни морални йерархии. Историите показват не само проблемите, но и резултатите от тяхното решаване по радикален, трансгресивен начин. Тоест *докуфу-моно* като цяло играят също и идеологическа роля, която се засилва в условията на политически промени. Общественият ред става почти безсмислен в моменти на любов и еротична трансгресия.

Освен това произведенията и престъпленията съвпадат с времето на промяна на образа на жената в обществото. *Докуфу* успяват да се превърнат в гъвкав герой, олицетворяващ новия образ на жената в литературата, агент на дискурсите за пола, когато жената успява постепенно да навлезе в света на политиката, законите, като научава всичко от вестниците, които публикуват статии на по-достъпен език. Литературата *гесаку* се превръща в един от начините за разбиране на читателите с по-слаба способност за четене.

Така литературата *цудзуки-моно* – малките вестници във формат *кошимбун*, успява да се превърне в място за изразяване на съмнения по повод бързото навлизане на западното и модернизацията, да се превърне в прикритие за изразяване на мнения и отразяване на последиците по отношение на социалните проблеми, държавната политика. Може да се каже, че *докуфу* се превръщат в обвивка, която може да се използва по време на политически промени и върху която се оспорват идеологическите и законодателните системи, различията на женската власт (трансгресивната власт).

Библиография

1. Аmano, Кацушиге, Оден-о торимаку секай: „Такахашаи Оден Яся Моногатари“ (Светът около биографията на Демона Оден Такахашаи / А. Кацушиге – Кокубунгаку кенкю ното, Университет Кобе, 2004. – № 38. С. 1–9. – URL: http://www.lib.kobe-u.ac.jp/infolib/meta_pub/G0000003kernel_81012354 (посетен на 16.03.22).
2. Аоки Тошихиро, Накамура Нобуаки, Фукуи Тацухико, Канагаки Робун Хиакунанкай Тенджи Мокуроку (Изложба на Робун Канагаки – Каталог на експонатите) / А. Тошихиро – Нинген бунка кенкю кико кокубунгаку кенкю ширьокан, 2006. – 49 с. – URL: https://kokubunken.repo.nii.ac.jp/?action=pages_view_main&active_action=repository_view_main_item_detail&item_id=1809&item_no=1&page_id=13&block_id=21 (посетен на 06.03.22) - .
3. Беричевская, О. Ю. Творчество на Кикуги Кана и проблемите на японската масова литература „Тайшо Бунгаку“ през първата половина на 20 век: специалност 10.01.03 „Литература на чуждестранните народи (литература на страните от Азия и Африка)“ : автореферат на дисертация на кандидат на философските науки. / Биричевская Олга Юриевна – Москва, 2001. – 177 с. – URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=15986396> (посетен на 23.04.22) .
4. Голяма руска енциклопедия: Официален сайт / Министерство на културата на Руската федерация, 2005 – 2019. URL: <https://bigenc.ru/> (посетен на 06.03.22).
- Бунка Деджитару Райбулари : уебсайт / Japan Arts Council, 2018. – URL: https://www2.ntj.jac.go.jp/dglib/modules/kabuki_dic/entry.php?entryid=1004 (посетен на 06.03.22).
- Горячева, Е. А., Медии и журналистика на съвременна Япония : монография / Е. А. Горячева; Далекоизточен федерален университет, ВИ – ШРМИ. – Владивосток: Издателство на Далекоизточен федерален университет, 2021. – 204 с. – ISBN 978-5-7444-4960-5.
- Григориева, Т. П. Японската художествена традиция. / Т. П. Григориева – Москва: Рипол Класик, 1979. – 370 с. – URL: <https://www.litmir.me/br/?b=10816&p=1> .
- Докуфу? Соретомо, тейиджьо? Кай онна? Ина, кай онна? (Отровна жена? Или пък приятна жена? Или може би загадъчна?): статия / Designroom RUNE: уебсайт, 2020 – URL: <https://designroomrune.com/magome/daypage/09/0909.html> (посетен на 16.03.22) - .
- Йомиури шимбун: официален сайт / The yomiuri shimbun, 2022. – URL: <https://info.yomiuri.co.jp/english/index.html> (посетен на 01.04.22).
- Каштанова, С. М. Трансгресията като социално-философско понятие: специалност 09.00.11. „Социална философия,,: автореферат на дисертация на кандидат на философските науки. / Каштанова София Михайловна. – Санкт Петербург, 2016. – 203 с. – URL:<https://viewer.rsl.ru/ru/rsl01006651689?page=1&rotate=0&theme=white> (посетен на 23.04.22).
- Кин, Д. Японска литература от 17 век до 19 век. / прев. от англ. А. Долин, И. Лвова, Т. Редко / Доналд Кин – Москва. Главна редакция по Източна литература на Издателство „Наука“, 1978. – 432 с. – URL: https://imwerden.de/pdf/kin_japonskaya_literatura_xviii_xix_stolety_1978_ocr.pdf.
- Конрад, Н. И. Японска литература. От „Коджики“ до Токутоми. / Н. И. Конрад – Москва: Наука. Главна редакция по Източна литература, 1974. – 560 с. – URL: <https://www.academia.edu/6990336> (посетен на 23.04.22).
- Котобанку : уебсайт на Енциклопедията / Digitalio, Inc, 2022. – URL: <https://kotobank.jp/> (посетен на 06.03.22).
- Референсу кьодо дета бешу: уебсайт / National Diet Library, 2017 – URL: https://crd.ndl.go.jp/reference/modules/d3ndlcrdentry/index.php?page=ref_view&id=1000206895 (посетен на 06.03.22).

- Хирата, Юми, Докуфу-но танджьо: / Хирата Юми – „Нюшу но танджьо“, Tokyo university digital museum, 2000 – URL: http://umdb.um.u-tokyo.ac.jp/DKankoub/Publish_db/1999news/04/405/0405.html (посетен на 07.06.22).
- Хонда, Яшуо. Кушаджоси гокан кара шинбун шьошецу е – Кайка-ки бунка но теiryо: (От „Кушаджоси гокан“ до „Шинбун шьошецу“ – културни течения в началото на периода Мейджи (Кайка): изследователска статия/Ясуо Хонда \$ Национален научноизследователски литературен институт, 1988. – с. 269–295 – URL: https://kokubunken.repo.nii.ac.jp/?action=pages_view_main&active_action=repository_view_main_item_detail&item_id=437&item_no=1&page_id=13&block_id=21 (посетен на 06.03.22).
- Invitation to Kabuki: уебсайт/Japan Arts Council, 2019. – URL: <https://www2.ntj.jac.go.jp/unesco/kabuki/en/character-actor/role9.html> (посетен на 06.03.22).
- Marran, C. „Poison Woman“ Takahashi Oden and the Spectacle of Female Deviance in Early Meiji/ US-Japan Women's Journal. English Supplement, 1995. – №. 9. – С. 93–110 URL: <https://www.jstor.org/stable/42772087> (дата на досъп: 1.04.22).
- Marran, Christine. Poison Woman : Figuring Female Transgression in Modern Japanese Culture / М. Christine. University of Minnesota Press, 2007, 220 p. – ISBN: 13: 978-0-8166-4727-9 – URL: <http://ebookcentral.proquest.com/lib/waseda-ebooks/detail.action?docID=328376> (посетен на 07.06.22).
- Seventh Asian Studies Conference Japan: материали от конференцията (Токио, 21–22 юни 2003 г.) – Tokyo, Ichigaya Campus of Sophia University, Session 15. URL: <http://www.meijigakuin.ac.jp/~ascj/2003/2003.15.htm> (посетен на 16.03.22).
- Silver, M. The Lies and Connivances of an Evil Woman: Early Meiji Realism and «The Tale of Takahashi Oden the She-Devil“ / Harvard journal of Asiatic studies, 2003. – Т. 63. – №. 1. – P. 5–67 – URL: <http://www.jstor.org/stable/25066691> (посетен на 23.04. 22).
- Strecher, M. C. Who's Afraid of Takahashi O-Den? „Poison Woman“ Stories and Literary Journalism in Early Meiji Japan/Japanese Language and Literature, 2004. – Т. 38. – №. 1. – p. 25–55. – URL: <http://www.jstor.org/stable/4141271> (посетен на 23.04. 22).
- Treat, John Whittier. The Rise and Fall of Modern Japanese Literature/John Whittier Treat – Chicago, The University of Chicago Press, 2018, 401 p. – ISBN-13: 978- 0- 226- 54527 - 1. – URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.7208/9780226545271/html>.

АКАДЕМИЧНИ ПОСТИЖЕНИЯ НА СТУДЕНТИ ЯПОНИСТИ

ПРЕЗ 2021/2022 ГОДИНА

НАГРАДИ В КОНКУРСА ПО ОРАТОРСКО МАЙСТОРСТВО НА ЯПОНСКИ ЕЗИК

日本語弁論大会
2022 г.

Нихонго бенронтайкай (日本語弁論大会), или **Конкурс по ораторско майсторство на японски език**, представлява ежегодно състезание, чиито участници подготвят реч на японски и я представят пред публика. Този конкурс се провежда не само в Япония, но и в страни от цял свят, включително в България.

В България всяка година той се организира съвместно от Посолството на Япония в България и Международната фондация „Св. Св. Кирил и Методий“. В конкурса участват както ученици и студенти от държавните и общински учебни заведения, така и изучаващите японски език индивидуално или в частни езикови школи.

Участниците обикновено трябва да представят своята реч в рамките на три минути, след което им се задават въпроси от журито. Оценяват се както съдържанието и представянето на речта, така и доколко добре участниците отговарят на зададените им въпроси.

За пристрашилите да се включат младежи конкурсът е голямо предизвикателство. Подготовката обикновено започва месеци преди самото събитие. Първата стъпка е избиране на тема на речта, която трябва да е особено „присърце“ на участника, с цел да са по-въздействащи съдържанието и представянето. След това предстои написването на речта, което изисква изключително много време и усилия. След като се напише, речта трябва да се научи и да се повтаря отново и отново, като особено внимание се обръща на правилното произношение, дикция, интонация и изразителност.

Излизането на сцената и заставането пред толкова много хора е нещо изключително притеснително за повечето участници. Независимо от това, през 2022 г. Студенти от катедра „Японистика“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ успяха да вземат общо две места: първо и второ място. С първа награда е Селин Вайд, а Хрисиян Кирилов получи втора награда в раздел начинаещи.

Имената на наградените наши студенти и техните речи на японски и на български са:

СЕЛИН ВАИД

първи курс, японистика 2021/2022 г.

първа награда

(Раздел „Начинаещи“)

画家をあきらめた画家

「私には夢がある。」かつてキング;牧師が言ったように、私たちは皆、夢を持っています。

例えば、私は子供のころ画家になりたかったです。皆さんも小さい頃は大きな夢を持っていたでしょう。キング;牧師は世界を;変えました。しかし、みんながそうできるわけではありません。では彼と私たちの違いは何でしょうか?それは、私たちの多くが夢を諦めるからです。

ここでフリーダ・カーロの例を挙げてみましょう。彼女は子どもの頃、医者を目指していました。しかし今では力強い絵を描く、画家として有

名です。というのも、大きな;事故によって、医者になることは難しくなったのです。しかし、彼女は人を;癒すという夢をあきらめませんでした。かわりに新しい方法を;考えました。それは絵で人を癒すことでした。

彼女が;描いた「;二人のフリーダ」と言う絵を見たとき、私は;迷っていました。私の夢は画家でしたが、;現実的な仕事ではないと考えるようになっていました。そこで父に;相談すると、父も若い頃ミュージシャンになりたかったと話してくれました。それは実現しませんでした;趣味で;楽器をひき、私に教えてくれました。;一緒にギターをひいていると、父の夢はまだ生きていると感じました。私は音楽が好きになり、;絵と;音楽をくみあわせたいと思うようになりました。そのとき、日本語と出会ったのです。

今、大学で勉強している日本語は、私にとって「芸術」です。書道は絵のように美しく、日本語の言葉は音楽のようです。少し前まで、私は夢を諦めようとしていましたが、今はそう思いません。フリーダの夢、父の夢、そして;私自身の夢も終わることはありません。;想像していた夢とは;違うかもしれませんが、夢は;確かに今の自分の;一部となっています。そして形は変わっても、夢はつながって進んでいると思います。

私は、絵の;具で絵を描く画家にならなかったかもしれませんが、日本語という「言葉」で絵を描く画家になりました。

私たちは人生を;通して、;常に夢に向かって動き;続けているのです。

Мартин Лутър Кинг казва: „Имам една мечта“. Вярвам, че всички ние също притежаваме съкровено желание, мечта. Самата аз мечтаех да стана художник. Навярно всички още от деца носят големи мечти. Тук възниква въпросът какво различава нас от Мартин Лутър Кинг? Как той успява да промени света, а ние не? Отговорът се крие в това, че повечето от нас престават да мечтаят.

Като дете Фрида Кало например е искала да стане лекар. Днес обаче тя е прочута с това, че е художничка. Инцидент променя коренно живота ѝ. Въпреки нанесените физически щети инцидентът не прекъсва волята ѝ и тя успява да намери нов начин, по който да сбъдне мечтата си. Започва да лекува чрез изкуството.

Нейната картина „Двете Фриди“ всъщност излекува мен. Първия път в който я зърнах се почувствах изгубена, защото творбата олицетворяваше красноречиво кръстопътя, на който се намирах. Мечтата ми бе да стана художник и натам ме дърпаше сърцето. Но разумът ме теглеше към нещо по-постижимо, работа, с която да си осигуря светло и сигурно бъдеще.

Докато тази битка бушуваше в душата ми, се обърнах към баща си. Той ми сподели за своята неосъществена мечта. Искал е да стане музикант. Дори да не бе професионално, той продължаваше да свири на китара и научи и мен. Докато ме учеше разбрах, че мечтата му бе още жива, още е там, макар

и видеоизменена. Заобичах музиката и реших да я комбинирам с изкуството. Тогава се натъкнах на японския език.

Днес японският език, който изучавам в университета, е изкуство за мен. Калиграфията е като да рисувам, а тоналността на езика е като мелодия. Допреди мислех, че напълно съм загърбила мечтата и сърцето си, но вече не смятам така. Мечтата на Фрида, мечтата на баща ми и моята собствена продължават да живеят чрез мен. Вярвам, че макар и видеоизменена, мечтата продължава да бъде.

Аз не станах художник, който рисува с бои, но станах артист, който рисува с думи. В крайна сметка вярвам и се надявам, че накъдето и да поемем в живота, се движим към сбъдването на мечтите си – под една или друга форма.

Усещания:

Участвах в Бенрон тъй като имах нещо, което исках да споделя със света. Конкурсът бе благоприятна възможност да се докосна до различни гледни точки, както на участниците, така и на преподавателите, които бяха там, през всяка стъпка от писането на речта. Обогатеният ми мироглед е нещото, което ценя пред всяка друга награда.

Не мога да не спомена и факта, че успех осезаемо да надградя нивото си по японски език.

Исках да кажа нещо на света ала в началото то бе неопределено, лишено от измерения и дълбочина. С подкрепата и насоките на преподавателите, чуждестранните студенти и колеги си обаче моите чувства и мисли придобиха една красива форма. Искрено благодаря на всички! Надявам се да съм успяла да опиша частица истина за душата.

ХРИСИЯН КИРИЛОВ

първи курс, японистика 2021/2022 г.

втора награда

(Раздел „Начинаещи“)

インスピレーションの雷

皆さん、;明日までの;大事な;課題があると思い描いてください。プレゼンテーション、パフォーマンス、スピーチ、何でもいいです。私たちはそれを「やる気」がありますが、何か足りないのです。創造性が必要なプロジェクトをするとき、人には、やる気以上の何かが必要になるのです。それは素晴らしい「アイ

デア」や、「エネルギー」であり、もしかしたら「神の力」なのかもしれません。これを私たちは「インスピレーション」と呼びます。

インスピレーションがあるとき、仕事のモチベーションは;上がり、簡単になるし、;面白いです。でも、そのインスピレーションをどうやって見つけなければならないのでしょうか。

答えは簡単です。できません!探しても、待っても、見つけることはできません。インスピレーションは雷のようなものです。;誰にも;予測できなく、ある;日、;突然やってきます。

私もこのスピーチを書きながら、同じ問題に;悩みました。なかなかインスピレーションが;湧かず、締め切りが近づき、ストレスや不安などを感じ始めたのです。スピーチを;諦めようかと;考えていた時、先生が私に「;続けるのか;決めなさい」言いました。先輩に ;相談したところ、弁論大会は日本語が上手になるのに、役立つ、と言ってくれました。そこで、私は自分の日本語を;磨くため、やっぱり申し込むことにしました。日本語がペラペラになるためには、自分が今できることに目を向け、本当に頑張らなければなりません。努力と時間を;投じたら、それに;見合った;成果と2 ;達成感を;得ることができます。そして自分のプロGRESSに気づいた時、大きなインスピレーションがだんだんと近づいてきます。;大事なのは、そのインスピレーションの雷がs11 ;落ちてくるのを感じた;瞬間に、;勇気を;持って;捕まえることです。この「ひらめきの;稲妻」を自分のものにする必要があるのです!

インスピレーションは探すものではなく、向こうからやってくるものです。私たちは、インスピレーションを;両手を;広げて;迎えなければなりません。今できることに;集中して、;根気とモチベーションを;保つことにより、やがてインスピレーションは私たちの道を;照らしてくれるでしょう。

最後に、パブロ・ピカソの言葉を;引用します。「インスピレーションはたしかに;存在する。しかし、それが;訪れるのは、あなたが働いているときに;違いがない。」

Гърмът на вдъхновението

Драги слушатели, представете си, че ви е възложена важна задача за идния ден, без значение дали е презентация, представление,...реч. Макар да имаме готовност и желание да изпълним задачата, нещо липсва. Когато се занимаваме с творчески проект, ни трябва нещо повече от просто мотивация. Това може да е блестяща идея, енергийна сила, или дори божествена намеса. Аз наричам това вдъхновение. Благодарение на него, трудът ни става по-лесен, по-интересен, а ние самите – по-мотивирани да го завършим. Но как да намерим това вдъхновение?

Отговорът е прост. Не можем! Дори да го чакаме, или да го търсим, то не е нещо, което сме способни да открием. Вдъхновението е като гръмотевица – непредвидимо и напълно случайно явление.

Със същия проблем се борих и аз, докато пишех тази реч. Трудно намирах вдъхновение и с приближаването на крайния срок усещах как стресът и притеснението ме започват да ме поглъщат. В един момент обмислях да се окажа окончателно от речта, но тогава един от моите преподаватели остроумно и духовито ми каза : „Прецени дали и как да продължиш“. Консултирах се с моите семпай, които ме убедиха, че конкурсът по ораторско майсторство ще ми бъде от изключителна полза за осъвършенстването на японския ми език. Това беше и първоначалната причина да се запиша – тласъкът, който конкурсът щеше да ми даде в изучаването на езика за напред. За да говорите свободно японски, както и за изпълнението на каквато и да е творческа задача, трябва да се съсредоточите, върху нещата, над които имате контрол и нещата, които можете да свършите в настоящето. Ако положите усилия и отделите време, не след дълго ще усетите плода на вашия труд. Веднъж щом сами видите своя напредък, ще усетите как всъщност бленуваното вдъхновение малко по малко се доближава към вас. Най-важното е да сте готови в момента, в който гърмът на вдъхновението удари, да успеете да го уловите, а това ще стане именно чрез положените до този момент усилия.

Вдъхновението не е нещо което откриваме, а нещо, което открива нас. Ако се концентрираме върху това, което можем да направим сега и запазим постоянство и упоритост, вдъхновението в крайна сметка ще освети пътя ни.

Бих искал да завърша с цитат на Пабло Пикасо: „Вдъхновението съществува, но ще дойде при теб, докато се трудиш“.

Усещания:

Записах се за конкурса по ораторско майсторство на японски език след многобройни препоръки от преподаватели и колеги, които вече са се явявали. Бях убеден, че опита, който ще натрупам ще бъде предпоставка за бъдещето ми в изучаването на японски език. Макар да не изпитвам притеснение, говорейки пред публика, подготовката за конкурса криеше други трудности. Да запазя постоянство и да работя над речта си отново и отново, да се стремя с всяко пренаписване тя да стане по-добра и да успея адекватно да отговоря на въпросите на журито, без да се губя в мислите си, са препятствия, които не бих преодолял, ако не бях проявил инициатива за участие. С подкрепата и насоките на моите семпай, преподавателите от катедра „Японистика“, както и на чуждестранните студенти от Япония успях да се преборя с предизвикателството, което е „Бенронтайкай“, и нямам търпение за следващото такова.

НАГРАДИ ЗА ЕСЕ НА ЯПОНСКАТА ФОНДАЦИЯ „АКЕБОНО“

Гордост за Японистиката: три от шестте приза дойдоха в България!

През януари 2022 година Японската фондация „Акебоно“ обяви конкурс за написване на есе от студенти, изучаващи японски език.

Участниците имаха възможност да пишат за преживяванията си в Япония, които са ги вдъхновили при посещение на страната; или ако все още не са били там – какво биха искали да направят, научат, или видят там.

Огромна радост за всички беше новината, че от предоставените общо шест награди, три бяха спечелени от студенти в 4-ти курс на катедра Японистика. Андреана Ташева спечели наградата на Университета Кароли Гаспар (Унгария), Анна-Мария Кирилова получи приза на Телевизия Ивате Менкой, а Марта Траянова заслужено взе почетния приз на фондация Акебоно.

Представяме есета на победителите:

心の道

ПЪТЯТ НА СЪРЦЕТО

Анна-Мария Кирилова
специалност Японистика, IV курс

В есето ми за конкурса на фондация „Акебоно“ излагам нещата, които бих искала да направя, в случай че имам възможността да се обучавам в Япония. Озаглавих го „Пътят на сърцето“, защото избрах да се фокусирам върху духовния аспект на такъв тип изживяване. В началото на есето отбелязвам, че според мен най-ценният опит, свързан с пребиваването в Япония, е възможността човек непосредствено да усети душата на страната на изгряващото слънце. Познавайки се на това твърдение, в следващите редове посочвам моите предложения за начини за свързване с японската духовна същност като съзерцаване на свещената планина Фуджи, която е обект на художествено увековечаване от векове насам, преживяване на смяната на сезоните и разгръщането на годишния празничен календар, съприкосновение с красотата на японската природа, запознаване на място с традиционни изкуства и занаяти, сливане с потока ежедневието на японското общество, както и осъзнаване на ролята на езика не само като утилитарен инструмент за общуване, но и като храм, където се помещава колективната духовна

същност на неговите носители. Завършвам написаното с надеждата, че посредством словото съм успяла да се докосна до японската душа, независимо от ограниченията на физическото разстояние между България и Япония.

岩手めんこいテレビ賞
氏名: キリロヴァ アンナ・マリヤ
作品名: 『心の道』(日本留学未経験の部)
国籍: ブルガリア

日本に留学したら、日本の心を感じたいです。母国では、日本文化や日本語を学ぶことができるにもかかわらず、日本に行ったことがなければ、日本の心を感じることができないという意見を持っています。だから、留学するのは大事な経験だと思います。

私は子供の時に偶然、葛飾北斎の浮世絵が目に入りました。そのとき、日本について何も知りませんでしたが、日本芸術は不思議な魅力があると思って、日本に興味を持つようになりました。これをきっかけにして日本文化について調べることを決めました。それから日本文化や言語に関心を持って、日本学科を専攻することを決断して、日本文化の他の多くの側面に興味を持つようになりました。例えば、伝統的な文化や年中行事だけでなく、社会学やポップカルチャーです。日本では現代と伝統的なことの組み合わせは魅力的だと思います。私は日本に一度もいったことがないので、実際に日本の心を感じることができないという意見を持っています。そのため、日本に行きたいです。

日本に行ったら、一番したいことは富士山に登ることです。子供のときに見つけた葛飾北斎の浮世絵の題材は富士山だったので、富士山に登ることは私の子供の頃の夢です。私にとって富士山への道は日本の心への道です。そして、古来から富士山は日本人にとって信仰対象であり、神が宿る山として敬われてきました。また、その美しい山の姿は和歌や浮世絵の題材にもなり、日本や西洋の芸術にも影響を与えてきました。そのような歴史から、富士山は世界遺産に登録されました。日本一の高さである富士山の山頂に登り切ってそこからみる景色は、登った人にしかわからない感動だと思います。

日本の心への道は自然の道なので、日本の自然の美しさを楽しみたいです。日本四季おりおりの自然の美しさは言葉で伝えられない美しさです。だから、日本の四季のめぐりを感じたいです。日本の季節感がない人は日本の心を感じることができないと思います。日本に行ったことがない外国人は世界的に有名な俳句のような日本文学や芸術の作品の本当の美しさがわかることができないのではないのでしょうか。日本人の暮らしの知恵の元は人と自然の共生です。その理由として、日本に行ったことがない外国人は季語の意味がわかって、言葉の心が感じられません。日本の季節とともに生きて、季語を感じることは、すなわち日本人の暮らし方の伝統を知る有力な手がかりになると言っても過言ではありません。

また、日本の心を感じるために、人間と自然との関係がわかることは必要だと思います。だから、私にとって日本の日常生活を経験するのは大事なこ

とです。日本の暮らしの中で、色々な文化や風習に触れて、視野を広げたいです。さらに、日本で生活しながら、日本語を話す能力を向上することができるようになります。海外生活では一歩家の外に出れば、スーパーでも大学でもすべてが日本語のスピーキングの練習と言う環境になります。そういった環境の中にいると自然と人々が普段使っている言葉のフレーズや表現法を覚えるようになります結果的に英語力の向上に繋がります。

私の母語で心という言葉の意味を表す一つの言葉がないので、日本語の勉強のおかげで心の意味がわかるようになりました。その理由として、私の一番好きな日本語の言葉は「心」です。私の一番好きな漢字はみちの漢字なので、この2つの言葉を組み合わせて、心道という言葉を作りました。「いいなあ」と思って、私と日本の関係を言い表すために、この言葉を使うことを決めました。そのようなわけで、この作文の題名は「心の道」です。この作文のおかげで、日本にいらなくても、心の中で日本に行って、日本の心をすこしだけ感じるようになりました。

日本を理解するために

ЗА ДА РАЗБЕРА ЯПОНИЯ

Марта Траянова

специалност Японистика, IV курс

Винаги съм била запленена от Япония, още от детството си. Културата, историята, природата, хората – стремежът да науча повече за тях ме води цял живот. Но въпреки всички прочетени книги, изгледани филми, научени йероглифи, тази „страна на чудесата“ все още изглежда в известна степен непонятна и недостижима. В това есе разказвам за своя път към Япония, все още не достигнал своята кулминация. Целта бе да размишлявам върху възможностите човек да се запознае с една много различна и непозната държава и изводът е, че трябва тя да бъде истински преживяна. Без пряк контакт и абсолютно потапяне в бита, традициите и реалността на Япония, тя винаги остава „неразбрана“.

子供の頃、日本は何か魔法の国のように思えた。日本の映画やアニメを見て、日本人が自然やお互いに調和して生きている姿に憧れていた。もともと自然や動物が好きな私にとって、この社会は夢のように思えたのだ。子供のような甘い考えだったかもしれませんが、私が切望していた釣り合いのとれた円満な生活が実現可能で、しかも高く評価される場所を見つけたと思ったのである。文化、歴史、動植物、人々、そして食べ物まで、すべてが魅力的に見えたのである。私はただ、そのことをもっと知らなければならなかったのだ。

したがって、私は日本について学び始めたのだ。多くの本や記事を読み、さらに映画やアニメを観て、できるだけその文化に近づこうとした。しかし、それだけでは不十分で、いくら学んでも、実は何もわかっていないような気がしたのである。ゆえに、大学では日本学科を専攻することにした。言葉を学び、文化や歴史を実際に体験した人々から見聞を広め、ようやく日本を理解し始めたと思ったのである。しかし、それでも未だに物足りなさを感じていた。

日本語は私にとって非常に難しいものだった。最初は「夢の国」に近づくための一歩だと意気込んでいたのですが、だんだん複雑になると、やる気が失せてきた。さらに悪いことに、私は「本当の」日本語を学んでいないように感じた。教科書を読み、漢字や文法を覚え、取るに足らない作文を書いているだけで、実際に使うことができないのである。そして、日本人の留学生と

会ってコミュニケーションをとることができても、いつも私たちの間には壁があるように感じていた。同じ言語を使っているように見えても、本当に理解しあえないのだ。私はすっかり苛立ちを覚えてしまった。歴史も文化も言葉も勉強しているのに、どうして日本人と分かり合えなかっただろう。

そのとき、何が足りないのかがわかってきました。勉強したことを実際に体験したことがないのだった。日本に関する本を読み、映画を見、言葉を完璧に学んでも、日本の社会や文化を正しく理解することはできない。そのためには、「日本人の生き方」を直接体験し、できるだけ多くの日本人とコミュニケーションをとり、この国の不思議な世界にどっぷりと浸かるしかないのである。そのとき、日本に行くことが私の重要な目標になったのだ。

今のところ、日本に住むとか、日本で仕事をするとか、そういう長期的な目標はありません。ただ、日本に行って学びたい、それ以外に言いようがない。子供の頃、そして大人になってからも私を魅了するこの「魔法の国」の「謎」を解き明かしたいのです。人々とその文化について、日本人の自身から学びたい。彼らの言葉で語り合いたい。月並みな言い方ですが、ある社会や伝統を理解するには、その土地に住んでみるしかないと思う。

しかし、日本で暮らし始めても、外国人である私が日本人の生活様式に「深く」入り込むことはできないかもしれないことも理解している。さまざまな壁がある。自分の文化的背景や出自が、異なる視点での体験の妨げになる可能性すらある。しかし、このように自己反省しながら、可能な限りその壁を乗り越え、不適切な場合は限界を超えないように最善を尽くしたいと思う。真面目な「研究者」は、できるだけ公平な立場で、自分の興味のある環境を汚さずに、ただ観察し、経験し、関与することを心がけなければならないのである。

そこで、私は今、日本に行って実際に学ぶために、日本語、文化、歴史を勉強している。これは完全に矛盾しているように思える。しかし、それは他のどの国でも同じことだろう。一つの国の複雑さを本当に理解するためには、まずしっかりと基礎知識を身につける必要があるのである。その先にあるのは、「既知」と「現実」の差異を探ることであり、真の気づきとは、教育と経験の両方から得られるものなのである。

心を鍛えること

КАЛЯВАНЕ НА ДУХА

Андреана Ташева

специалност Японистика, IV курс

Още от гимназията проявявах интерес към Япония и мечтаех да отида там, но не съм си и представяла, че ще уча в японски университет. Япония се намира на изцяло различен континент, а и смятах японския език за труден за научаване, така че за мен беше една почти невъзможна за изпълнение мечта. Скътах това свое желание дълбоко в сърцето си и го пазех в тайна, без да полагам усилия и да се стремя към тази си мечта. Страхувах се да не се проваля, защото пътя към Изтока ми се струваше изключително труден и шансът да се откажа по средата беше голям.

Съдбата обаче ме отведе на прага на специалност Японистика. От самото начало научих поговорката “Седем пъти падни, осем пъти стани“, която е известна на всеки, устремил поглед към страната на сакурата. Аз самата осъзнах значението ѝ в момента, когато се качих на самолета за Япония. Откакто започнах обучението си в Софийски университет дотогава неизказаната ми мечта стана явна и реших да полагам усилия за реализирането ѝ. В рамките на 3 години кандидатствах няколко пъти по различни програми за заминаване в Япония, но се провалях всеки път. Въпреки това обаче продължих да давам всичко от себе си и накрая успях. Не мога да опиша с думи щастието, което изпитах. Докато бях в самолета осъзнах, че именно благодарение на тази моя мечта и интереса ми към Япония съумях да каля сърцето си. Провалът вече не ме плаши. Разбрах, че мога да преодоля всичко в името на целта си. Затова се постарях всеки един ден от обмена ми в Япония да е ползотворен.

Най-накрая успях да се добера до това, което наистина искам да правя и уча. Имах възможността да прекарвам време в интернет кафе, да чета манга на воля и да посещавам различни библиотеки до насита. Можех да се сдобия с най-различни книги и научни материали, до които по принцип нямам достъп в България. Успях да разбера много повече за всички теми и области, свързани с Япония, които някога са ме интересували. Също имах възможност за много практика на терен. Дали бях обикновен турист, дали ходех на някое затънтено място, дали разговарях с местните хора, дали посещавах уроци по кинцуги, каквото и да правех, бях удовлетворена. Успях да се срещна както с японци, така и с други чужденци с разнообразни глед-

ни точки, в резултат от различната среда, в която бяха израснали. В това число - успях да завържа и трайни приятелства, продължаващи и до ден днешен. Точно защото знам, че на 8900км от мен има важни хора, продължавам всеки ден без да се отказвам. С една дума дори и да падна, съм спокойна, защото винаги ще имам хора, които да ми подадат ръка и да ме подкрепят. Те може физически да са далеч от мен, но винаги ще са близо до сърцето ми.

В резултат на всичко, което преживях, стигнах до заключението, че този свят наистина е всеобятен. Възможностите за избор са безброй. Разбира се, това е общоприета истина, но за първи път я осъзнах от първо лице в Япония. Каквито и злочестия да ме сполетяват, ако наистина целта, която съм си поставила, е важна за мен, нямам друг избор освен да продължа напред към нея. Или пък ако след като опитам, се окаже, че това не е моето призвание, ще се престраша да пробвам нещо различно. Животът е една неспирно течаща река - каквото и да се случва, тя продължава само напред.

Не е като да съм единствената на този свят - аз съм една малка част, една брънка от цялото. Не искам просто да грабя даровете и всичко, което света ни предоставя, а - да допринеса за обществото според предела на силите и възможностите ми. Изучавайки Японистика, се доближавам все по-близо до различни непонятни за мен култури. Осъзнавам, че в основата на всичко това стои себепознаването и разбирането на първоизточника - родната култура, традиции и обичаи. Ако то липсва, е изключително трудно да разбера някоя различна култура, тъй като не всичко опира до способността да я сравним с родната ни. Няма смисъл да даваме оценка кое е хубаво и кое - лошо, а по-скоро трябва да сме способни да вникнем в причината за межкултурните особености. Това усещах при всяка презентация или открит урок за България, които изнасях пред японски деца и възрастни.

Докато бях в Япония успях да стана по-независим човек. Осъзнах колко е важно личното развитие. Научих се да пътувам сама надалеч, а и владеенето ми на японски език се подобри - най-накрая спрях да бъркам употребата на глаголите “ару“ и “иру”, които познавам от първи курс. Неизменна част от личностното развитие е не просто израстването и извоюването на независимост в личен план, но и - способността да лекуваме раните на сърцето.

В този ред на мисли - аз обичах да рисувам още от дете, но в даден момент уменията ми се оказаха недостатъчни и въпреки че имах талант, смятах, че не съм достатъчно добра. Така спрях да практикувам любимото си хоби. Колкото и да се стараех, всеки път щом видех крайната рисунка, изпитвах силни чувства на недоволство. Тъй като постоянно се фокусирах над резултата, забравях да се наслаждавам на самия процес. Откакто се отказах от това любимо занимание, сърцето ми беше вечно тъжно. Но така или

иначе бях в Япония - реших да обиколя местните художествени галерии. Благодарение на това преоткрих уменията да се наслаждавам на изкуството и реших да започна да го развивам. По този начин можех отново да изпитам щастие при допира със света на изкуството.

Другото, което ми позволи да се освободя от товара в сърцето, е съдбовната ми среща с някои съвременни творци. Заедно с тях разговаряхме на различни теми, препускахме през палитрta от емоции и това, което ми припомниха, е именно насладата от самия процес, която бях изгубила. Ако наистина изпитваме удоволствие от дадено занимание, няма значение дали сме добри в него. Осъзнавайки това, аз започнах отново да рисувам. Постепенно реших да се отнасям по същия начин и към останалите препятствия в живота.

Да обобща - когато ме попитат какво съм успяла да постигна чрез обмeнa си в японски университет, отговарям следното - калих своето сърце. Макар и малко - пораснах и се върнах в България като по-силен човек. Вече не се плаша от сбъдването на мечтите ми. Мога да се боря за тях със зъби и нокти докрай.

Хоризонтът ми се разшири, когато реших да посетя Япония. В детство бях много любознателна, но когато станах по-голяма, интересът ми към Япония се превърна в мечта. В гимназията бях единственият човек, който се занимаваше с японски език. В гимназията бях единственият човек, който се занимаваше с японски език. В гимназията бях единственият човек, който се занимаваше с японски език.

В гимназията бях единственият човек, който се занимаваше с японски език. В гимназията бях единственият човек, който се занимаваше с японски език. В гимназията бях единственият човек, който се занимаваше с японски език.

В гимназията бях единственият човек, който се занимаваше с японски език. В гимназията бях единственият човек, който се занимаваше с японски език. В гимназията бях единственият човек, който се занимаваше с японски език.

入れそうだった。また、日本学の中、好きなテーマか分野についてはたくさん調べたり、新しい情報を得たりすることができた。その上に、好きな範囲でフィールドワークもできる機会がいっぱいあった。そして、普通の観光客のように、面白くいつも行きたかったところや今まで聞いたことがないところを巡ったか、近所の方と話し合ったり、金継ぎのレッスンを受けたりしたか、どちらにも満足できた。どちらでも報われたものであった。本当に色々な環境で育てられ、全然違う視点を持ってきた日本人も外国人にも出会えた。その中、帰国しても仲良くできる友達もできた。その友達とは8900キロメートルで離れているのに、そのような人がいるから悲しめずに頑張れる。一言で、転んでしまってもまた手を伸ばし、支えてくれる人は距離なら私から遠いのだが、心に近くにいるから、安心できる。

体験は色々ができ、現場で今まで得た知識も実践でき、様々な相手と交流できたことを通じて、このような結論に至った。この世界は本当に幅ひろい。チャンスや選択肢などは数え切れない。もちろん、それは当然なことだが、初めてそれは感じられたのは日本での留学であった。間違えても、何かに落ちてても、自分の目標はそこまで大切にしたら、前向きに進むしかない。苦しくても、頑張らないといけないこと。あるいは、試したあと、それは私の天職じゃないと分かってきたら、違うことに挑戦しても大丈夫だ。人生は川の流れのようであるから。何が起ころうとも、前に進むことが大事だ。それは日本で感じたことがある。

その上に、この世界に私だけ一人であるわけじゃない。自分はただ一つのちっちゃい部分である。世間の贈り物、宝物をもらうだけでなく、私も恩返しをしないとけない。つまり、実力を生かせる範囲で、この世間に、社会に何で役に立てばいいと思う。日本学の学習を通じて、異文化の理解へ向き合っている私はまず自分の文化、自分のことを知る必要があると思う。それはまだまだだったら、異なる文化などに組みにくいと意識した。異文化が理解できるように、自分の文化と比較できる能力しかが必要じゃないわけではない。異文化の中、このところがいい、このところが悪い、と指摘することじゃなくて、それより、この理由でこうなってきた判断ができる能力のほうが必要である。日本で何回か母国を子供や大人に紹介したとき、それはより深く感じていた。

留学でもっと自立できたと思う。色々を体験し、考えたり、意識したりしながら、自己発展が重要なものと分かってきた。一人旅行もできたし、日本語の能力も少しでも磨けたと思う。やっと「人がある」じゃなくて、「人がいる」と言うことに慣れてきた。元々「ある」と「いる」の使い分けが分かっていたのに、日本へ行くまえに、話すとき、「人がある」と言ってしまうがちであった。そして、自分を発展するには不可欠なものは成長のことである。自立だけでなく、心の悩みも解決しないといけない。

そう言えば、私は子供時代から絵を描くことが好きだったが、ある時点で実力が足りなく、自分は才能を持ったのに、上手じゃなかったと思ったから大好きな趣味をやめた。絵を描き、頑張っても、結果を見たとき、自分の絵にいつも不満だった。結果だけに集中したから、絵を描いたプロセスの楽しさを忘れてしまった。大好きな趣味をやめてから、ずっと心が悲しかった。しかし、日本にせっかくだから、美術館巡りをやってみた。それをきっかけに、二つのこ

とが意識できた。一つ目はアートの鑑賞がすごく楽しいことである。だから、自分の鑑賞力も養った方がいいのじゃないだろう。できたら、またアートに楽しめるから。そして、色々なアート系の人々に逢うことができた。色々について話し合ったり、色々一緒に体験したりできた。その人々が思い出してくれたのは即ち絵を描いたプロセスの楽しさである。大好きなことだったら、自分はそれが上手なのかと関係ない。ただプロセス、作業に楽しんでも結構である。それが分かった私はまた自分の大好きな趣味をやりはじめた。少しずつ人生への扱い方としても、その考え方を受け取れた。

要するに、日本の留学で何が実現できたかという、私は心を鍛えられた。少しでも成長ができた。より強い人として帰国した。自分の夢を叶えるのは怖くないと思い、最後まで頑張る人になるようにしている。そういうことである。

УЧАСТИЕ НА СТУДЕНТИ ЯПОНИСТИ

В АКАДЕМИЧНИ СЪБИТИЯ

ДНИ НА ОТВОРЕНИТЕ ВРАТИ

На датата, посветена на стремежа към интеркултурна комуникация чрез изучаване на чужди езици, катедра „Японистика“ организира троен празник на словото. Тематично обвързани с *котодама* – концепцията за творческата магична сила на словото – бяха отбелязани Европейският ден на езиците (на 26 септември), Денят на отворените врати на катедрата и 70-годишният юбилей на доайена на академичната японистика – проф. дфн Бойка Елит Цигова. Събитията бяха част от 33-те Дни на японската култура в България.

Зала „Емил Боев“ в Центъра за източни езици и култури беше изпълнена с десетки студенти, колеги, съмишленици и почитатели на японската култура, официални лица и чуждестранни гости.

Мотивът за езика и ролята му за разширяване на кръгозора и хоризонтите на младите хора, просветителската мисия на преподавателите по чужд език и култура, както и приносът на проф. Цигова за полагане на здрави основи за изграждането на знакови образователни и академични мостове между Япония и България бяха многократно отбелязани в поздравителни адреси от ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ проф. д-р Анастас Герджиков, Временния и пълномощен посланик на Япония в България Н.Пр. Хироши Нарахира, декана на Факултета по класически и нови филологии проф. д-р Мадлен Данова, директора на ЦИЕК проф. Иво Панов, представители на студентите и преподаватели от катедрите в ЦИЕК, на Студентския клуб на япониста и множество приятели на японистиката в България.

Положено беше началото на една традиция: връчване на почетен плакет за цялостен принос към развитието на японистиката в България.

Първи носител на тази награда е първостроителят на българската японистика професор, дфн Бойка Цигова.

КОЛЕКТИВНИ ПРОЯВИ

НА СТУДЕНТИ ЯПОНИСТИ
ПРЕЗ 2021/2022 ГОДИНА

ПЕТНАДЕСЕТИ ПРАЗНИК НА ЯПОНСКАТА КУЛТУРА «БУНКАСАЙ»

На 17.07.2022 г. в Центъра за източни езици и култури (ЦИЕК) в гр. София се проведе Петнадесетият празник на японската култура «Бункасай» с тема «Танабата - Пътешествие сред звездите».

След двугодишна пауза с общи усилия студентите от специалностите „Японистика“ и „Южна, Източна и Югоизточна Азия“ участваха в организирането на събитието, представящо най-различни аспекти от японската култура.

Гостите се насладиха на японска кухня на щанда за готвене - там се предлагаха японски ястия като суши, онигири, карааге, окономияки и тамагояки. На щанда за калиграфия пък всеки имаше възможност да се сдобие с листчета с красиво изписани йероглифи или такива с техните имена на японски език. Засилен интерес породил щандът за Танабата, от който всеки посетител можеше да вземе хартия тандзаку, върху която да напише своето желание, а след това да го закачи на японските сакури в двора.

В сградата на ЦИЕК бяха разположени най-различни стаи - посетителите наблюдаваха три демонстрации на автентична чайна церемония, тестваха уменията си по шьо:ги и го в стаята по настолни игри, участваха във викторина в аниме стаята, слушаха лекция на тема „Епохата Сенгоку и заветът на тримата обединители на Япония“ и гледаха късометражния филм „Хина“ в историческата стая. За най-малките посетители най-забавна бе стаята на Цукуруibu, където всеки можеше да изработи разнообразни и красиви ръкоделия. Не на последно място в стаята за Кицуке гостите имаха възможност да облекат автентична японска юката и да се снимат със своите приятели, сред красиво аранжиран фон, напомнящ японската природа.

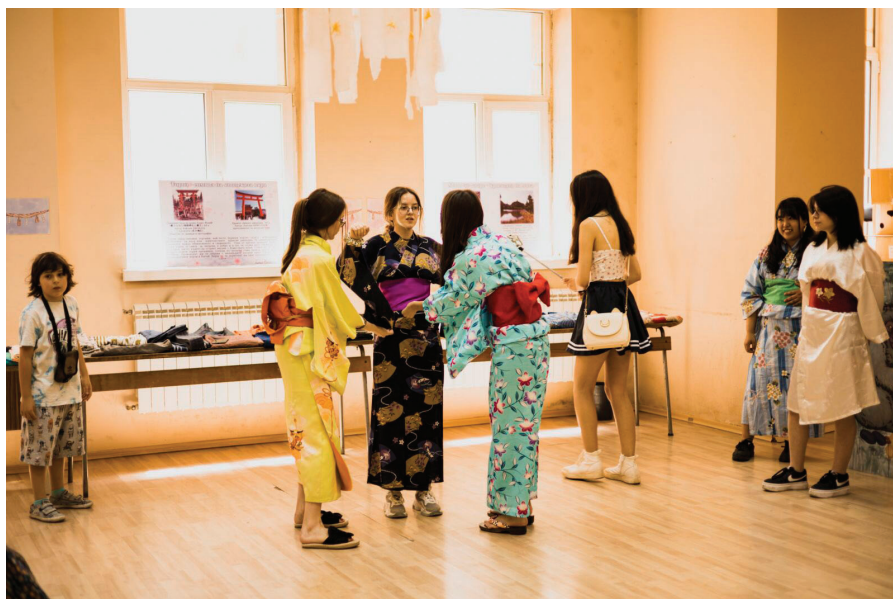
В края на празника се проведе сценичната част. Официални гости бяха Негово Превъзходителство г-н Нарахира Широши, както и деканът на Факултета по класически и нови филологии проф. д-р Мадлен Данова, които изнесоха приветствени речи към участниците и гостите на празника.

На сцената студентите изпълниха две японски песни, танцово представление на песента „Ауа“, театрална пиеса, японска хумористична история „Джугему“, както и традиционен японски танц „Бон Одори“.

От името на всички участници и организатори на събитието Студентският клуб на япониста искрено благодари на хората, които присъстваха на нашия празник!

Константин Киров
Председател на Студентския клуб на япониста

ОСМИ БАЛКАНСКИ ЛАГЕР ПО ЯПОНСКИ ЕЗИК И КУЛТУРА

Лагерът се осъществи с любезното съдействие на Японската фондация и с подкрепата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Организаторите благодарят на всички лектори доброволци, които помогнаха това събитие да се превърне в значим празник на знанието и връзката с Япония.

Лагерът се проведе след четиригодишно прекъсване, между 25 и 29 септември 2022 г. под ръководството на гл. ас. д-р Цветомира Иванова и със съдействието на целия екип на катедрата, студенти и преподаватели от университетите Бабеш Бойй, Християнския университет „Димитри Кантемир“ (Румъния), Белградския университет (Сърбия), Университета по маркетинг в Чанаккале (Турция) и домакините от Софийския университет съпреживяха четиридневен празник на интеркултурната комуникация с помощта на японския език и култура. Двадесет студенти и девет преподаватели взеха участие в празника на насърчаването на изучаването на един толкова далечен език като японския.

Балканският лагер по японски език и култура е знаков с разнообразните си дейности, вариращи в широкия диапазон от академични занятия по език, семинари по калиграфия, шог и кото, работилнички за японска храна, до походи на Витоша и учебна екскурзия до Пловдив. Тази година основна тема беше „Градската култура“, която тема бе разгърната богато от лекторите, сред които значими преподаватели и творци от Япония, Германия, Русия и Швейцария.

„ЛЕТЕН УНИВЕРСИТЕТ“ – ЛАГЕР В СИНЕМОРЕЦ

През последните десетилетия катедра Японистика организира почти всяка година изнесени мероприятия. Едно от тях бе „Летен лагер по японски език и култура“ само за студентите от катедрата Японистика на Софийския университет. Първите стъпки в посока организиране на този лагер стартира преди няколко години плахо, само със неколцина студенти от последен курс на обучение в бакалавърската програма.

През лятото на 2022 година лагерът прерасна в по-мощен формат – „Летен университет – продължаващо обучение в творческа среда“. Тази нова инициатива на катедра Японистика бе реализирана в базата на Софийския университет в Синеморец.

За трети път студенти и преподаватели се срещнаха в Синеморец – обединени от една обща идея – да споделят опит, знания, творчески порив и да опознаят себе си и останалите. Масовното събитие събра представители от различните курсове на образователния процес: бакалаври, магистри, докторант, студент по Еразъм+ от една страна и преподаватели (хонорувани, щатни, гост-преподаватели и изследователи) – от друга.

Основната цел на проекта бе обединяване на общи усилия за взаимно опознаване в творческа среда, мотивация на всички участници в лагера да

намерят общ език въпреки различията както в образователен план, както и различията между различните поколения.

Предложението, което ни събра този път бе мотивирано от идеята да бъде разгледано едно литературно произведение в контекста на обучението като обвързаност между различните теоретични и практически хуманитарни дисциплини. В центъра на изследователската задача бе произведението от съвременната японска литература „Кафка на плажа“ на Харуки Мураками, което бе обсъдено в контекста на литература и език, култура и история, философия и възпитание, обучение и възприятие, правила и порядки на обществения живот, изкуство и съвремие.

Ръководител на проекта: доц. д-р Вяра Николова

ЩАФЕТЕН МАРАТОН «ЕКИДЕН 2021» УЧАСТИЕ НА ЯПОНИСТИКА В СОФИЯ ЕКИДЕН

На 6 септември, 2021 г. се проведе седмото издание на щафетния маратон София Екиден, част от Дните на японската култура в България. Ежегодно в него отбори от страната и чужбина се стремят да пробягат маратонската дистанция от 42,195 км, разделена на 6 поста – 5 км, 10 км, 5 км, 10 км, 5 км, 7,195 км. Официалният старт на състезанието бе поставен от посланика на Япония в Република България Н. Пр. Хироши Нарахира, а наградният фонд бе предоставен от водещи български и международни спортни компании.

Историята на Екиден може да се проследи до 1917 г. Тогава по случай 50 години от преместването на японската столица в Токио вестникът „Йомиури шимбун“ решава да спонсорира и организира спортно събитие, в което участниците имат за цел да покрият дистанцията между новата и старата резиденция на императорското семейство. Разстоянието от 508 км между То:кьо: и Кьо:то е пробягано в рамките на 3 дни и предизвиква голям интерес сред японското общество. С времето щафетният маратон променя формата си, но популярността към него продължава да нараства. Така днес Екиден се е утвърдил като важна част от спортната традиция на Япония и се провежда в редица държави по света, сред които и България.

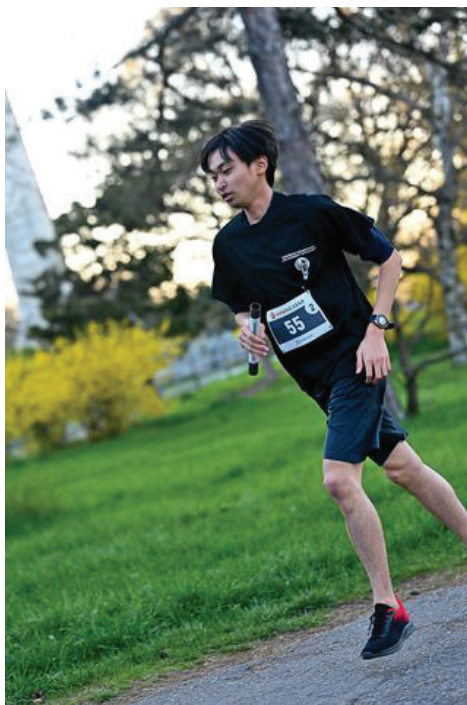
През 2021 г. катедра „Японистика“ за втори пореден път (след 2020 г.) взе участие в софийското издание на състезанието. Настоящи и завършили

японисти пробягаха успешно маратонската дистанция и по този начин показаха, че възпитаниците на специалност „Японистика“ са способни както на високи академични резултати, така и на спортни такива. Олимпийският клуб към катедра „Японистика“ изразява надежда, че традицията за участие в София Екиден, започната от гл. ас. д-р Цветомира Иванова, гл. ас. д-р Мартин Димитров, Биляна Бойчинова, Валентина Даниелсен, Елвира Цветанова, Ивайло Керемидарски и Николай Дралев ще продължи, а с това и успехите в различни области на катедрата.

УЧАСТИЕ В XLKM RUN ЩАФЕТА, ОРГАНИЗИРАНА ОТ 5KM RUN 2022

На 13.04.2022 г. в Борисовата градина, София Олимпийският клуб към специалност „Японистика“ взе участие в XLKM RUN щафета, организирана от 5KM RUN. Отборът се състоеше от четирима души – гл. ас. д-р Цветомира Иванова, Юичиро Киучи, чуждестранен студент от университет Сока, Япония, Константин Киров и Николай Дралев – студенти-японисти в трети курс. Всеки участник пробяга успешно две обиколки от 2,6 км и показва, че освен високи академични успехи, японистите са способни и на спортни такива.

Членовете на Олимпийския клуб ще продължат да тренират усърдно, за да представят подобаващо специалността на ежегодния щафетен марафон София Екиден. Подкрепата на всеки японист и почитател на японската култура означава много за тях, затова нека ги подкрепим в това начинание!

гл. ас. д-р Цветомира Иванова – ръководител на Отбор
СУ „Св. Климент Охридски“
Катедра Японистика

НАШИЯТ АФИШ

2021 – 2022 АКАДЕМИЧНА ГОДИНА

ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН БАКАЛАВЪР В КАТЕДРА ЯПОНИСТИКА

Бакалавърската програма „Японистика“ е една от най-желаните специалности в СУ „Св. Кл. Охридски“. За нея ежегодно кандидатстват в пъти повече кандидат-студенти, отколкото е обявеният държавен прием. Гордеем се с една от най-конкурентните, най-атрактивните и най-ефективните бакалавърски програми в областта на филологията не само в България, но и в целия балкански регион.

4-ти курс, 2022 г.

След Държавния изпит, юли 2022

ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН МАГИСТЪР В КАТЕДРА ЯПОНИСТИКА

МАГИСТЪРСКА ПРОГРАМА „ЯПОНСКИ ЕЗИК И КУЛТУРА“

Срок на обучение: 2 семестъра

Форма на обучение: редовна

Ръководител: проф. д-р Гергана Петкова

e-mail: grpetkova@uni-sofia.bg

С цел да подпомогнем нашите дипломанти от бакалавърската програма да надградят своите знания напомним, че курсът на обучение в нашата магистърска програма „Японски език и култура“ осигурява необходимото по-високо ниво на квалификация в научното направление филология и гарантира по-целесъобразен спектър на компетентност в бъдещата професионална реализация на завършилите специалисти японисти.

МАГИСТЪРСКА ПРОГРАМА „ЯПОНИСТИКА: ОБЩЕСТВО И КУЛТУРА“

Срок на обучение: 4 семестъра

Форма на обучение: редовна

Ръководител: доц. д-р Вяра Николова

e-mail: vyara.nikolova@uni-sofia.bg

Магистърската програма „Японистика: общество и култура“ е предназначена за студенти, завършили бакалавърски степени на обучение в различни научни области и направления.

Целта на обучението е да се положи солидна основа за допълнителна професионална квалификация в сферата на японистиката на студенти с разнообразна бакалавърска подготовка и да се стимулира тяхната мотивация за по-пълноценна професионална реализация в условията на все по-динамично развиваща се културна интеграция в съвременния свят. Актуалността на магистърската програма „Японистика: общество и култура“ се потвърждава и от допълнителни

те възможности, които се предоставят на студентите да придобият по-висока компетентност и да развият способност за межкултурен диалог, изследователска дейност по различни проблеми на японското общество и култура, както и сравнителни аспекти на културите на Изтока. Интензивното изучаване на японски език през четирите семестъра гарантира филологическата подготовка на студентите и е насочено към интерактивна комуникация, съобразно съвременните изисквания на Европейската езикова рамка.

Кандидатстването в магистърските програми на Факултета по класически и нови филологии е ОН-ЛАЙН: <https://fcml.kmk.uni-sofia.bg>

ОБУЧЕНИЕ ЗА СЛЕДДИПЛОМНА КВАЛИФИКАЦИЯ:

КУРС „ЯПОНСКИ ЕЗИК И КУЛТУРА“

Факултет по класически и нови филологии

Катедра Японистика

Обучението се провежда от 2006/2007 академична година. Курсът предлага широкопрофилна подготовка в посочената област. Предназначен е за специалисти от различни сфери, които желаят да придобият основни практически умения за общуване на японски език, както и базови познания за японската култура и общество. Подходящ е и за служители в държавната администрация, чиято сфера на дейност предполага контакти с Япония, и за ръководители и служители на фирми, които имат бизнес отношения с японски компании и организации.

Обучението се извършва в катедра „Японистика“ на Факултета по класически и нови филологии. Занятията се провеждат от висококвалифицирани български и японски преподаватели.

Продължителност на обучението - 2 години, по два семестъра годишно / 3 пъти седмично от 18 до 21ч.

След успешно приключване на обучението се издава свидетелство за професионална квалификация.

Записване - ежегодно от 01 април до 15 септември, в каб. 214, партер, Ректорат, Северно крило, бул. Цар Освободител 15.

Документи за кандидатстване – заявление до Ректора за участие в курса (свободен текст), ксерокопие на диплома за висше образование (за действащи студенти – уверение за студентско положение), документ за платена такса – фискален бон или бордеро.

За допълнителна информация: Сектор „Следдипломна квалификация“

За записване и въпроси:

Цв. Панова тел. 088 721 4418

tspanova@admin.uni-sofia.bg или tz_panova@abv.bg

КУРС „УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА КОМУНИКАТИВНИТЕ УМЕНИЯ ЗА УСПЕШЕН ДИАЛОГ С ИЗТОКА“

*Факултет по класически и нови филологии,
Катедра Японистика*

*Ръководител: проф. д-р Гергана Петкова
тел. 089 987 0980
grpetkova@uni-sofia.bg*

*Курсът има за цел да подготви специалисти за комуникация
между източната и западната култури. При завършване
курсистите получават сертификат за Специалист-медиатор
Изток-Запад. Препоръчително условие за прием е завършена
бакалавърска степен и владееене на европейски език на ниво
минимум B1-B2 (различен от български). Няма изискване за
владееене на източен език. Приемът се извършва по документи.
Формата на обучение е задочно.*

За записване и въпроси

Цв. Панова тел. 088 721 4418, tspanova@admin.uni-sofia.bg или
tz_panova@abv.bg

ИНТЕНЗИВЕН КУРС ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ИЗПИТА ЗА ВЛАДЕЕНЕ НА ЯПОНСКИ ЕЗИК JLPT.

*От края на септември 2022 г. стартира интензивен курс –
целенасочена подготовка за нива N3 и N2
на ИЗПИТА ЗА ВЛАДЕЕНЕ НА ЯПОНСКИ ЕЗИК JLPT.
Висококвалифицирани български преподаватели, както и
преподаватели, носители на езика.*

ИЗДАНИЯТА НА СПИСАНИЕ
"КРЪГ"

2012 – 2022 ГОДИНА

**КРЪГ/Списание на младия японист,
Брой 1**

**КРЪГ/Списание на младия японист,
Брой 2**

**КРЪГ/Списание на младия японист,
Брой 3**

**КРЪГ/Списание на младия японист,
Брой 4**

**КРЪГ/Списание на младия японист,
Брой 5**

**КРЪГ/Списание на младия японист,
Брой 6**

**КРЪГ/Списание на младия японист,
Брой 7**

**КРЪГ/Списание на младия японист,
Брой 8**

**КРЪГ/Списание на младия японист,
Брой 9**

